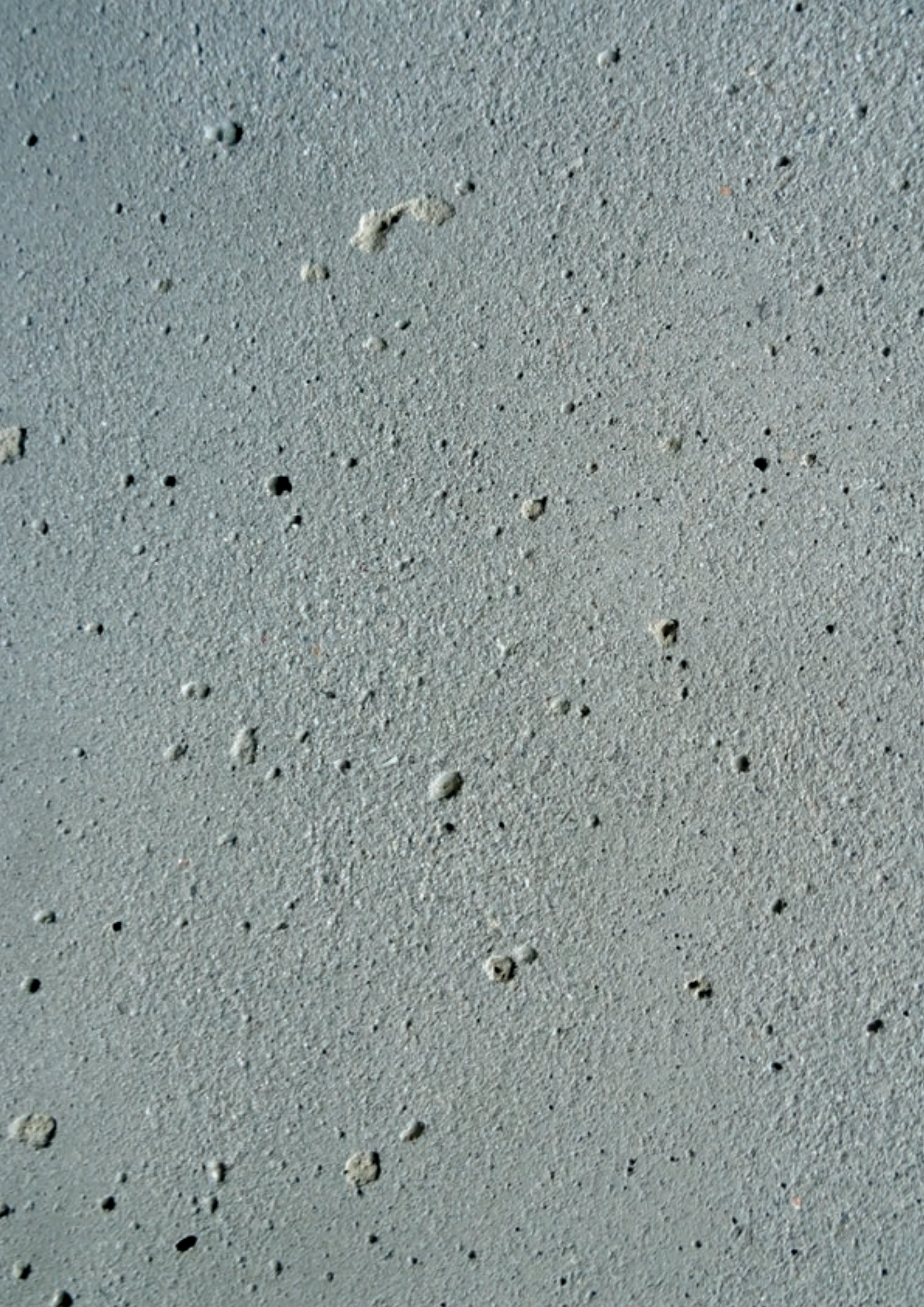

R A P O R T

MUZEUM
MIEJSKIEGO
W ŻORACH
2 0 2 0

P O L I T Y K A Z A R Z Ą D C Z A

Muze.ON

Muzeum Miejskie w Żorach 2020

opracowanie
Katarzyna Podyma

R A P O R T

Żory 2021

SPIS TREŚCI

O raporcie

I DZIAŁALNOŚĆ INWESTYCYJNO-FINANSOWA ZARZĄDZANIE	7
1. Strategia działania MUZE.ON # CZAS NA MUZEUM #	8
2. Działania zarządcze związane z epidemią	10
3. Bilans realizacji strategii	13
4. Funkcjonowanie procesu zarządczego	19
5. Analityka ekonomiczna	30
6. Analityka statystyczna	41
7. Zarządzanie zbiorami	50
8. Zarządzanie infrastrukturą	83
9. Zarządzanie zasobami ludzkimi	98
II DZIAŁALNOŚĆ OPERACYJNA	105
Działalność naukowa	106
1. Programy naukowe i naukowo-muzeologiczne	106
2. Stan badań naukowych i naukowo-muzeologicznych w roku 2020	117
3. Publikacje naukowe	120
Działalność wystawiennicza	123
1. Programy wystawienniczo-naukowe	123
2. Wystawy	127
Działalność kulturalno-edukacyjna i promocyjno-wydawnicza	135
1. Projekty wystawienniczo-edukacyjne	135
2. Edukacja. Przegląd działań	143
3. Promocja	146
4. Prasa o muzeum	154
5. Wydawnictwa	162
6. Kalendarium	164

O RAPORCIE

Raport stanowi podstawowy dokument pokazujący realizację celów strategicznych Muzeum Miejskiego w Żorach w systemie rocznym. Jego układ zawiera kluczowe dla funkcjonowania instytucji komponenty. Pozwala rejestrować wszystkie zmiany zachodzące w muzeum pod kątem monitorowania skuteczności osiągnięcia celów i jakości wytwarzanych produktów.

W celu usprawnienia funkcjonowania instytucji i nadzorowania procedur zastosowano w muzeum rozwiązania zarządcze charakterystyczne dla małych przedsiębiorstw. Proces zarządzania monitorowany jest więc w sposób mechaniczny, ale z perspektywy czasu pozwoli to na elastyczność działania, dostosowywanie się do wymagań odbiorcy i co najważniejsze na osiągnięcie założonych celów.

Raport zawiera elementy analityki biznesowej i ma zdecydowany wpływ na podejmowanie decyzji zarządczych.

Układ raportu zawiera między innymi dane o:

- strategii rozwoju muzeum i postępie jej realizacji,
- funkcjonowaniu procesu zarządczego,
- realizacji polityki zarządzania zbiorami,
- najważniejszych wydarzeniach, zrealizowanych wystawach i projektach.

Raport w sposób syntetyczno-analityczny omawia podstawowe aspekty funkcjonowania instytucji muzealnej. W odróżnieniu od sprawozdania rocznego zawiera informacje, które odnoszą się w sposób bezpośredni do strategii rozwoju muzeum, pokazując postęp i jakość jej realizacji.

Dokument traktowany jest jako narzędzie do zbierania danych i prezentowania ich pracownikom, pozwalając tym sposobem zwiększyć liczbę osób zdolnych do podejmowania odpowiednich decyzji, co przekładać się będzie na wydajność pracy.

Raport opracowany został z myślą o organizatorze – Gminie Miejskiej Żory, Radzie Muzeum oraz partnerach zarządczych oraz projektowych.

Język raportu został dostosowany do funkcji i celów, jakie ma spełniać dokument. Pierwsza część raportu ma charakter autorski i jest wynikiem badań oraz analiz własnych autorki. Część druga stanowi zbiór tekstów przygotowanych przez pracowników odpowiedzialnych za poszczególne zadania. W tym przypadku starano się zachować pisownię, nie poddając tekstów większym zmianom redakcyjnym.

**DZIAŁALNOŚĆ
INWESTYCYJNO-
FINANSOWA
| ZARZĄDZANIE**

1.

Strategia działania

MUZE.ON # CZAS NA MUZEUM

I DZIAŁALNOŚĆ INWESTYCYJNO-FINANSOWA | ZARZĄDZANIE

1. Strategia działania MUZE.ON # CZAS NA MUZEUM

W roku 2020, pomimo wybuchu pandemii i bezpośredniego wpływu obostrzeń epidemicznych na pracę, muzeum konsekwentnie realizowało założenia Strategii na lata 2020–2025.

W wyniku analiz ryzyka zdecydowano o:

- czasowym zawieszeniu działalności z odbiorcą bezpośrednim,
- intensyfikacji działań w przestrzeni wirtualnej,
- intensyfikacji prac związanych z przygotowaniem muzeum do uzyskania statusu instytucji, współprowadzonej przez Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu w zakresie wydawnictw zarządczych,
- intensyfikacji prac związanych z opracowywaniem zbiorów,

- przyspieszeniem realizacji akcesji ofert darów oczekujących,
- wdrożeniu zmian organizacyjnych umożliwiających usprawnienie procesów zarządzania zbiorami.

Zasadnicze znaczenie dla realizacji przemyślanej i przyjętej strategii działania miało zakończenie prac nad dokumentem zarządczym opisującym stawiane muzeum w okresie 2021–2025 cele i zadania, jak również sposoby osiągnięcia zamierzonych celów oraz metody pomiaru skuteczności ich realizacji.

Dokumentem, pozwalającym na monitorowanie trybu pracy oraz jakości osiągniętych efektów jest raport roczny, który w sposób statystyczno-analityczny opisuje rzeczywistość muzealną.

2.

Działania zarządcze związane z epidemią

11.03-18.05.2020

Muzeum zamknięte

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego (Dz.U. 2020 poz. 2316).

21.03.2020

Stan prawny:

Minister Zdrowia wydał 20.03.2020 r. Rozporządzenie w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii. Zgodnie z zapisami § 6.1.:

W okresie, o którym mowa w § 1, ustanawia się czasowe ograniczenie:

[...]

2) działalności bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostałej działalności związanej z kulturą (ujętej w Polskiej Klasyfikacji Działalności w dziale 91.0); [...].

Cel:

1. Minimalizacja zagrożenia zarażeniem koronawirusem COVID-19 w miejscu pracy.
2. Minimalizacja wpływu stanu epidemii na pracę muzeum.
3. Przeorganizowanie systemu pracy w celu zapewnienia bezpieczeństwa i ciągłości pracy.

Tryb i sposób postępowania:

1. Należy zminimalizować ilość pracowników przebywających na terenie muzeum.
2. Działania powinny dotyczyć:
 - objęcia pracą zdalną wszystkich pracowników merytorycznych,
 - umożliwienia skorzystania z urlopu poza harmonogramem urlopów,
 - umożliwienia skorzystania z tzw. „postojowego”; przy czym możliwość zastosowania tej opcji wymaga konsultacji z prawnikiem;

Zgodnie z opinią prawnika zamieszczoną na portalu

<https://www.prawo.pl/kadry/prawo-do-wynagrodzenia-postojowego-w-czasie-epidemii,498754.html>:

Zakaz funkcjonowania zakładu pracy wynikający z przepisów prawa nie jest z całą pewnością przyczyną dotyczącą pracodawcy, co przemawiałoby za tym, że pracownicy takich zakładów pracy jednak nie nabywają prawa do wynagrodzenia postojowego. Za racjonalnością tego podejścia przemawia również to, że gdyby faktycznie w art. 81 § 1 k.p. chodziło o przyczyny dotyczące i nie dotyczące pracownika, to traciłby sens §2.

3. Rozwiązania powinny zostać wdrożone jak najszybciej na podstawie zarządzenia dyrektora.
4. W przypadku pracy zdalnej należy opracować dokument „Regulamin pracy zdalnej w Muzeum Miejskim w Żorach”.
5. Należy ustalić sposób komunikacji związany z koniecznością obecności pracownika w muzeum (kalendarz Google).

Wymagane opinie i stanowiska:

1. Dział Administracji: w zakresie rozwiązań związanych z nieobecnością pracownika gotowego świadczyć pracę w muzeum.
2. Pełnomocnik ds. zabezpieczenia muzeum i zbiorów: w zakresie stanu zabezpieczenia muzeum (rozumianego również jako zabezpieczenie ludzi) i zbiorów (monitoring stanu magazynów). Opracowanie dokumentu „Zasady pracy podczas stanu epidemii”.
3. Pełnomocnik ds. bezpieczeństwa informacji: w zakresie bezpieczeństwa informacji w trakcie pracy zdalnej.

Proponowane rozwiązania praktyczne:

1. W budynkach (siedziba, magazyn) mogą przebywać maksymalnie 2 osoby, które nie powinny wykonywać pracy wymagającej bliskiego kontaktu (min. 2 metry odległości).
2. Należy dezynfekować powierzchnie ogólnodostępne (przede wszystkim klamki) oraz zabezpieczyć płyn w dozowniku do dezynfekcji rąk.
3. Pracownicy przebywający na terenie muzeum powinni być zabezpieczeni maseczkami.
4. Pracownik, który zaznaczył swoją obecność w danym dniu w kalendarzu Google powinien sprawdzić temperaturę przed przyjściem do pracy. W przypadku wartości podwyższonej, powinien pozostać w domu.
5. Jeżeli jest to możliwe, należy zminimalizować ilość dokumentów wymienianych pomiędzy pracownikami w formie wydruku. Dokumenty powinny być opracowywane i archiwizowane do czasu zakończenia epidemii w formie elektronicznej.

Dokumenty powiązane:

1. Zarządzenia dyrektora
2. Regulamin pracy zdalnej
3. Polecenie pracodawcy
4. Oświadczenie pracownika

06.09.2020

W związku ze wzrostem liczby zachorowań oraz sytuacją epidemiologiczną panującą w województwie śląskim (zwłaszcza w okolicznych kopalniach) przedłużono stan organizacji tymczasowej muzeum w czasie epidemii.

Decyzja była uzasadniona wzrostem prawdopodobieństwa kontaktu bezpośredniego pracowników z osobami zakażonymi.

Pozostawiono możliwość pracy zdalnej, ograniczono ilość pracowników przebywających w budynkach muzealnych oraz o obowiązujące w muzeum zasady i regulaminy.

27.1–31.12.2020**Muzeum zamknięte**

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 października 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. 2020 poz. 1871).

3.

Bilans realizacji strategii 2020

odbiorcy łącznie	3 323 ↓
zwiedzający wystawy	1 503 ↓
odbiorcy oferty edukacyjnej / kulturalnej	622 ↓
zwiedzający wystawy objazdowe	998 ↓
użytkownicy stron muzealnych	41 823 ↑
liczba odsłon	59 259 ↑
muzea łącznie	623 ↑
w tym:	
dary	313 ↑
zakupy w kraju	310 ↑
zakupy za granicą	0 ↓

- Najważniejszym wydarzeniem 2020 roku była realizacja projektu społecznego „Praca – pasja – przyjaźń. Ocalić od zapomnienia” poświęconego nieistniejącej już kopalni „Żory”, którego głównym elementem była wystawa partycypacyjna i towarzyszące jej wydawnictwo.
- Najciekawszymi rozwiązaniami wystawienniczymi były ekspozycje on line: „Porządki w betonowej sypialni” i „Żorska droga do Niepodległej”, z których ta ostatnia zorganizowana została we współpracy z Fundacją Sztuka.
- Największym sukcesem w polityce zarządczej było pozyskanie środków na zakup kolekcji masek w ramach programu grantowego Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów pod nazwą „Rozbudowa zbiorów muzealnych”.
- Najtrudniejszym zadaniem inwestycyjnym był projekt „Manewry garnizonowe”, polegający na rewitalizacji obiektu po byłym garnizonie oraz stworzeniu w sąsiedztwie muzeum zielonej przestrzeni do nauki i wypoczynku.
- Największym utrudnieniem w funkcjonowaniu muzeum było wprowadzenie obostrzeń epidemicznych i czasowe zamknięcie muzeum obejmujące łącznie 121 dni.
- Największą tajemnicą było ogłoszenie wyników konkursu European Museum of the Year, w którym muzeum uzyskało nominację do nagrody EMYA. Nagroda Europejskiego Muzeum Roku została ustanowiona w 1977 roku pod auspicjami Rady Europy. Jej przyznanie wiąże się z wyborem najlepszego muzeum europejskiego.

Najważniejsze działania zarządcze

STYCZEŃ

- Powołanie Lucjan Buchalika na kolejną kadencję dyrektora muzeum (2020–2026).
- Spotkanie komitetu redakcyjnego wydawnictwa po I Dorocznej Konferencji Muzealników w Muzeum Historii Katowic. Opracowano projekt porozumienia między muzeami wydającymi publikację (Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie, Muzeum Śląskie w Katowicach, Muzeum Miejskie w Żorach). Omówiono między innymi zakres merytoryczny wydawnictwa i czas wydania.
- Wyjazd naukowy do Burkiny Faso, w trakcie którego realizowano założenia projektu badawczego „Korom Wonde 2020” oraz zakupiono 74 obiekty do zbiorów Działu Kultur Pozaeuropejskich.
- Rozpoczęcie rozmów z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego (MKiDN, od 10.02.2021 r. MKDNiS na podstawie Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 lutego 2021 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu; w raporcie z uwagi na czas opracowania uwzględniono nową nazwę) w zakresie uruchomienia procedury współprowadzenia muzeum przez ministerstwo.

LUTY

- Spotkanie z ks. dr. Wiesławem Dudarem SVD, dyrektorem Muzeum Misyjno-Etnograficznego w Pieniężnie, który przywiózł w darze od ks. dr. Jerzego Skrabanii, dyrektora Haus Völker und Kulturen – Steyler Missionare w Sankt Augustin, włącznie z Melanezji z obsydianowym ostrzem.
- Spotkanie z Wicemarszałkiem Województwa Śląskiego – Wojciechem Kałużą w Urzędzie Marszałkowskim w Katowicach. W trakcie omawiano sprawę udziału Urzędu w wydaniu książki poświęconej KWK Żory oraz możliwości wsparcia muzeum w procedurze „współprowadzenia” przez MKDNiS.
- Spotkanie z prof. Janem Święchem na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Omawiano sprawy związane z procedurą współprowadzenia muzeum przez MKDNiS.
- Spotkanie z Jolantą Hrycak, przewodniczącą Komisji Kultury Rady Miasta Żory, w sprawie współprowadzenia muzeum przez MKDNiS.
- Wizyta u Jerzego Janika, kolekcjonera z Rybnika. Rozmowa dotyczyła pozyskania kolekcji „obiektów egzotycznych”, którą tworzył Aleksander Szczęścikiewicz we Lwowie przed wybuchem II wojny światowej.
- Udział w konferencji w Muzeum Miejskim w Tychach. Spotkanie z prof. Ryszardem Kaczmarkiem, w trakcie którego omówiono kwestie opracowania historii Żor w okresie międzywojennym oraz historii święta ogniowego.

MARZEC

- Spotkanie w Urzędzie Miasta z Wiceprezydentem Danielem Wawrzyczkiem i Henrykiem Buchalikiem w sprawie przygotowywanej publikacji z okazji 100 rocznicy III Powstania Śląskiego.
- Udział w II Dorocznej Konferencji Muzealnej Stowarzyszenia Muzealników Polskich „Trudne Dziedzictwo” w Białymstoku.
- Udział w naradzie w Urzędzie Miasta w związku z sytuacją epidemiczną i wprowadzonymi rozporządzeniami centralnymi. Zamknięcie muzeum dla zwiedzających.
- Spotkanie Rady Muzeum Śląskiego z udziałem dyrektora Muzeum Miejskiego w Żorach w formule online.

KWIECIEŃ

- Korespondencja z Jadwigą Rodowicz-Czechowską, byłą Ambasador RP w Tokio, w sprawie współpracy przy organizacji portalu wiedzy o Bronisławie Piłsudskim w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku.
- Pismo Prezydenta Miasta w sprawie konieczności ograniczenia „wszelkich wydatków bieżących i inwestycyjnych do absolutnie niezbędnego minimum”.
- Informacja z Urzędu Miasta o ograniczeniu dotacji o 25% (ostatecznie obniżono dotację o 10%).

MAJ

- Otwarcie 18 maja muzeum dla publiczności.
- Korespondencja ze Stowarzyszeniem Kulturalnym „Hokkaido – Polska” z Japonii na temat projektu „Piórem i karabinem ku niepodległości”. W periodyku Stowarzyszenia „Pole” podano informację, że największą popularnością cieszy się wystawa „Świat Ajnów” i żorski posąg Bronisława Piłsudskiego.
- Spotkanie Zarządu Głównego Stowarzyszenia Muzealników (z udziałem dyrektora Muzeum Miejskiego w Żorach) na platformie Teams. Tematem obrad był wpływ pandemii na funkcjonowanie muzeów.

CZERWIEC

- Spotkanie z prof. Ryszardem Kaczmarkiem w sprawie monografii historycznej Żor w latach 1918/19 – 1945, której wydanie planowane jest na połowę 2022 r.

LIPIEC

- Spotkanie Zarządu Głównego Stowarzyszenia Muzealników (z udziałem dyrektora Muzeum Miejskiego w Żorach) na platformie Teams w sprawie proponowanych zmian w ustawie o muzeach.
- Wizyta u rzeźbiarza Henryka Foksa w Roju w sprawie planowanej wystawy.
- Spotkanie z prof. Mariuszem Ziółkowskim, szefem The Explorers Club Polska, w sprawie projektu promującego postać Wacława Sieroszewskiego.

SIERPIEŃ

- Udział w otwarciu Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku. Spotkanie z panią Jadwigą Rodowicz-Czechowską, była ambasador RP w Japonii, redaktorką portalu o Bronisławie Piłsudskim. Omawiano wspólne działania mające na celu promowanie postaci Piłsudskiego.

WRZESIEŃ

- Praca nad projektem „Spójrz na mnie, a dowiesz się kim jestem. Zjawisko zdobienia ciała w procesie ciągłości i zmian wśród tradycyjnych społeczności Afryki Zachodniej” (wspólnie z Judytą Bąk) w ramach programu Miniatura 4 ogłoszonego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.
- Wizyta w Szczecinie, omówienie projektów naukowych prowadzonych wśród Dogonów w Mali i Kurumbów w Burkinie Faso realizowanych wspólnie z tamtejszym Uniwersytetem.
- Rozpoczęcie procedury zmiany statutu i nazwy muzeum.

PAŹDZIERNIK

- Praca nad kolekcją andyjską dedykowaną Konstantemu Jelskiemu (obiekty w terenie gromadzi przebywająca na badaniach w Peru Judyta Bąk).
- Udział online w Międzynarodowej Konferencji Naukowej: Wacław Sieroszewski oraz polscy badacze Syberii, zorganizowanej przez Oddział Polski „THE EXPLORERS CLUB” oraz Muzeum Uniwersytetu Warszawskiego.
- Udział online w panelu dyskusyjnym w ramach konferencji Decolonizing Museum Cultures and Collections: Mapping Theory nad Practice in East-Central Europe, zorganizowanej przez Centrum Badań nad Pamięcią Społeczną Wydziału Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego oraz Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie.
- Spotkanie online Rady Muzeum w Bieruniu z udziałem dyrektora Muzeum Miejskiego w Żorach.

LISTOPAD

- Ponowne zamknięcie muzeum w związku z epidemią.
- Wizyta u kolekcjonera Henryka Mazurka w Jeleniej Górze w związku z planami pozyskania jego kolekcji.

GRUDZIEŃ

- Korespondencja z naukowcami jakuckimi z Instytutu Badań Humanitarnych i Problemów Ludów Mniejszościowych Północnego Oddziału Syberyjskiego Rosyjskiej Akademii Nauk Federacji Rosyjskiej na temat projektu „Piekarski-Jakucja”.
- Negocjacje cenowe z antykwariatami francuskimi w Paryżu i Aix en Provence w sprawie zakupu obiektów do gabloty poświęconej Australii (realizacja zakupu została przesunięta).
- Spotkanie online Zarządu Głównego Stowarzyszenia Muzealników (z udziałem dyrektora Muzeum Miejskiego w Żorach). Tematem obrad był wpływ pandemii na funkcjonowanie muzeów.
- Spotkanie z prof. Mariuszem Ziółkowskim, szefem The Explorers Club Polska, w sprawie kolekcji broni afrykańskiej przypisywanej Henry’emu Stanleyowi.
- Udział w konferencji online „The Ainu People Meet The Poles”, zorganizowanej przez Hokkaido-Poland Cultural Association.
- Zjazd Muzeów Rejestrowanych. Udział w wyborach delegatów do Rady przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego (kandydował dyrektor Muzeum Miejskiego w Żorach).

4.

Funkcjonowanie procesu zarządczego

W roku 2020 kontynuowano działania mające na celu zmianę statusu muzeum z „lokalnego – miejskiego” na „ponadlokalny”.

Proces został opisany i podzielony na etapy:

- wpisu do Państwowego Rejestru Muzeów,
- muzeum współprowadzonego przez Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu,
- jednostki naukowej.

muzeum rejestrowe > ● muzeum współprowadzone > jednostka naukowa

● **stan realizacji**

W styczniu rozpoczęto działania mające na celu uzyskanie statusu muzeum współprowadzonego przez Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu. Na potrzeby działań lobbingsowych oraz promocyjnych opracowane zostały wydawnictwa z serii Polityk Muzeum Miejskiego w Żorach: Polityka zarządcza. Strategia 2001–2025 oraz Raport 2019 wraz z suplementem Nabytki. Opracowane zostały również wydawnictwa poświęcone politykom: wystawienniczej, naukowej, edukacyjnej i wydawniczej. W trakcie prac pozostaje Polityka zarządzania zbiorami oraz Polityka promocji i reklamy. Zakończenie prac weryfikujących standardy kontroli zarządczej pozwoli na zamknięcie serii wydawniczej, a tym samym na uzyskanie pełnego opisu działalności muzeum.

Przygotowania do uzyskania statusu muzeum współprowadzonego objęły również działania związane z organizacją instytucji ma poziomie podstawowym – statutu i regulaminu organizacyjnego. Zapisy Regulaminu organizacyjnego zostały zweryfikowane i dostosowane do zmian organizacyjnych, czyli wydzielenia Działu Inwentarzy, awansów zawodowych i przesunięć pracowników między działami.

We wrześniu rozpoczęto procedurę zmiany Statutu Muzeum Miejskiego w Żorach. Obejmuje ona:

- a) uzgodnienie treści z organizatorem – Gminą Miejską Żory,
- b) uzgodnienie treści z Wojewodą śląskim,
- c) uzgodnienie treści z Narodowym Instytutem Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów (NIMiOZ), któremu kompetencje przekazało Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu (MKDniS).

W procedurze uzgodnień interesy muzeum reprezentuje organizator.

Z uwagi na dynamicznie rozwijającą się kolekcję i konieczność wzmożonego nadzoru nad funkcjonowaniem procedur związanych ze zbiorami, rozdzielono stanowiska zastępcy dyrektora i głównego inwentaryzatora. Zdecydowano, że zastępstwo pełnić będą wskazani w Rejestrze Instytucji Kultury pracownicy, a zadania związane z funkcjonowaniem kontroli zarządczej powierzone zostaną głównemu inwentaryzatorowi w formie delegacji uprawnieniowo-zadaniowej.

Na podstawie decyzji organizatora, w roku 2020 muzeum przekazało zadania Centrum Edukacji Regionalnej Miejskiemu Ośrodkowi Kultury. Wprowadzone zmiany pozwoliły na uporządkowanie zasobów pracowniczych pod kątem jak najlepszego wykorzystania potencjału i wiedzy oraz dostosowanie do wymagań stawianych muzeom rejestrowanym.

W związku z sytuacją epidemiczną powołano wewnętrzne ciało doradcze – zespół ds. epidemii, którego zadaniem było opracowanie potrzebnych procedur i instrukcji, ich wdrożenie oraz monitorowanie funkcjonowania. W skład komitetu doradczego weszli: kierownik Działu Administracji, główna księgowa, pełnomocnik ds. zabezpieczenia muzeum i zbiorów, pełnomocnik ds. bezpieczeństwa informacji oraz główny inwentaryzator na podstawie delegacji. Specjalnym nadzorem objęto obszar zarządzania ryzykiem.

Wprowadzono zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji zapewniające ciągłość pracy i właściwą ochronę pomimo okresowego zamknięcia. Dostosowano, do wprowadzonych przez organizatora zmian, plany finansowy i pracy. Podjęte działania pozwoliły na zachowanie dyscypliny budżetowej oraz intensyfikację prac w obszarach do tej pory umiejscowionych na dalszych pozycjach w hierarchii ważności.

W ramach standardowych czynności zarządczych w roku 2020:

1. Prowadzono działania związane z funkcjonowaniem kontroli zarządczej w zakresie jej organizacji i rozliczenia, w tym:
 - a) delegacji uprawnieniowo-zadaniowych,
 - b) ryzyka,
 - c) kart samooceny,
 - d) oświadczenia o stanie kontroli zarządczej.

Dokumentacja została zarchiwizowana w odpowiednio opisanych teczkach.

2. W ramach działań organizacyjnych przygotowano:
 - a) dokumentację związaną ze stanem sprawy Centrum Edukacji Regionalnej (CER) oraz z przekazaniem zadań CER Miejskiemu Ośrodkowi Kultury,
 - b) nowy Regulamin organizacyjny,
 - c) zmiany w Statucie muzeum,
 - d) procedury, regulaminy i zarządzenia związane z wprowadzonymi obostrzeniami epidemicznymi, w tym Regulamin pracy zdalnej.
3. Opracowano dane do sprawozdawczości GUS w zakresie funkcjonowania muzeum, w tym wykonano analizę statystyki odwiedzin.
4. Opracowano, aktualizowano i poddano analizie ryzyka zaewidencjonowane.
5. Opracowano wydawnictwa zarządcze:
 - a) Raport Muzeum Miejskiego w Żorach 2019,
 - b) Polityka zarządcza Muzeum Miejskiego w Żorach 2001–2025. Strategia działania.
6. Opracowano koncepcję wydawnictw:
 - a) Polityka naukowa Muzeum Miejskiego w Żorach 2001–2019,
 - b) Polityka wystawiennicza Muzeum Miejskiego w Żorach 2001–2019,
 - c) Polityka edukacyjna Muzeum Miejskiego w Żorach 2001–2019,
 - d) Polityka wydawnicza Muzeum Miejskiego w Żorach 2001–2019.

W roku 2020 dokonano sprawdzenia zapisów w Polityce ochrony danych osobowych obowiązującej w muzeum pod kątem:

- adekwatności (czy zakresy przetwarzanych danych osobowych odpowiadają zakresowi wskazanemu w Rejestrze danych osobowych),
- legalności (czy zaszły jakieś zmiany w ustawodawstwie),
- minimalizacji (czy zakres przetwarzanych danych osobowych jest adekwatny do wykonywanych zadań),
- oraz sprawdzono, czy nie są przetwarzane te dane osobowe, co do których minął okres przechowywania lub okres niezbędny do realizacji celów przetwarzania danych osobowych.

Uaktualniono kompleksowy planu ochrony i zabezpieczenia muzeum (wszystkie obiekty) wraz z niezbędnymi instrukcjami stanowiskowymi.

Przeprowadzono analizę systemu zabezpieczeń ppoż. udostępnionych do użytkowania pomieszczeń po remoncie poddasza magazynu przy al. Zjednoczonej Europy 45A (AZE) i wykazano konieczność rozbudowy systemu (powinna nastąpić w 2021 r.).

RAPORT O STANIE KONTROLI ZARZĄDCZEJ za lata 2015–2020

1. Podstawa opracowania raportu

Raport został opracowany na podstawie dokumentacji zgromadzonej metodą tradycyjną w teczkach spraw o numeracji ZD.012 oraz DM.012 w zakresie:

- A. standardy kontroli zarządczej,
- B. organizacja kontroli zarządczej,
- C. analiza ryzyka,
- D. kontrola działań priorytetowych,
- E. oświadczenia o stanie kontroli zarządczej,
- F. delegacje uprawnień-zadaniowe,
- G. karty samooceny kontroli zarządczej.

Teczki zostały zarchiwizowane w 3 segregatorach opisanych ZD.012 „Kontrola zarządcza”. Przechowywane są w pomieszczeniu głównego inwentaryzatora (GI). Dodatkowo na stanowisku komputerowym GI została uporządkowana i zarchiwizowana dokumentacja w wersji elektronicznej zgodnie z wytycznymi do archiwizacji danych elektronicznych.

Kontroli poddano dokumentację za lata 2015–2020.

2. Kontrola zewnętrzna

Ostatnia kontrola zewnętrzna miała miejsce w roku 2014.

Zalecenia pokontrolne zostały przedstawione na piśmie 16.03.2015 r. i dotyczyły:

- zaprzestania zawierania z pracownikami oraz osobami zarządzającymi muzeum umów zleceń i umów o dzieło na wykonanie prac, które mogą im zostać powierzone w ramach stosunku pracy,
- przeprowadzenia inwentaryzacji całościowej zbiorów, zgodnie z przyjętą instrukcją,
- dokumentowania faktu przeprowadzenia inwentaryzacji w drodze potwierdzenia sald.

Zastosowano się do wszystkich wytycznych.

Komentarz do zaleceń pokontrolnych

- 1) Zgodnie z wytyczną, aby nie zawierać z pracownikami oraz osobami zarządzającymi muzeum umów zleceń i umów o dzieło na wykonanie prac, które mogą im zostać powierzone w ramach stosunku pracy.

Nie zawarto żadnej dodatkowej umowy z osobami zarządzającymi. Dotyczy to zastępcy dyrektora ds. działalności podstawowej (nadzór nad gromadzeniem, zabezpieczeniem i opracowaniem zbiorów) pełniącej dodatkową funkcję głównego inwentaryzatora. Dodatkowe zadania w postaci kierowania i administracji projektem „Organizacja wystaw stałych” (w tym m.in. sporządzanie umów, opracowanie niezbędnej dokumentacji, nadzór nad pracami, wdrożenie projektu, opracowanie wszystkich niezbędnych tekstów) nie wynikające z zakresu czynności zostały powierzone na podstawie delegacji uprawnieniowo-zadaniowej.

Umowy z pracownikami były zawierane pod warunkiem niemożności powierzenia dodatkowych zadań w ramach stosunku pracy.

- 2) Zgodnie z wytyczną, aby podjąć działania w zakresie funkcjonowania skutecznej kontroli zarządczej poprzez ustanowienie lub wzmocnienie istniejących mechanizmów zapewniających realizację celów i zadań zgodnie z prawem, w szczególności w zakresie zlecania usług w drodze zawierania umów zleceń i o dzieło.

Zastosowano rozwiązanie w postaci odpowiedniego zapisu w tekście dokumentu „Standardy kontroli zarządczej w Muzeum Miejskim w Żorach” (t. 1, rozdział 4 „Delegowanie uprawnień”). Z zapisu wynika, że pracodawca nie może zawrzeć z pracownikiem dodatkowej umowy o dzieło lub umowy zlecenie, a dodatkowe czynności i zadania nie wynikające z zakresu czynności na zajmowanym stanowisku mogą zostać powierzone jedynie na podstawie odpowiedniej delegacji stałej bądź czasowej.

- 3) Zgodnie z wytyczną, aby przeprowadzić inwentaryzację całościową zbiorów muzealnych zgodnie z przyjętą instrukcją – realizacja do 31.12.2015 r.

W miesiącach od kwietnia do maja 2015 r. przeprowadzono inwentaryzację zbiorów Działu Kultur Pozaeuropejskich, w grudniu 2015 r. przeprowadzono inwentaryzację zbiorów Działu Historii i Kultury Regionu. Inwentaryzacja całościowa nie wykazała żadnych braków, a ogólna wartość zbiorów wynikająca z ksiąg inwentarzowych została uzgodniona z Działem Finansowo-Księgowym poprzez porównanie sald.

Zgodnie z przepisami obowiązującymi w muzeum nabytki bieżącego roku są wprowadzane na podstawie dokumentów poświadczających prawo własności na stan ksiąg inwentarzowych prowadzonych w systemie ewidencji muzealnej MONA. Na początku następnego roku kalendarzowego następuje sprawdzenie ich fizycznej obecności, opisanie sygnaturą oraz sprawdzenie lokalizacji. Corocznie jest również uzgadnianie saldo pomiędzy głównym inwentaryzato-rem a Działem Finansowo-Księgowym muzeum.

- 4) Zgodnie z wytyczną, że należy dokumentować fakt przeprowadzania inwentaryzacji poprzez potwierdzenie sald i środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych.
Fakt przeprowadzenia inwentaryzacji został udokumentowany poprzez potwierdzenie sald.

3. Stan kontroli zarządczej

Kontrola zarządcza funkcjonuje w oparciu o „Standardy kontroli zarządczej Muzeum Miejskiego w Żorach”. Dokument podstawowy został opracowany w roku 2010 i wdrożony z dniem 01.01.2011 r. Jego zapisy poddawane były aktualizacjom, zgodnie ze zmieniającymi się przepisami bądź zmianami wewnętrznymi organizacji.

W okresie 2015–2020:

- a) zmianie uległy zapisy regulaminów, instrukcji i procedur SPAMK,
- b) utworzono nowy rozdział „Standardów...” w postaci – „Polityka ochrony muzeum”,
- c) zmianie uległy podrozdziały tomu 4: Informacja i komunikacja – Polityka ochrony danych osobowych.

W roku 2017 rozpoczęta została weryfikacja zapisów „Standardów kontroli zarządczej Muzeum Miejskiego w Żorach” pod kątem ich dostosowania do zmian organizacyjnych i zarządczych. Prace zostaną zakończone w pierwszym kwartale 2021 r.

Etap wdrożenia zakłada:

- 1) spotkania informacyjne z pracownikami,
- 2) szkolenia z funkcjonowania procedur i instrukcji,
- 3) monitoring wdrożenia.

Etap wdrożenia zostanie zakończony potwierdzeniem przez pracowników przyjęcia do wiadomości i stosowania „Standardów kontroli zarządczej Muzeum Miejskiego w Żorach. Wersja 2”.

Kontrola zarządcza w okresie 2015–2020 funkcjonowała w sposób ciągły. Była poddawana stałemu monitoringowi i ocenie.

Każdego roku realizowana była na podstawie dokumentu „Działania planowane w ramach kontroli zarządczej” przedkładanego dyrektorowi przez zastępcę dyrektora (ZD/GI) na początku roku, który zawierał informację o zakresie kontroli i monitoringu:

1. Weryfikacja standardów kontroli zarządczej:
 - a) analiza stanu prawnego,

- b) analiza zdolności operacyjnej i procesu zarządczego,
 - c) zmiany w instrukcjach i procedurach.
2. Analiza ryzyka:
- a) opracowanie ryzyka operacyjnego i stanowiskowego,
 - b) monitoring ryzyka,
 - c) rozliczenie i analiza ryzyka.
3. Kontrola działań priorytetowych:
- a) wskazanie działań priorytetowych,
 - b) uzasadnienie, mierniki,
 - c) weryfikacja nakładów finansowych.
4. Delegowanie uprawnień:
- a) powierzenie delegacji uprawnieniowych i zadaniowych,
 - b) monitoring realizacji,
 - c) rozliczenie delegacji.
5. Ocena funkcjonowania kontroli zarządczej:
- a) samoocena funkcjonowania kontroli,
 - b) samoocena pracowników.

Funkcjonowanie kontroli zarządczej było poddawane ocenie w skali roku. Na podstawie analizy funkcjonowania poszczególnych elementów kontroli zarządczej zastępca dyrektora (ZD), a od roku 2020 główny inwentaryzator (GI), sporządzał raport roczny będący podstawą do sporządzenia oświadczenia dyrektora o stanie kontroli zarządczej.

W roku 2018 został złożony wniosek o nadanie statusu muzeum rejestrowego. Wniosek został opracowany przez ZD/GI na podstawie raportu przedłożonego dyrektorowi. Weryfikacji z zakresu kontroli zarządczej poddano wszystkie procedury i instrukcje Systemu Procedur Merytorycznych (SPM) oraz stan zabezpieczenia muzeum i zbiorów. Wniosek został oceniony jako najlepiej przygotowany, a muzeum zostało wpisane do Państwowego Rejestru Muzeów pod numerem PRM/133/2019.

Wszystkie czynności kontrolne znajdują odzwierciedlenie w dokumentacji zgromadzonej w teczkach.

4. Zdiagnozowane problemy

Przeprowadzona kontrola wewnętrzna wykazała poprawność funkcjonowania „Standardów...” z zastrzeżeniami dotyczącymi:

- a) systemu komunikacji i przekazywania informacji,

- b) wdrażania i funkcjonowania procedur SPAMK,
- c) systemu planistyczno-sprawozdawczego,
- d) konstrukcji planu finansowego,
- e) funkcjonowania zamówień publicznych w zakresie Harmonogramu Zamówień Publicznych (HZP),
- f) komplementarności i jakości wniosków o celowości dokonania zakupu/zlecenia usługi.

5. Zastosowane rozwiązania

Działania, które zostały podjęte w latach 2015–2020 w celu poprawy funkcjonowania kontroli zarządczej:

- weryfikacja procedur SPAMK,
- system szkoleń wewnętrznych,
- wdrożenie regularności spotkań Komisji wyceny i zakupów oraz Komisji ds. zabezpieczenia muzeum i zbiorów,
- kontrole wewnętrzne,
- wykonanie samooceny połączonej z weryfikacją wykazanych ryzyk i reakcji na nie,
- weryfikacja procedur w zakresie zamówień publicznych,
- weryfikacja procedur kontroli finansowej,
- opracowanie zmian w zakresie funkcjonowania procedur i ich wdrożenie,
- usprawnienie procedur administracyjno-księgowych poprzez zapewnienie i łatwość dostępu do informacji oraz wprowadzenie nowych rozwiązań techniczno-administracyjnych w celu zapewnienia mechaniczności realizacji oraz uniknięcia odstępstw,
- bieżący monitoring działań.

Wszystkie działania naprawcze zostały zainicjowane i były wdrażane przez ZD/GI w porozumieniu z osobami odpowiedzialnymi za procedury i zadania.

Ad. a)

Usprawniono komunikację i system przekazywania informacji poprzez wdrożenie rozwiązań technicznych:

- 1) „Kalendarz Google”,
- 2) „Dropbox” (muzealna chmura),
- 3) regularne, informacyjne i szkoleniowe, spotkania pracownicze (2017, 2018).

Ad. b)

Monitorowano zmiany w ustawodawstwie pod kątem weryfikacji zapisów instrukcji i procedur muzealnych.

Monitorowano bieżącą działalność pod kątem wychwycenia nieprawidłowości oraz dostosowania struktury zarządzania w celu osiągnięcia maksymalizacji efektów: wprowadzono zmiany do Regulaminu organizacyjnego i schematu organizacyjnego.

Ad. c)

Opracowano wzorce sprawozdań oraz planów dla poszczególnych stanowisk i działów. Udostępniono je na Dropboxie. W latach 2016–2017 rozwiązanie było monitorowane przez ZD w sposób bezpośredni (sporządzanie planów pracy i sprawozdań).

Ad. d)

W roku 2016 wdrożono rozwiązanie polegające na ograniczeniu subkont w planie finansowym w celu uniknięcia nadmiernej ilości przesunięć środków.

Plan finansowy opracowywany jest w dwóch wersjach rozbudowanej, z uwzględnieniem wszystkich zadań oraz syntetycznej, łączącej zadania w grupy. Za grupy zadań odpowiadają pracownicy wskazani w dokumencie.

Każdy z pracowników otrzymuje informację o środkach, jakie dyrektor przeznaczył ostatecznie na realizację zadania, za które odpowiedzialny jest pracownik.

Ad. e)

W latach 2015–2016 zweryfikowano funkcjonowanie instrukcji zamówień publicznych, opracowano procedurę i Harmonogram Zamówień Publicznych. Procedura monitorowana była przez dwa lata w sposób ciągły przez ZD, a następnie przekazana Działowi Administracji (DA).

Ad. f)

W roku 2016 wdrożono procedurę rozliczenia zakupów / usług. W okresie 2016–2017 stały monitoring prowadzony był przez ZD. W tym czasie sprawdzane były wnioski o celowości zakupu / usługi pod kątem komplementarności i jakości. Wnioski pokontrolne przedstawiane były okresowo na spotkaniach pracowniczych.

6. Uwagi

- Należy zwrócić uwagę na konieczność informowania pracowników o zmianach w systemie procedur SPAMK. Nie zawsze znajduje to potwierdzenie w postaci pisemnej akceptacji/przyjęcia do wiadomości przez pracownika.
- Należy zwrócić uwagę na konieczność szkolenia nowych pracowników z zakresu funkcjonowania „Standardów...” i potwierdzenie tego faktu w aktach osobowych”.
- Należy bezwzględnie stosować kartę obiegową w przypadku zwolnienia/zwolnienia się pracownika, na której odnotowane zostaną potwierdzenia rozliczenia z zakresu bezpieczeństwa muzeum, bezpieczeństwa informacji, archiwizacji zasobów oraz w przypadku odpowiedzialności za zbiory bądź inne wartości materialne potwierdzenie rozliczenia inwentaryzacji zdawczo-odbiorczej.
- Należy zwrócić uwagę na archiwizowanie dokumentacji metodą tradycyjną oraz wdrożyć system archiwizacji danych elektronicznych. W celu usprawnienia działań zaproponowano powrót do rozwiązań w postaci kart oceny pracownika, ogólnego wykazu rocznego wraz z numeracją dokumentacji archiwizowanej, weryfikacji gromadzonej dokumentacji przez archiwistę zakończonej protokołem.

5. Analityka ekonomiczna

Zakres analizy obejmuje lata 2015–2020. Pod uwagę wzięte zostały wielkości:

- dotacji podmiotowej,
- dotacji celowej,
- przychodów własnych,
- wydatków bieżących.

Składniki te pozwalają w pełni opisać skuteczność działania instytucji. Umożliwiają jednocześnie na uchwycenie ważnych z punktu widzenia funkcjonowania instytucji zjawisk.

Na decyzje inwestycyjne (rozumiane jako działania długoterminowe), których realizacja zapewnia dotacja celowa, składają się:

- wydatki na wykup 1/10 obiektu nowego, zgodnie z umową dzierżawy oraz przyrzeczenia sprzedaży,
- wydatki na remont magazynu zlokalizowanego przy alei Zjednoczonej Europy 45a (AZE),
- wydatki na zakup muzealiów (projekt „Organizacja wystaw stałych”).

Decyzje operacyjne (wydatki na działalność operacyjną – realizację wystaw, projektów itp.) i decyzje finansowe (wydatki na działalność podstawową – zakup eksponatów, wyposażenie magazynów, zabezpieczenie zbiorów itp.) realizowane są z dotacji podmiotowej.

Głównym celem zarządzania finansami muzeum jest wzrost jego wartości, na który składa się przede wszystkim wartość zgromadzonych kolekcji, w mniejszym – maksymalizacja dochodów, co wynika z ustawy o muzeach.

W 2020 roku **organizator przekazał** na działalność statutową 1 812 750,00 zł oraz dotację celową w wysokości 1 012 245 68 zł co stanowi **100% zaplanowanej dotacji** podmiotowej i celowej.

Zgodnie z Uchwałą Rady Miasta nr 302/XX/2020 z dnia 30.07.2020 w sprawie zmian w budżecie miasta Żory na 2020 r. dokonano zmniejszenia dotacji podmiotowej o kwotę 185 000,00 zł z powodu powstałych oszczędności w wyniku pandemii koronawirusa.

Uchwałą Rady Miasta nr 326/XXIII/2020 z dnia 29.10.2020 w sprawie zmian w budżecie miasta Żory na 2020 r. dokonano przesunięcia kwoty 87 750,00 zł z dotacji celowej na podmiotową z przeznaczeniem na realizację bieżących wydatków.

Zwiększono przychody inne dotacje o kwotę 55 000,00 zł w związku z otrzymaniem środków pieniężnych z Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów na zakup eksponatów oraz przychody ze sprzedaży usług o kwotę 74 300,00 zł w związku z pozyskaniem przez muzeum darowizn oraz umorzeniem składek ZUS.

W 2020 roku Muzeum Miejskie poniosło wydatki inwestycyjne w wysokości 1 012 245,68 zł związane z:

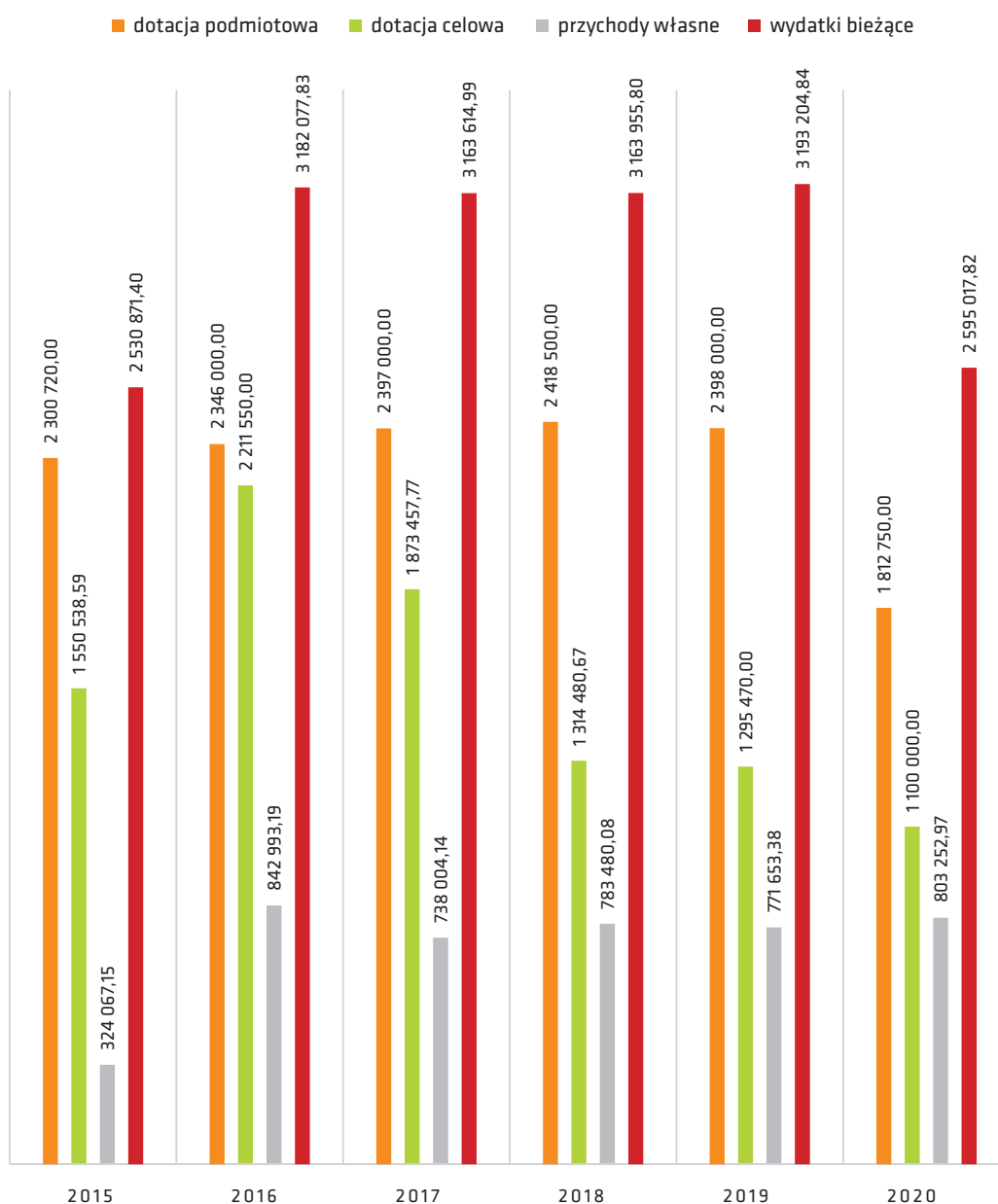
- siedzibą muzeum w kwocie 972 245,68 zł,
- zakupami eksponatów na kwotę 40 000,00 zł.

Przychody własne w 2020 roku ukształtowały się na poziomie 803.252,97 zł, w tym:

- przychody z działalności – 59 999,29 zł,
- przychody finansowe – 8 270,22 zł,
- pozostałe przychody operacyjne – 679 983,46 zł (w tym amortyzacja – 535 009,59 zł),
- inne dotacje – 55 000,00 zł.

Finanse muzeum w okresie od roku 2017 do roku 2020 cechuje stabilność w zakresie realizacji budżetu, a poszczególne komponenty opisujące ich stan wykazują brak dynamiki. Zmiany obserwowane na poziomie dotacji celowej wynikają z zakończenia projektów oraz zmniejszenia kwoty potrzebnej na zabezpieczenie inwestycji.

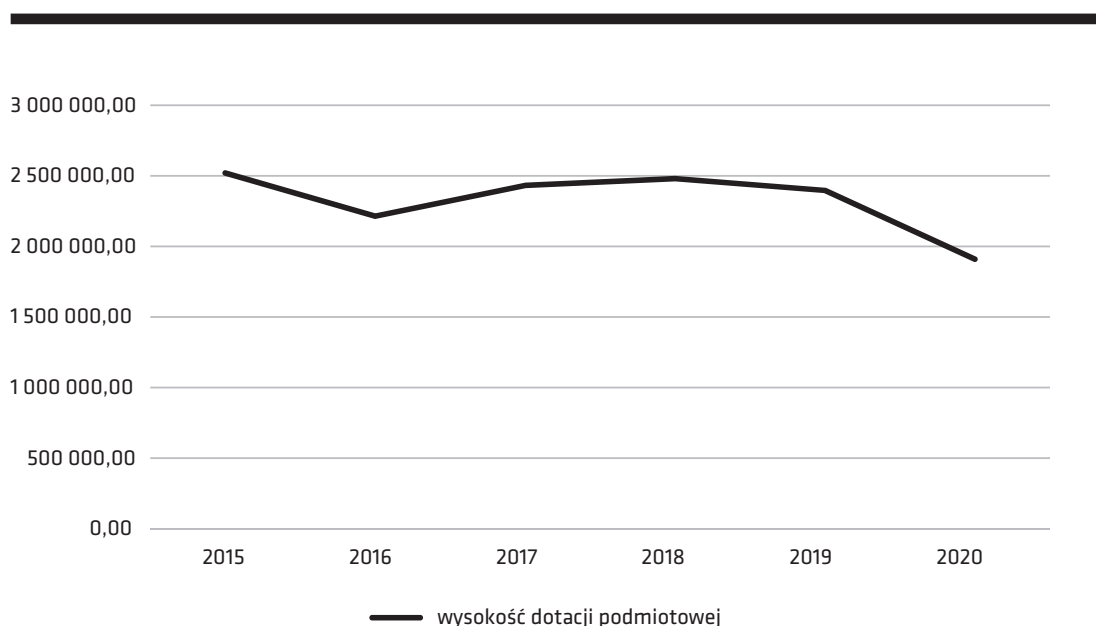
Stabilność finansów **wynika z konsekwentnie prowadzonej polityki zarządzania, opartej o stabilizację organizacyjną działalności, oraz współpracy z organizatorem.**

Niepokojącym zjawiskiem jest jednak sukcesywne, coroczne obniżanie poziomu przyznawanej dotacji podmiotowej (obserwowane w latach 2018–2020), co skutkuje opóźnieniami w realizacji projektów (jakucki, buriacki) oraz koniecznością przesuwania środków z dotacji celowej na podmiotową. Następstwem takich rozwiązań są z kolei zmiany w harmonogramie remontu magazynu AZE.

Otrzymywana od 2018 r. dotacja pozwala na prawidłowe funkcjonowanie muzeum, **ale nie pozwala jednak na rozwój i realizację wieloletnich projektów muzeologiczno-wystawienniczych i naukowych.**

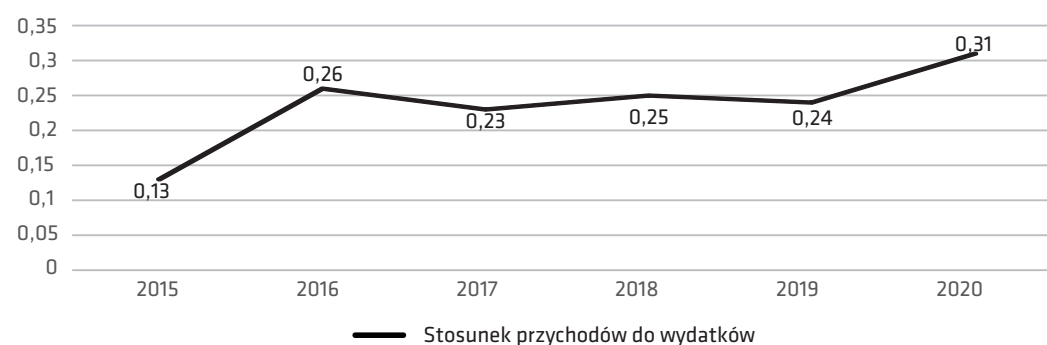
Wysokość przyznawanej dotacji podmiotowej

Zauważalny w roku 2020 spadek wielkości dotacji podmiotowej i celowej spowodowany sytuacją epidemiczną w kraju wpłynął na poziom wydatków, co przełożyło się przede wszystkim na wielkość nakładów na zakupy zbiorów.

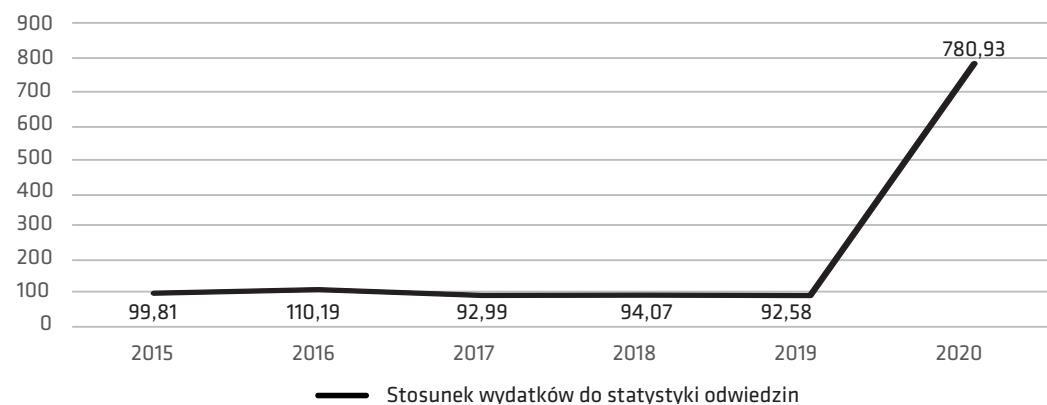
WSKAŹNIKI POMIARU EFEKTYWNOŚCI I SKUTECZNOŚCI

Wskaźnik skuteczności operacyjnej

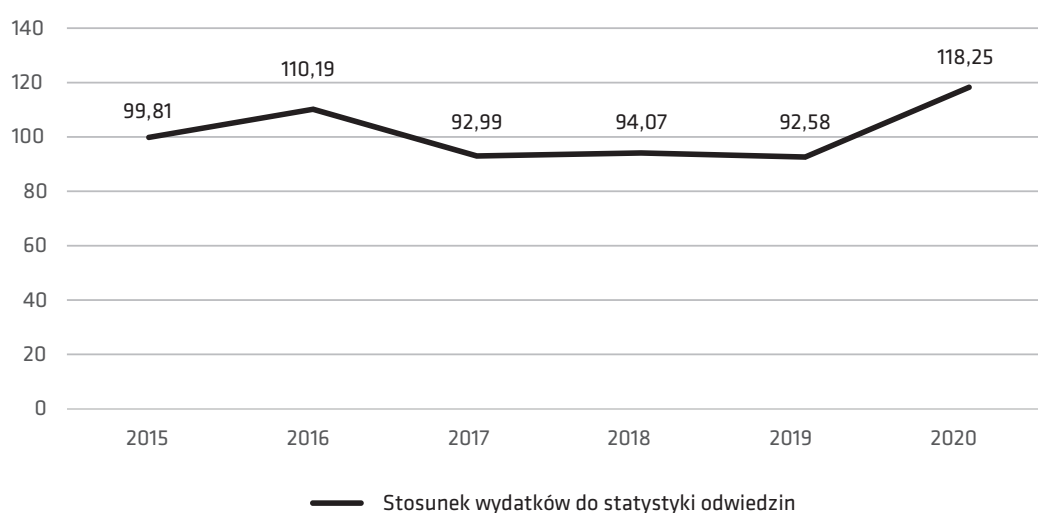
Uwaga: Należy obserwować wskaźnik pod kątem jego dynamiki, która może sugerować odejście od rozwiązań i narzędzi wypracowanych w roku 2017. Wskaźnik powinien wykazywać tendencję rosnącą.

Wskaźnik efektywności

Uwaga: W roku 2020 pomiar został zakłócony poprzez obostrzenia epidemiczne. Część działań została przeniesiona do przestrzeni wirtualnej. Dane zostały skorygowane o liczbę odbiorców działań wirtualnych – **18 623 odbiorców więcej** (pod uwagę wzięto strony internetowe: muzealną, na której udostępniono wystawy czasowe oraz internetowe wystawy stałe: „Polskie poznawanie świata” i „Naszą tożsamość”; dane statystyczne zostały zwiększone o liczbę użytkowników strony).

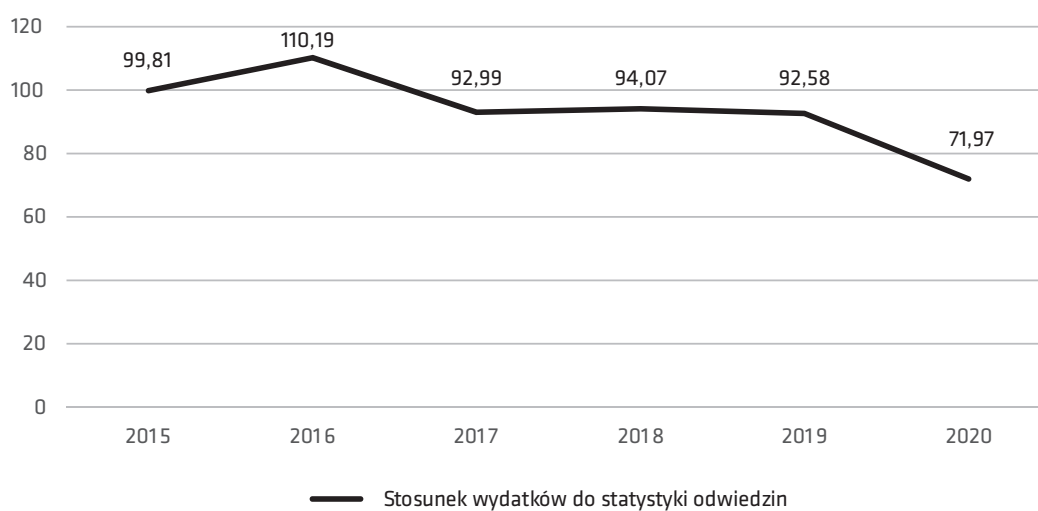
**Wskaźnik efektywności –
skorygowany o użytkowników stron internetowych**

Wskaźnik efektywności został również zakłócony przez statystykę wystaw objazdowych. W roku 2020 zorganizowano 3 wystawy objazdowe (w tym jedna zakończona została w lutym 2021r.). Aby uzyskać w miarę wiarygodny ogląd dynamiki statystyki muzealnej należałoby dane wystaw objazdowych wykazać – 998 odbiorców, zweryfikować stosując średnią oglądalność wystaw w latach poprzednich. Jako dane wyjściowe przyjęto średnią arytmetyczną odbiorców z ostatnich 5 lat – 1 798 dla jednej wystawy. Co daje w skali roku **4 495 odbiorców więcej.**

Podobną korektę należałoby przyjąć w stosunku do statystyki zwiedzających wystawy stałe i czasowe w muzeum. Średnia arytmetyczna z ostatnich 5 lat (2015–2019) wynosi 3 952 zwiedzających. W procesie analizy wziąć jednak należy pod uwagę, że dopiero w roku 2019 zweryfikowano ilość zwiedzających o grupy szkolne oprowadzane po wystawach, co dało ponad 300% wzrost zwiedzających oraz brak wystaw w roku 2015). Po uwzględnieniu wszystkich czynników należałoby statystykę zwiedzających zweryfikować o liczbę – około **9 618 odbiorców więcej.**

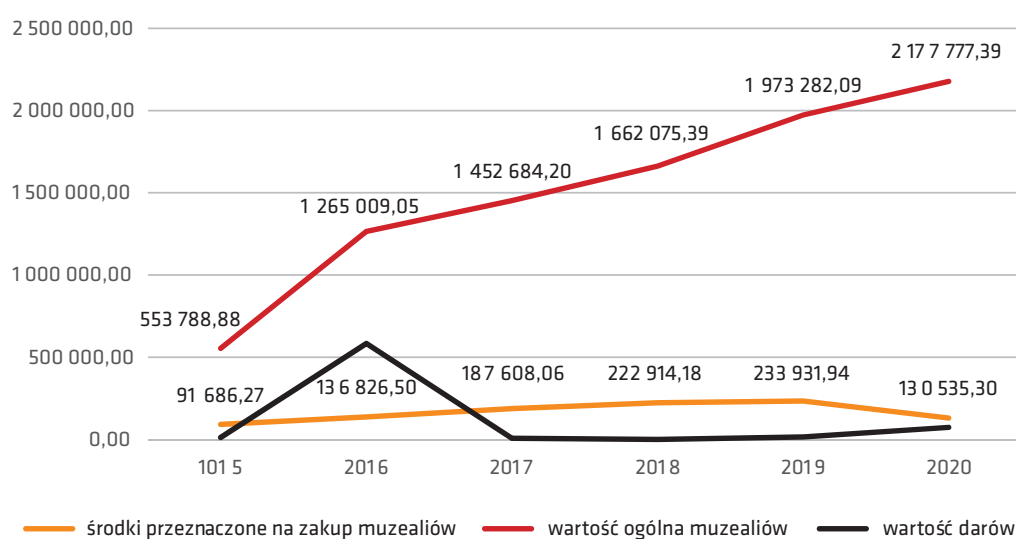
**Wskaźnik efektywności –
skorygowany o pomiary dotychczasowe**

Malejąca wielkość wskaźnika wskazuje na wzrost efektywności i jakości pracy muzeum. Należy utrzymać tendencję.

W okresie ostatnich 6 lat (2015–2020) **kolekcja muzealna rozbudowywana była konsekwentnie**, a jej **wartość wzrastała** w ciągu roku średnio o **228 192,08 zł**.

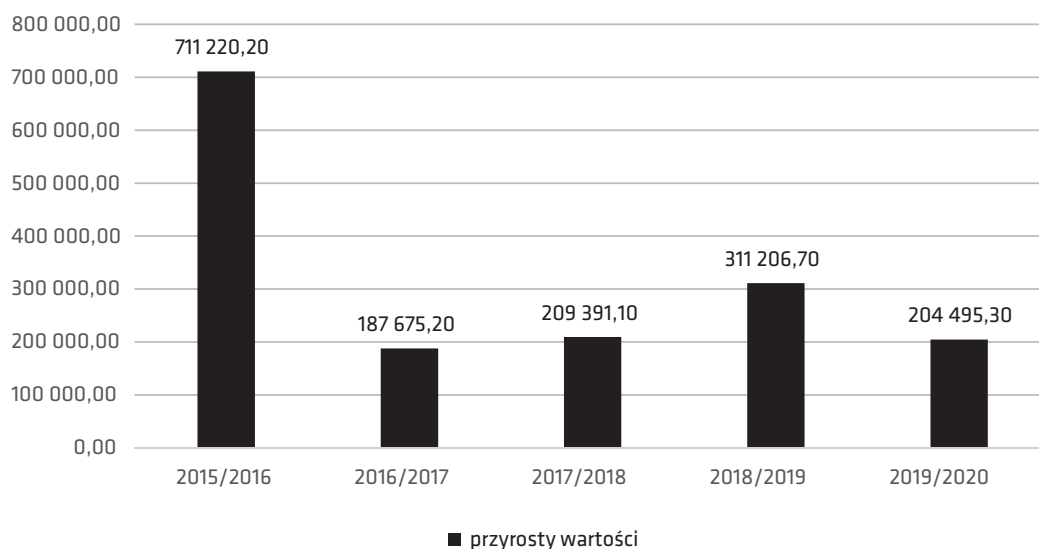
Rozbudowa kolekcji

Znaczny przyrost wartości zbiorów pomiędzy rokiem 2015 i 2016 spowodowany został dużymi, o znacznej wartości darami, przede wszystkim dla Działu Kultur Pozaeuropejskich (między innymi kolekcja Wilhelm-Schlothauer oraz posąg Wacława Sieroszewskiego o wartości 556 576,07 zł).

W roku 2020 po raz pierwszy daje się zauważyć **niepojęce zjawisko obniżenia środków przeznaczonych na zakup zbiorów - mniej o 103 396,64 zł** w stosunku do roku 2019. Jego skutki zostały zniwelowane częściowo poprzez ilość przyjętych darów. Należy jednak obserwować, czy nie będzie to tendencja obserwowalna w dłuższym przedziale czasowym.

Dynamika rozbudowy kolekcji

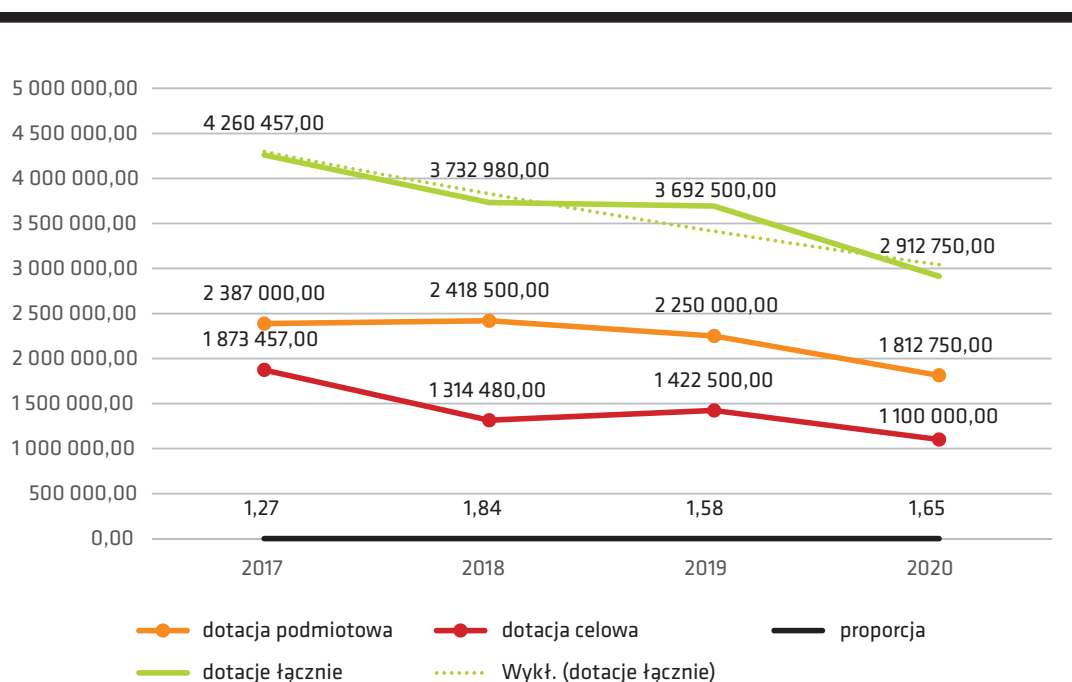

Średnio **wartość kolekcji** w okresie 2019–2020 wzrastała o 228 192,075 zł.

Zagrożenia wynikające z wpisu do Państwowego Rejestru Muzeów

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 20 czerwca 2001r. w sprawie zasad i trybu prowadzenia Państwowego Rejestru Muzeów, warunków i trybu dokonywania wpisów w Rejestrze oraz okoliczności, w jakich można zarządzić kontrolę w celu ustalenia, czy muzeum spełnia nadal warunki wpisu do Rejestru (Dz.U. 2001 nr 72 poz. 753) precyzuje warunki zapewniające wypełnianie przez instytucję zadań przewidzianych w ustawie i statucie.

Jednym z warunków jest utrzymanie przynajmniej na tym samym poziomie środków finansowych na utrzymanie i rozwój muzeum (§ 5 ust. 2 pkt 3). Ich zmniejszenie stanowi podstawę do skreślenia muzeum z PRM.

Uwagi:

- spadek w poziomie dotacji celowej pomiędzy rokiem 2017 a 2018 wynika z zakończenia inwestycji „Organizacja wystaw stałych”;
- w roku 2019 przesunięto środki z dotacji celowej na podmiotową w celu zachowania ciągłości operacyjnej;
- uchwalona w grudniu 2019 r. dotacja na rok 2020 została obniżona w związku z reorganizacją struktury (przekazanie zadań Centrum Edukacji Regionalnej Miejskiemu Ośrodkowi Kultury); w połowie 2020 r. nastąpiła kolejna korekta wysokości dotacji.

Wnioski:

wielkość dotacji (łącznie) powinna wynosić w 2019 po odjęciu środków przeznaczonych na CER (300 000,00 zł)	3 392 500,00 zł
wielkość dotacji przyznanych (łącznie)	3 010 000,00 zł
zmniejszenie	382 500,00 zł
wielkość dotacji po zmniejszeniu w ciągu roku (łącznie)	2 912 750,00 zł
zmniejszenie	97 250,00 zł

Uwagi:

- Zgodnie z Rozporządzeniem (powyżej), zmniejszenie dotacji na działalność muzeum stanowi przesłankę skreślenia z PRM.
- Ostatecznie **zmniejszenie dotacji w roku 2020, które wyniosło 5,09%, oraz czasowe lockdowny wpłynęły w znaczący sposób na pracę muzeum.**
- Należy monitorować finanse muzeum i informować organizatora o niekorzystnych tendencjach. Na uwadze należy jednak mieć ogólną sytuację gospodarczą kraju i utrudnienia w funkcjonowaniu wszystkich instytucji kultury.
- Częściowym rozwiązaniem może być pozyskiwanie środków zewnętrznych w konkursach na dofinansowanie działań muzealnych organizowanych przez Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu oraz Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów.

6. Analityka statystyczna

Na ogólną roczną statystykę odwiedzin składają się (w rozumieniu ilości zwiedzających i odbiorców):

- wystawy w siedzibie muzeum,
- wystawy objazdowe / zewnętrzne,
- działalność poza wystawiennicza (odczyty, prelekcje, spotkania, seanse filmowe, koncerty, konkursy, warsztaty, imprezy plenerowe, lekcje muzealne, sesje i seminaria naukowe)
- imprezy cykliczne.

W roku 2020 z oferty muzeum skorzystało **3 323** odbiorców:

a/ zwiedzający - **2 701** osób, w tym:

w siedzibie	1 503 osoby
poza siedzibą	998 osób
w ramach projektu „Wielcy polskiego poznawania świata”	200 osób

b/ odbiorcy oferty edukacyjnej – **318** osób,

c/ odbiorcy oferty kulturalnej – **304** osoby.

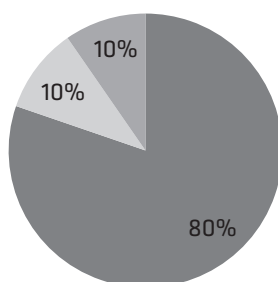
Zgodnie z zestawieniami przygotowanymi dla **GUS**, w roku 2020 z oferty muzeum skorzystały łącznie **2 362** osoby.

Różnica pomiędzy statystykami – **803 odbiorców** – wynika z **odwiedzin nieodpłatnych** w ramach „bezpłatnych poniedziałków” (603 osoby) oraz – w przypadku 200 osób – zwiedzania, które ograniczyło się jedynie do parku Wielkich Polskiego Poznawania Świata.

Na podstawie raportów z monitoringu szacuje się, że dziennie, w czasach normalnego funkcjonowania muzeum, z tej formy zwiedzania korzystały średnio 4 osoby – części z nich towarzyszyli przewodnicy. Ostatecznie w skali roku dawało to liczbę 1 460 odbiorców. Przy szacowaniu ich liczby w 2020 r. przyjęto proporcję zwiedzających jako przelicznik dla odwiedzających park (7,4%), co dało liczbę 200 osób.

Statystyka muzeum

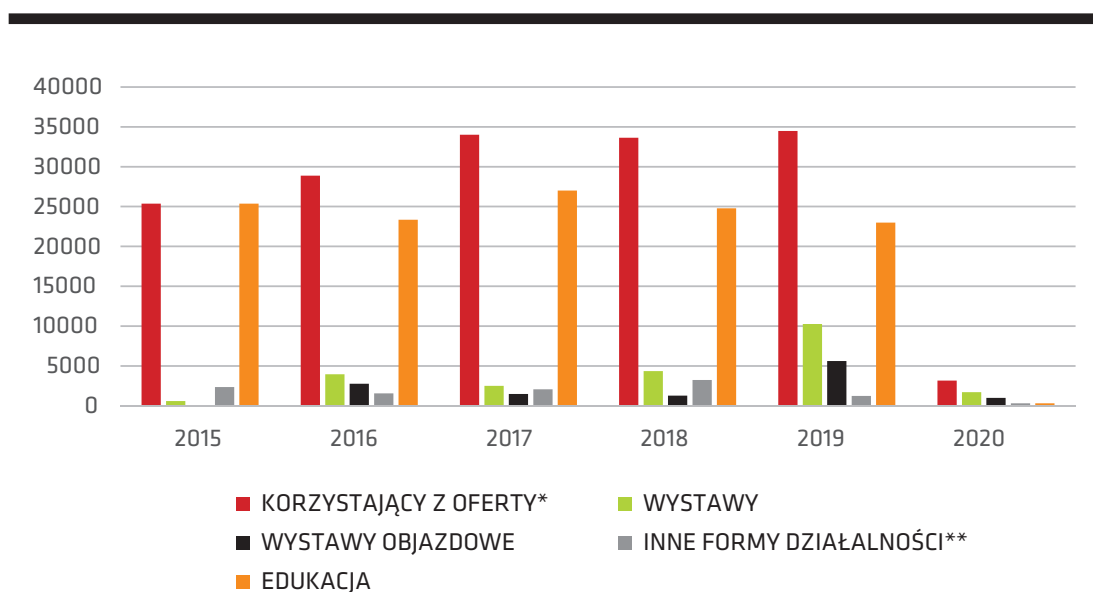
■ WYSTAWY ■ EDUKACJA ■ DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNA

Uwaga: pojęcie wystawy obejmuje własne wystawy stałe i czasowe, nie uwzględnia wystaw objazdowych i zewnętrznych.

ANALIZA

Statystyka muzealna

*za korzystających z oferty uważa się odbiorców wszystkich form działalności muzeum

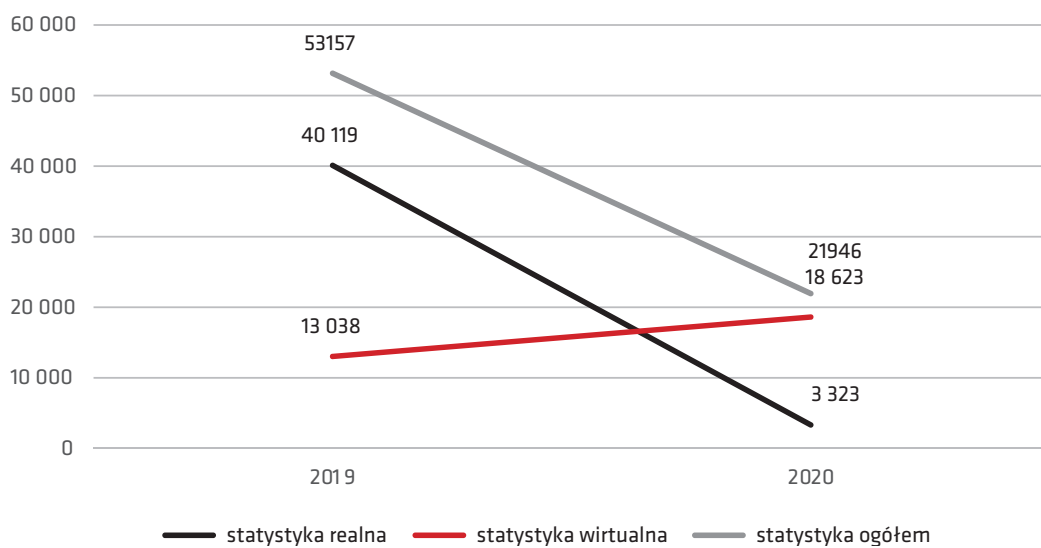
** za korzystających z innych form działalności uważa się odbiorców oferty kulturalnej

W stosunku do roku 2019 nastąpił **spadek** statystyki korzystających z oferty muzeum o **36 954 odbiorców (92%)**, spowodowany obostrzeniami związanymi z pandemią, w tym **zamknięciem muzeum dla zwiedzających**, a także konsekwencjami społecznymi i psychologicznymi lockdownu.

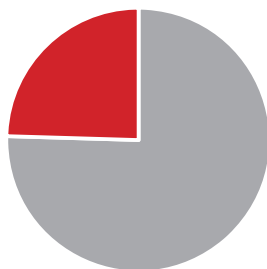
Dodatkowym czynnikiem wpływającym na poziom statystyki było przekazanie w styczniu 2020 r. zadań Centrum Edukacji Regionalnej Miejskiemu Ośrodkowi Kultury.

Spadek statystyki odwiedzin został zrównoważony wzrostami liczby odbiorców działań wirtualnych. Biorąc pod uwagę statystyki wirtualne zauważalna jest tendencja spadkowa odbiorców działalności muzeum. Biorąc jednak pod uwagę krótki czas badania (2 lata) oraz niewystarczające dostosowanie narzędzi i środków w zakresie działań wirtualnych, poprawy należy oczekiwać w następnych latach. Parametry należy monitorować.

Statystyka odbiorców działalności muzeum

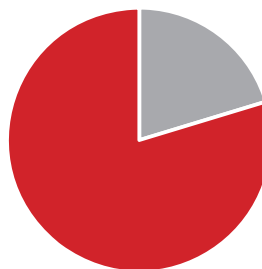

2019

■ statystyka realna ■ statystyka wirtualna

2020

■ statystyka realna ■ statystyka wirtualna

MUZEUM WIRTUALNE

Muzeum było obecne w przestrzeni wirtualnej, komunikując się z odbiorcami za pomocą 3 witryn internetowych:

- strony własnej: muzeum.zory.pl
- stron wystaw stałych: polskiepoznawanieswiata.pl / naszatozsamosc.pl

Dodatkowo muzeum administruje stroną Kongresu Afrykanistów Polskich: kongresafrykanistyczny.pl.

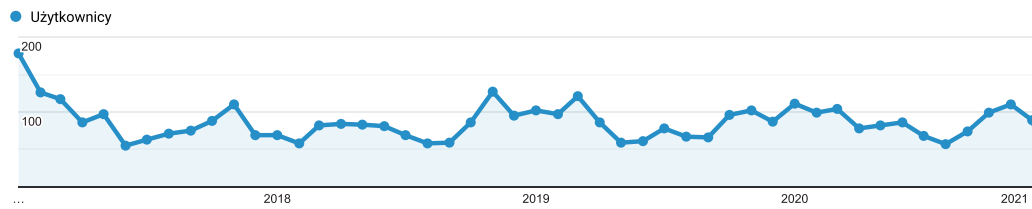
Użytkownicy	2019	2020
polskiepoznawanieswiata.pl	6 557	14 395 ↑
naszatozsamosc.pl	2 457	3 189 ↑
muzeummiejskie.zory.pl	1 013	1 039 ↑
Statystyki aktywności	2019	2020
unikalni użytkownicy	13 038	41 823 ↑
liczba odsłon	39 221	59 259 ↑

Analytics Muzeum Miejskie w Zorach
Wszystkie dane witryny

Odbiorcy ogółem

Wszyscy użytkownicy
100,00% Użytkownicy

Ogółem

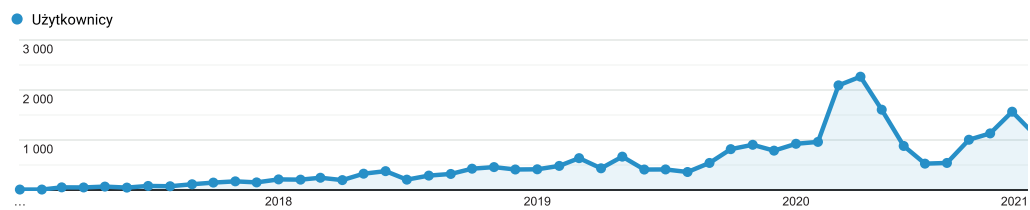

Analytics Polskie Poznawanie Świata
Wszystkie dane witryny

Odbiorcy ogółem

Wszyscy użytkownicy
100,00% Użytkownicy

Ogółem

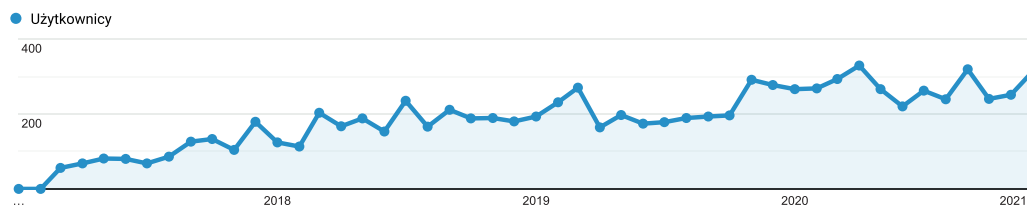

Analytics Nasza tożsamość
Wszystkie dane witryny

Odbiorcy ogółem

Wszyscy użytkownicy
100,00% Użytkownicy

Ogółem

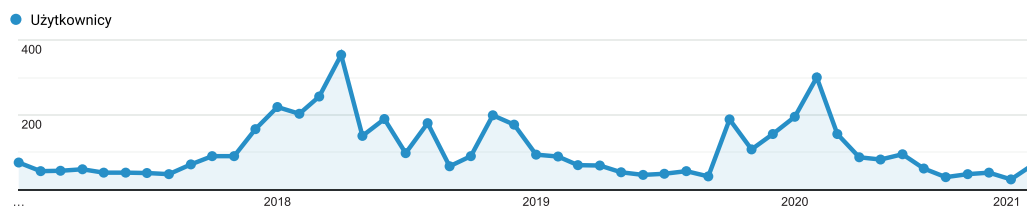

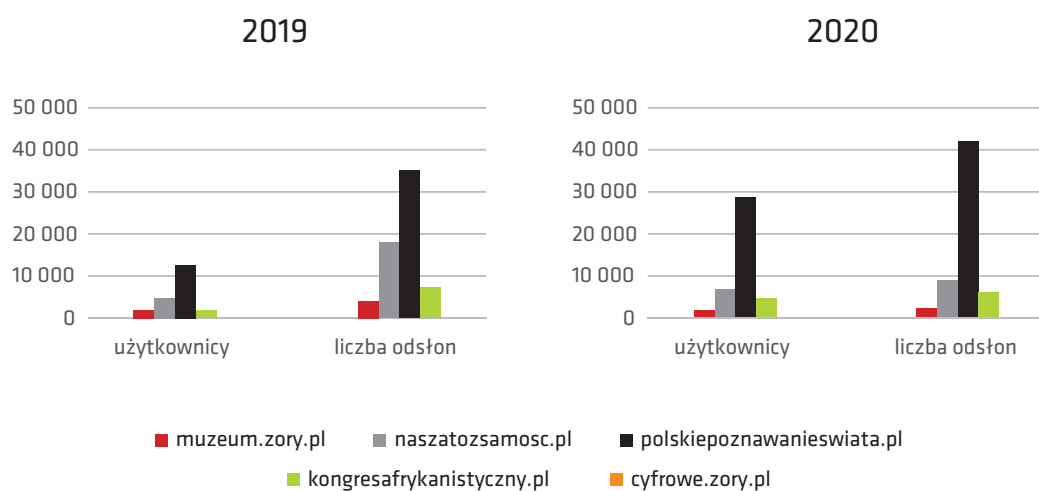
Analytics Kongres Afrykanistów Polskich
Wszystkie dane witryny

Odbiorcy ogółem

Wszyscy użytkownicy
100,00% Użytkownicy

Ogółem

AKTYWNOŚĆ NA PORTALACH SPOŁECZNOŚCIOWYCH

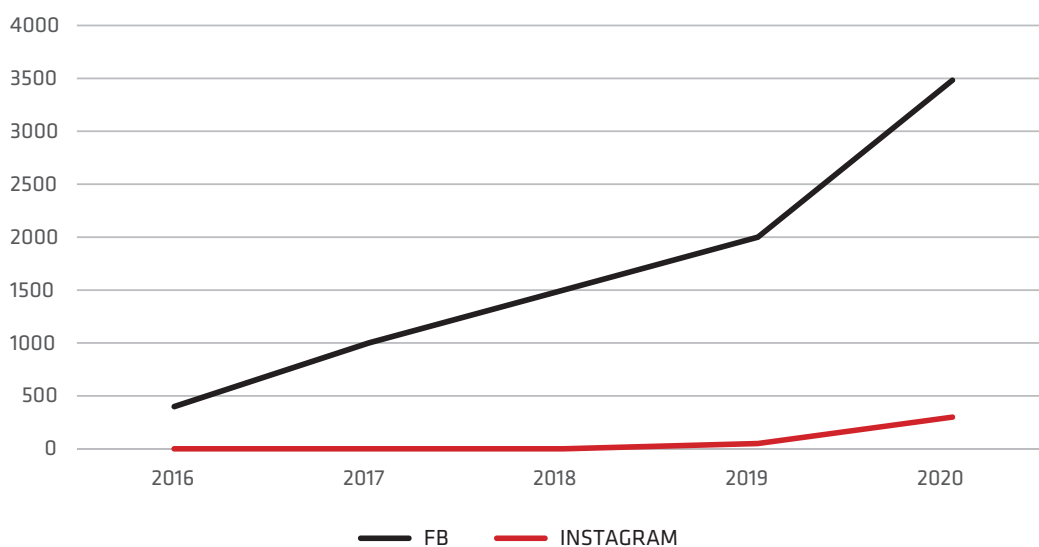
W roku 2020 muzeum było aktywne na portalach społecznościowych: FB i INSTAGRAM.

Na FB zamieszczono **282 posty** związane z działalnością muzeum, które zostały odczytane przez **199 016 odbiorców**.

Obecnie muzealny **FB** liczy **3 483** stałych odbiorców (użytkowników i obserwatorów).

Aktywność na **INSTAGRAMIE** dotarła do około **300 odbiorców**.

Statystyka użytkowników portali społecznościowych

Analityka

- Od roku 2016 zauważalny jest spadek użytkowników witryny muzealnej. Tendencja ta uzasadniona jest intensyfikacją działań na portalach społecznościowych, przede wszystkim FB.
- Tendencję wzrostową wykazują strony wystaw „Polskie poznawanie świata” i „Nasza tożsamość”. Na uwagę zasługuje fakt, że proporcja zainteresowania pomiędzy nimi wynosi 3:1 z silną tendencją wzrostową „Polskiego poznawania świata” (o 54,55%).
- Średnia roczna oglądalność witryn wystaw wzrasta w sposób zauważalny, choć z różną dynamiką.

Wnioski

- Należy zastanowić się nad możliwościami zwiększenia zasięgu oddziaływania witryn za pomocą udostępnienia informacji w językach obcych. Jest to tym bardziej zasadne, że strony odnotowują wejścia użytkowników z innych stref językowych.
- Analiza zmian powinna być prowadzona w sposób ciągły. Wartości powinny być porównywane przynajmniej w systemie rocznym.

7. Zarządzanie zbiorami

Konsekwentnie realizowano wytyczne „Polityki zarządzania zbiorami”. W sposób szczególny traktowano monitoring procedur i akcesji. Wzmożono nadzór nad obiegiem dokumentów, ruchem wewnętrznym obiektów i informacją wprowadzaną do systemu ewidencji muzealnej MONA oraz wypożyczeniami, co umożliwiło znaczny postęp w stosunku do stanu z lat poprzednich.

Przesunięcie zadania wprowadzania danych ewidencyjnych na głównego inwentaryzatora spowodowało, że na 17 rodzajów danych, które należy opracować zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Kultury z dnia 30 sierpnia 2004 r. w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach, 12 pozycji zostało uzupełnionych w 100%, a 5 pozycji w zakresie 94,01%–99,73%. Osiągnięto więc **99,57% skuteczności**. Parametr skuteczności należy monitorować w następnych latach w celu uzyskania potwierdzenia skuteczności wdrożonych rozwiązań.

Z uwagi na sytuację epidemiczną zrezygnowano ze spotkań kolegium ds. zarządzania zbiorami (dawne kolegium ds. opracowywania zbiorów), intensyfikując kontakty pomiędzy osobami osadzonymi w procesie za pomocą komunikatorów i poczty elektronicznej.

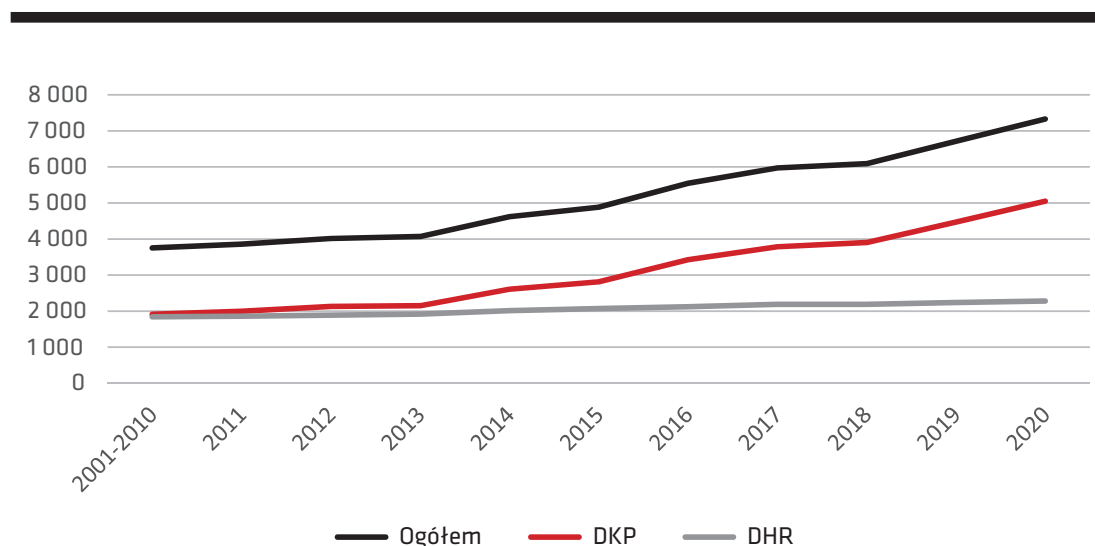
Za realizację polityki zarządzania zbiorami odpowiadał główny inwentaryzator, który wprowadził do systemu ewidencji MONA 1175 pozycji dla trzech działów (Dział Historii i Kultury Regionu, Dział Kultur Pozaeuropejskich oraz Specjalistyczna Biblioteka Wewnętrzna).

Zbiory

Na koniec 2020 r. w księgach muzealnych odnotowano **7 151** pozycji inwentarzowych, pod którymi zarejestrowano 7 888 muzealiów. Dane statystyczne obejmują poza własnymi zbiorami również 561 pozycji depozytowych (**561** sztuk depozytowych, których właścicielami są inne instytucje muzealne).

Na koniec 2020 r. muzeum posiadało **7 328 własnych muzealiów** (rozumianych jako sztuki inwentarzowe) wpisanych pod 6 592 pozycjami inwentarzowymi.

Przyrost nabytków 2001–2020

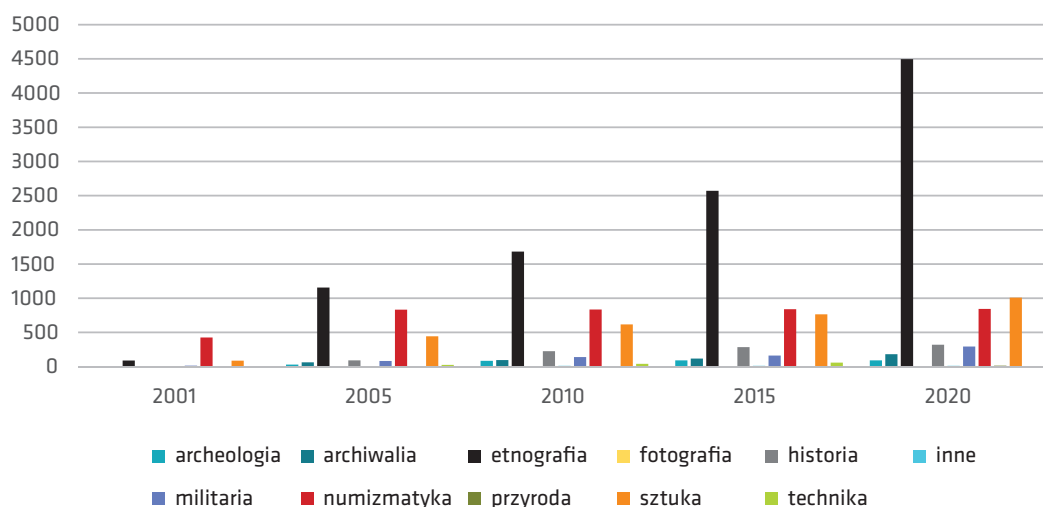

Zauważalne w roku 2013 zróżnicowanie pomiędzy wielkością nabytków działowych wynika z rozpoczęcia budowy kolekcji w związku z programem wystawienniczo-naukowym „Polskie poznawanie świata”.

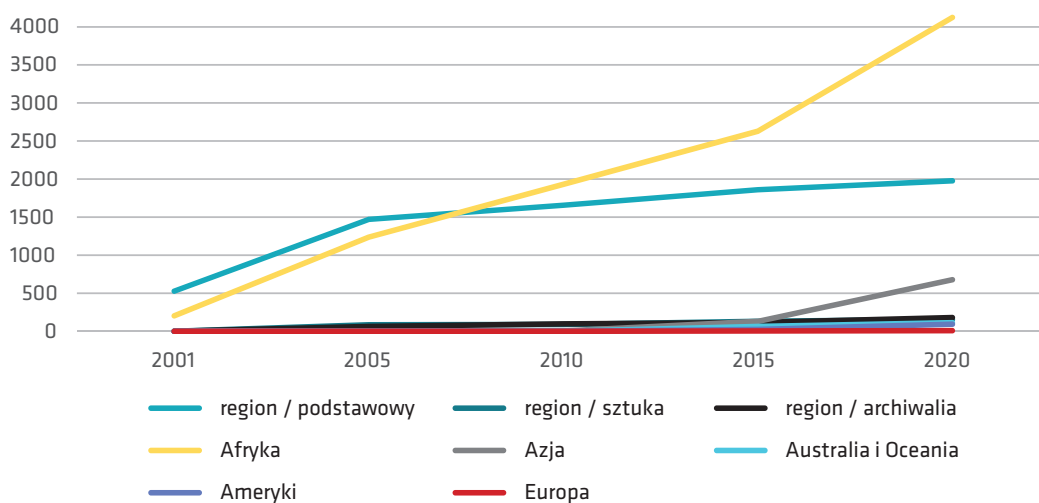
Rok	Ogółem	DKP	DHR
2001-2010	3 752	1 910	1 842
2011	3 855	1 996	1 859
2012	4 016	2 129	1 887
2013	4 069	2 151	1 918
2014	4 620	2 607	2 013
2015	4 885	2 813	2 072
2016	5 547	3 425	2 122
2017	5 971	3 785	2 186
2018	6 088	3 901	2 187
2019	6 710	4 472	2 238
2020	7 328	5 051	2 277

Oba działy zgromadziły odpowiednio: 4 495 obiektów etnograficznych, 843 numizmaty, 1009 obiektów sztuki, 321 obiektów o walorze historycznym, 295 militariów, 182 archiwalia, 91 obiektów archeologicznych, 58 obiektów techniki, 8 fotografii, 14 obiektów przyrodniczych oraz 12 innych. Zbiory zostały sklasyfikowane zgodnie z wytycznymi GUS.

Przyrosty zbiorów w latach 2001-2020 z uwzględnieniem klasyfikacji GUS

Dynamika rozwoju kolekcji. Pozycje inwentarzowe

Pozyskiwanie zbiorów

Zbiory pozyskiwane były poprzez zakupy w kraju i za granicą, dary i przekazy.

Główny inwentaryzator wprowadził do systemu ewidencji muzealnej 614 pozycji (623 muzealia: 313 darów, 310 zakupów) z danymi w zakresie muzealiów (inwentarze główne) i przedmiotów (inwentarze pomocnicze).

Zrealizowano **23 akcesje zbiorów: 7 – w formie zakupów** (w tym 6 – na podstawie umów kupna-sprzedaży od osób prywatnych) oraz **16 akcesji w formie darowizny**.

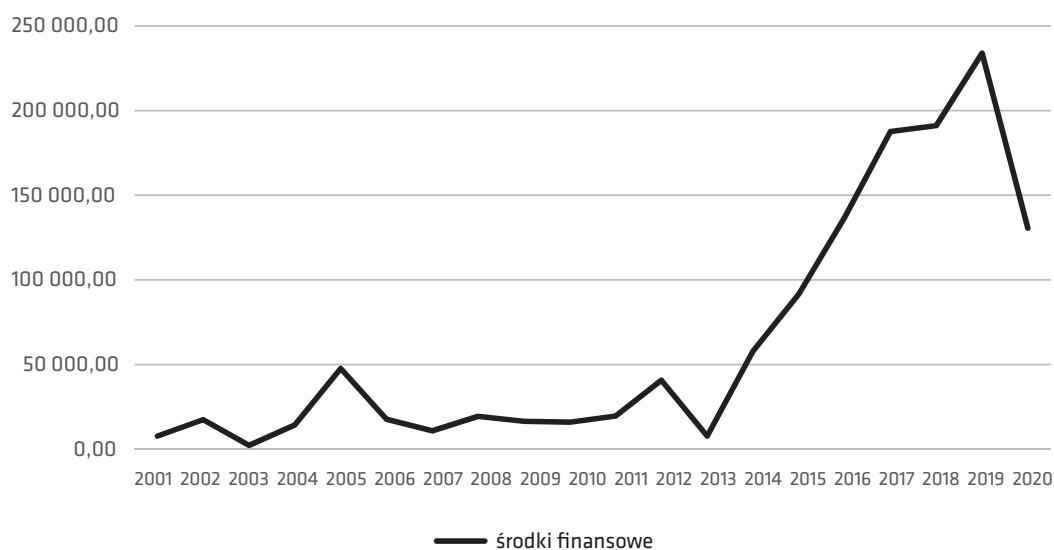
W ramach akcesji, **zakupiono 310 obiektów** oraz **przyjęto dar 313 obiektów** (stan po rezygnacji na właściwe numery inwentarzowe).

W stosunku do roku poprzedzającego (622 obiekty), **ilość nabytków w roku 2020 uległa nieznacznemu zwiększeniu** (o 1 obiekt), co łączy się z intensyfikacją opracowywania darów przyjętych w latach wcześniejszych.

Prowadzono konsekwentną politykę zakupu muzealiów. Kolekcje rozbudowywano głównie z myślą o obiektach, które zastąpią eksponowane depozyty, a jednocześnie stanowić będą unikaty w skali polskiego muzealnictwa.

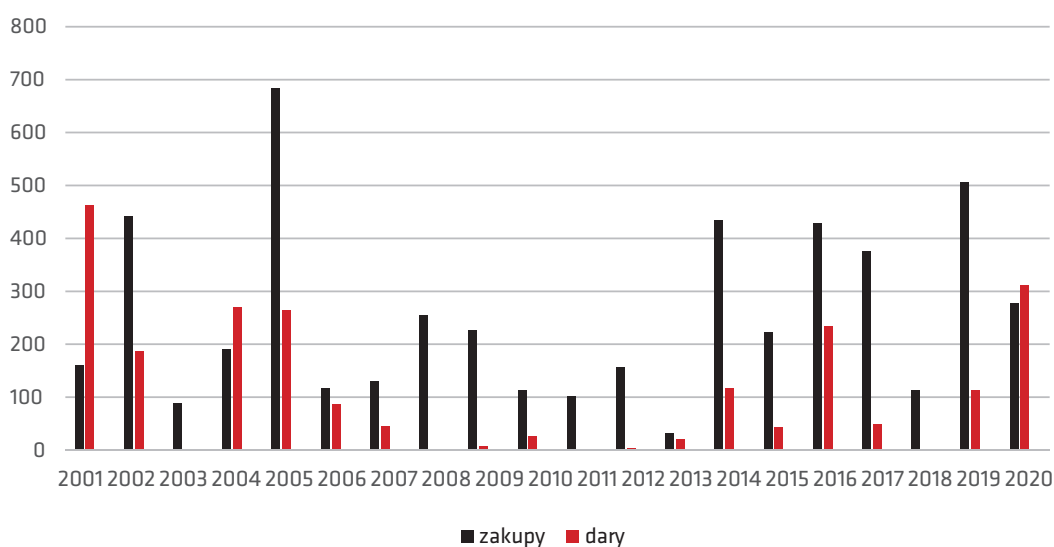
Do roku 2014 zakupy realizowane były z dotacji podmiotowej. Od roku 2014 realizowane są również z dotacji celowej, co wynika z odpowiednich zapisów w „Wieloletniej prognozie finansowej miasta”. W ramach projektu realizowana jest również koncepcja posągów rozlokowanych wokół muzeum, poświęconych polskim odkrywcom i podróżnikom oraz osobom związanym z miastem.

Finansowanie zakupów w latach 2001–2020

Zasadniczą rolę w narastaniu zasobu odgrywają zakupy realizowane z dotacji podmiotowej oraz celowej organizatora muzeum. Ilość darów wzrasta w okresach, kiedy muzeum jest bardzo aktywne w zakresie realizacji wystaw i projektów edukacyjnych. Pozytywna promocja przekłada się w sposób bezpośredni na ilość darczyńców zgłaszających się z ofertą.

Struktura nabytków w latach 2001–2020

Mimo planowanego na jesień 2020 r. otwarcia wystawy „Opowieść drzewa. W świecie wyobraźni i nauki – Jakucja a Polska” nie udało się zakończyć budowy kolekcji jakuckiej umożliwiającej zrealizowanie wystawy. Kolekcja ta, podobnie jak buriacka (ilustrująca dorobek polskich badaczy kultury Buriatów – mieszkańców terenów wokół jeziora Bajkał) wzbogaciły się jedynie o nieliczne darowizny – pierwsza liczy 119 obiektów, druga – 186.

Wszystkie akcesje zostały wpisane do systemu ewidencji MONA i rozliczone. Salda Działu Inwentarzy i Działu Finansowo-Księgowego zostały uzgodnione.

Dofinansowanie zakupu muzealiów

Muzeum otrzymało dofinansowanie w kwocie **55 000,00 zł na zakup kolekcji masek** do zbiorów Działu Kultur Pozaeuropejskich w konkursie Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów.

O zakupionej kolekcji

Kolekcja masek afrykańskich z terenów Afryki Zachodniej i Środkowej pochodzi ze zbiorów polskiego afrykanisty, badacza terenowego i pracownika naukowego – dr. hab. Jacka Łapotta prof. US. **Składa się z 61 obiektów**, z których większość pochodzi z terenów Afryki Zachodniej (Burkina Faso i Mali) oraz Afryki Centralnej i Wschodniej.

Wszystkie obiekty pozyskane zostały przez właściciela w Afryce – bezpośrednio od właścicieli w terenie bądź na lokalnym rynku antykwarycznym w artisanach. Kolekcja datowana jest na II poł. XX wieku, co znajduje potwierdzenie w cechach charakterystycznych masek, ich stylistyce i zastosowanych materiałach.

Prawie wszystkie obiekty mają naturalną patynę i zabrudzenia związane z ich sposobem użytkowania (wytarta polichromia oraz elementy drewniane przylegające do głowy tancerza lub elementów stroju) i przechowywania (ślady po drewnojadach – nieaktywne, spróchniałe fragmenty). W kolekcji znajdują się obiekty, które były używane w trakcie tradycyjnych ceremonii. Dotyczy to głównie obiektów nabytych w kraju Dogonów. Ciekawym przykładem jest maska ludu Toma, która mimo iż kupiona w artisanie nosi ślady użytkowania. Na wewnętrznej stronie znajdują się wyraźne ślady (wypolerowanie) wykonane przez czoło i nos tancerza.

Wszystkie obiekty zostały wykonane tradycyjnymi metodami, przy użyciu tradycyjnych narzędzi (gł. ciosła) przez lokalnych rzemieślników. Ich przeciwieństwem są współczesne maski produkowane w manufakturach, na podstawie zdjęć z albumów sztuki afrykańskiej, za pomocą narzędzi elektrycznych (piły, wiertła).

W kolekcji znajduje się kilka obiektów przeznaczonych na rynek pamiątkarski. Przykładem może być maska „pigmeja” wykonana w stylu Luba czy też maska „paszport” ludu Dan. Obie te maski zostały wykonane bardzo starannie (w przeciwieństwie do współczesnych wyrobów pamiątkarskich wykonywanych nieraz bardzo niechlujnie) z dbałością o detal i wyraźnie nawiązują do stylu tradycyjnego.

W nielicznych przypadkach wystąpił problem z określeniem przynależności etnicznej obiektu. W kolekcji znajduje się kilka masek, które łączą w sobie style właściwe ludom sąsiadującym. Zjawisko takie znajduje potwierdzenie w literaturze. Pisali na ten temat między innymi Annamaria Schweeger-Hefel i Wilhelm Staude (1972) oraz André i Afo Guennguez (bd).

Uzasadnienie zakupu kolekcji

W zbiorach Działu Kultur Pozaeuropejskich znajduje się 185 masek o proveniencji afrykańskiej.

Na kolekcję masek składa się w miarę spójny zbiór, w którym wyróżnić można grupy obiektów o wspólnym pochodzeniu etnicznym i geograficznym.

Zbiór datowany jest ogólnie na drugą połowę XX wieku i początek XXI. Do największych grup obiektów należą:

- grupa masek z Burkiny Faso przynależnych przede wszystkim ludom Mossi, Kurumba, Bobo i Nuna – 32 obiekty,
- grupa masek z Mali przynależnych przede wszystkim ludom Dogon i Bamana – 29 obiektów,
- grupa masek z wybrzeża Kości Słoniowej przynależnych ludom Dan, Baule, Senufo i Guro – 20 obiektów.

Pozostałe maski stanowią zbiór w miarę spójny geograficznie – są to przedstawienia przynależne grupom etnicznym zamieszkującym obszar przylegający do Zatoki Gwinejskiej od Liberii aż po Kongo. Słabiej reprezentowana jest Afryka Środkowa – Demokratyczna Republika Kongo i Republika Środkowoafrykańska. Obiekty pochodzące z tego obszaru geograficznego są przypadkowe i nie tworzą spójnego kompletu. Odrębnym zbiorem masek są obiekty pochodzące z terenów Tanzanii przekazane muzeum w darze, stanowiące przykłady klasycznego rynku „pamiątkarskiego”.

Celem muzeum jest budowa reprezentatywnej i spójnej kolekcji masek, która pokazuje maskę funkcjonującą w tradycyjnych kulturach afrykańskich i jej przemianę pod wpływem procesów globalizacji.

Trzon kolekcji stanowią obiekty z obszarów, na których muzeum prowadzi od 20 lat badania naukowe. Rozbudowa tej części kolekcji jest szczególnie ważna z punktu widzenia prowadzonych badań i prac naukowych będących ich efektem.

W trakcie realizacji są opracowania poświęcone tradycyjnej sztuce Kurumbów (Burkina Faso) oraz wpływowi turystyki na życie wybranych ludów – Dogon (Mali) i Somba (Benin). Ważnym aspektem tych prac są między innymi przedmioty opisujące badane kultury, które znajdują się w zbiorach muzeum. W przypadku sztuki Kurumbów, muzeum realizuje prace badawcze stanowiące kontynuację badań prowadzonych w połowie XX wieku przez Austriaków.

Przy gromadzeniu tego rodzaju obiektów muzeum kieruje się wyznacznikami takimi jak: autentyczność obiektu, która jest rozumiana jako jego funkcjonowanie i używanie w danej społeczności, tak w życiu codziennym, jak i religijnym oraz obecność na rynku antykwarycznym i jakość wykonania.

Zgodnie z projektem naukowym „Obiekt muzealny w procesie globokulturalizacji” muzeum poprzez nabywane zbiory opisuje zachodzące we współczesnym świecie dynamiczne zmiany kulturowe. Badania nad globokulturalizacją koncentrują się wokół problemów transformacji w kulturach tradycyjnych pod wpływem procesów globalizacyjnych. Efektem prowadzonych prac jest rejestracja zmian oraz recepcja wpływów przez tradycyjne kultury na wybranych obszarach kulturowych, przede wszystkim Afryki Zachodniej.

Zakupiona kolekcja gromadzona była w ciągu kilkudziesięciu lat – od lat 70. XX wieku po drugą dekadę XXI wieku. **Zbiór ten uzupełnia kolekcję muzealną**, wzbogacając ją o 61 obiektów, które umożliwią szersze spojrzenie na problem sztuki i jej przemiany na przykładzie maski – najbardziej charakterystycznego rodzaju obiektu dla kultur Afryki.

Kolekcja jest reprezentatywna – stanowi przegląd masek charakterystycznych dla obszarów kulturowych: Burkina Faso, Wybrzeża Kości Słoniowej, Ugandy, Kamerunu, Rwandy, Mali, Zairu i Beninu. Wśród nich znalazły się maski społeczności popularnych, takich jak Dogon, Dan, Bamana, Baule, Senufo czy Lega, ale również rzadziej spotykanych w zbiorach muzealnych, takich jak jak Mbole, Lwalwa, Jaure, Ogoni, Makonde, Punu, Songje czy Toma. Część z tych masek nie ma do tej pory swoich reprezentantów w żadnym innym muzeum w Polsce.

Rozbudowa kolekcji masek jest zasadna również z punktu widzenia dostępności zbiorów afrykańskich w Polsce. Muzeum Miejskie w Żorach jest drugim po Muzeum Narodowym w Szczecinie aktywnie rozwijającym kolekcje z terenów Afryki. Oba muzea gromadzą zbiory o podobnym charakterze, jednakże ich lokalizacja zapewnia realizację oferty wystawienniczej dla różnego odbiorcy. Muzea ze sobą współpracują, prowadząc od lat wspólne badania. Pozostałe muzea etnograficzne gromadzące zbiory afrykańskie – Kraków i Warszawa – nie rozbudowują kolekcji afrykańskich w terenie, ich zbiory mają wartość historyczną i stanowią zbiór zamknięty, uzupełniany pojedynczymi nabytkami.

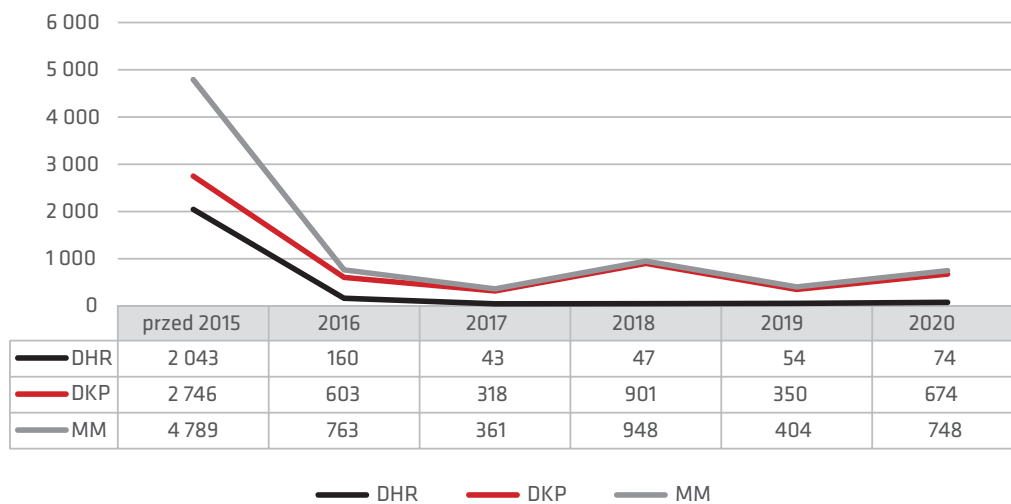

Opracowywanie zbiorów

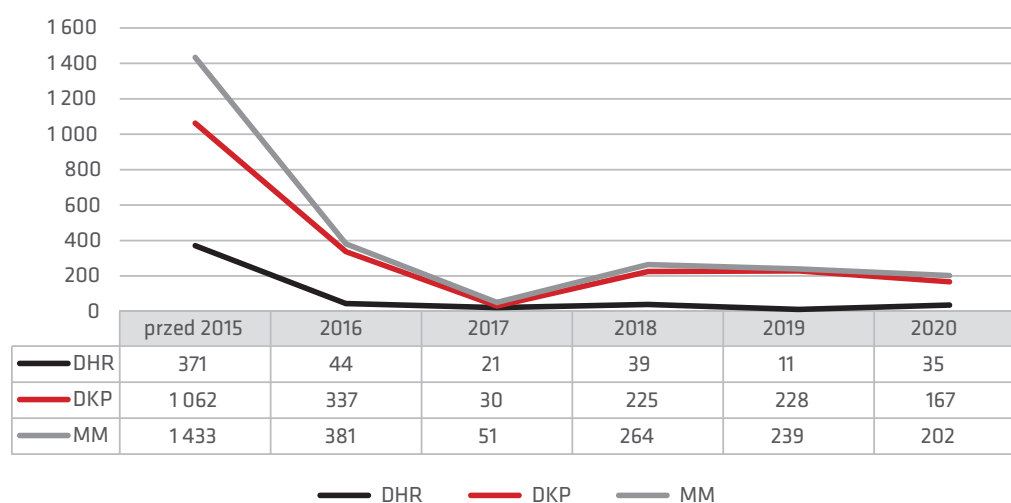
W roku 2020, w systemie ewidencji muzealnej MONA **opracowano w pełni 344 obiekty**, zgodnie z Rozporządzeniem ministra kultury w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach, **co stanowi 55,22% pozyskanych zbiorów.**

Zważywszy na fakt, że w grudniu nastąpiła intensyfikacja akcesji (9 akcesji, 371 obiektów), stopień opracowania zbiorów jest zadowalający.

Rejestracja obiektów w systemie ewidencji muzealnej MONA

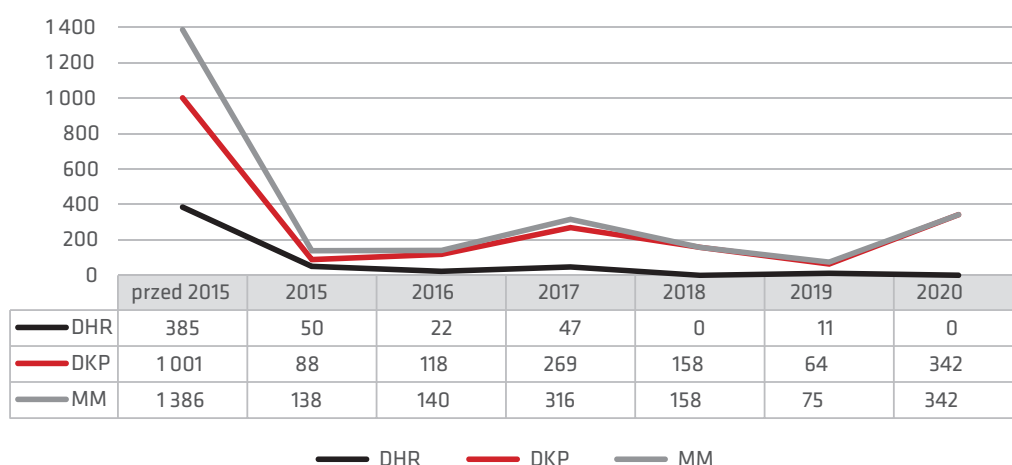

Stan opracowania obiektów w systemie ewidencji muzealnej MONA (dane wymagane)

Stan opracowania obiektów wymaga szczególnego nadzoru i ciągłego monitoringu. Proces opracowywania zbiorów jest powolny i pokazuje, że dotrzymanie 90 dni na opracowanie ewidencyjne wszystkich nabytków nie jest w najbliższym czasie możliwe. Wynika to z tempa pozyskiwania zbiorów i niewielkiej kadry (2 etaty w Dziale Kultur Pozaeuropejskich), do zadań której należy również organizacja wystaw zewnętrznych.

Roczna dynamika procesu opracowywania zbiorów 2015–2020

Krzywa opracowania zbiorów muzeum pozwala na zaobserwowanie intensyfikacji opracowywania zbiorów w okresie przygotowania muzeum do złożenia wniosku o status muzeum rejestrowego w latach 2017–2018.

W 2017 roku powołano Kolegium ds. opracowania zbiorów, które nadzorowało postęp prac. Jego działalność w roku 2019 została czasowo wstrzymana z uwagi na realizowane projekty i zadania zarządcze.

Od roku 2020 wszystkie dane o obiektach na etapie akcesji wprowadza główny inwentaryzator. Zastosowanie takiego rozwiązania pozwoliło na znaczny przyrost opracowanych nabytków w systemie MONA, w zakresie obiektów DKP, których kurator przygotowuje informacje o akcesji.

Inwentaryzacja zbiorów

Dział Inwentarzy nadzorował proces akcesji zabytków i przedmiotów do działów gromadzących zbiory i Biblioteki. Główny inwentaryzator odpowiedzialny był za proces resygnacji nabytków na właściwe numery inwentarzowe oraz informował księgowość o zmianach w zakresie organizacji zbiorów (zmiana statusu obiektu na przedmiot).

W roku 2020 sporządzono 38 dokumentów rezygnacyjnych i wprowadzono zmiany w zakresie 614 obiektów, 579 klasyfikując jako zabytki (dwa obiekty zostały połączone na etapie rezygnacji w jeden) i 34 – jako przedmioty.

Przeprowadzono inwentaryzację kontrolną nabytków obu działów w zakresie akcesji w roku 2019. Sprawdzono poprawność ich osygnowania, stan zachowania i sposób zabezpieczenia. **Skontrolowano 622 obiekty**, co zostało odnotowane w protokole pokontrolnym. Dodatkowo skontrolowano 3 obiekty, które w 2019 r. uległy niekontrolowanemu przemieszczeniu i zostały wykazane jako braki.

W roku 2020 **rozpoczęto skontrolum całościowe zbiorów Działu Kultur Pozaeuropejskich**. Kontrola obejmuje zabytki i przedmioty wpisane na stan inwentarzy głównych i pomocniczych oraz depozyty, ich fizyczną obecność w magazynie lub na ekspozycji, oznaczenia sygnaturami, stan zachowania, zabezpieczenie i stan opracowania ewidencyjnego (w tym fizyczną obecność karty). Z uwagi na znaczny zakres przemieszczeń obiektów w magazynie w okresie 2015–2020, nieodnotowanych w systemie MONA, zweryfikowane zostaną również zapisy lokalizacyjne. Skontrolum prowadzone jest metodą łączoną: ręczny spis z natury oraz spis elektroniczny w systemie MONA – takie rozwiązanie znacznie spowalnia prace, ale pozwala na wprowadzenie wszystkich zmian związanych z muzealiami. W minionym roku skontrolowano dwa magazyny w budynku przy al. Zjednoczonej Europy 45A (magazyn AZE_1, AZE_4), dobiega końca kontrola trzeciego (AZE_3). Do skontrolowania pozostaje ekspozycja stała działu w siedzibie muzeum. Obostrzenia epidemiczne wpłynęły na spowolnienie spisu – jego zakończenie planowane jest na koniec pierwszego kwartału 2021 r.

Przechowywanie zbiorów

Zbiory Muzeum Miejskiego w Żorach zostały zabezpieczone zgodnie z wymogami Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 września 2014 r. w sprawie zabezpieczenia zbiorów muzeum przed pożarem, kradzieżą i innym niebezpieczeństwem grożącym ich zniszczeniem lub utratą. Kwestie bezpieczeństwa zbiorów doprecyzowują zapisy „Polityki ochrony Muzeum Miejskiego w Żorach”.

Za warunki przechowywania i zabezpieczenie zbiorów odpowiadają bezpośrednio:

- a) pracownicy odpowiedzialni za zbiory w zakresie zabezpieczenia konserwatorskiego zbiorów,
- b) pełnomocnik dyrektora ds. zabezpieczenia muzeum i zbiorów w zakresie zabezpieczenia przed pożarem, kradzieżą i innym niebezpieczeństwem grożącym ich zniszczeniem.

Kontrole w zakresie warunków przechowywania przeprowadza osoba pełniąca nadzór konserwatorski, pełnomocnik ds. zabezpieczenia muzeum i zbiorów oraz główny inwentaryzator.

Zbiory muzealne przechowywane są w:

- a) magazynach właściwych,
- b) magazynie ekspozycyjnym,
- c) magazynie akcesji czasowych,
- d) magazynach podręcznych,
- e) na ekspozycjach stałych i czasowych.

Muzeum przechowuje zbiory na łącznej powierzchni 1 012,36 m², w tym przypada:

- a) na powierzchnię magazynową: 459,46 m²,
- b) powierzchnię ekspozycyjną: 446,65 m²,
- c) na pracownię naukowo-konserwatorskie: 106,25 m² (etap budowlano-remontowy).

We wszystkich magazynach i przestrzeniach traktowanych jak magazynowe obowiązują:

- 1) Instrukcja magazynowa,
- 2) Zasady postępowania z muzealiami.

Przy pracy magazynowej wymagane jest założenie odzieży ochronnej i rękawiczek w celu zabezpieczenia bezpieczeństwa i czystości obiektów.

Wszystkie pomieszczenia magazynowe są w sposób ciągły monitorowane pod względem mikro-klimatu i bezpieczeństwa zbiorów.

MAGAZYNY WŁAŚCIWE

Lokalizacja: Żory, al. Zjednoczonej Europy 45A

Magazyny właściwe zlokalizowane są poza siedzibą muzeum, w budynku wskazanym przez organizatora – Gminę Miejską Żory (dalej: organizator) – na wniosek muzeum, które poinformowało o konieczności zabezpieczenia powierzchni magazynowej dla muzeum w związku z narastającym dynamicznie zasobem. Wskazany przez organizatora budynek pełnił funkcje mieszkalno-usługowe i nie był przystosowany do funkcji magazynowych.

Muzeum użytkowało pomieszczenia na podstawie Umów najmu nr 3/ZBM/2012 z dnia 1.03.2012 r. oraz 15/ZBM/2012 z dnia 3.09.2012 r. Od 3.11.2014 r. na mocy aktu notarialnego Repertorium A nr 8592/2014 Muzeum stało się właścicielem gruntu i nieruchomości.

W ich skład wchodzi:

- 1) pomieszczenia magazynowe Działu Historii i Kultury Regionu,
- 2) pomieszczenia magazynowe Działu Kultur Pozaeuropejskich,
- 3) pomieszczenie administracyjne,
- 4) pomieszczenia biblioteczne,
- 5) inne pomieszczenia magazynowe oraz sanitarne.

Z uwagi na brak możliwości zapewnienia odpowiednich środków, proces dostosowania budynku do potrzeb magazynowych został podzielony na etapy:

1. Etap przygotowania i projektowania:
 - opracowanie dokumentacji i planów architektonicznych,
2. Etap modernizacji:
 - tymczasowe dostosowanie poziomu „0” z wydzieleniem powierzchni biurowej,
 - wyremontowanie i pełne dostosowanie poziomu „-1”,
 - wyremontowanie i pełne dostosowanie poziomu „+1”,
 - wyremontowanie i pełne dostosowanie poziomu „0”.

Docelowe rozmieszczenie pomieszczeń:

POZIOM PIWNIC – pomieszczenia magazynowe (sztuka – obiekty z drewna i włókien, etnografia, militaria, archeologia), DHR (maszyny rolnicze wielkogabarytowe), magazynek materiałów do zabezpieczania obiektów (kartony, płótno, papiery) oraz materiałów scenograficznych, magazynek skrzyń do transportu wystaw, magazynek techniczny; na poziomie piwnic przewidziane jest stanowisko do pakowania i rozpakowywania wystaw objazdowych;

POZIOM PARTERU – pomieszczenia magazynowe DKP (sztuka – metal, etnografia – metal, tkanina artystyczna, etnografia – stroje), DHR (wielkogabarytowe), pomieszczenia biblioteki (pomieszczenie właściwe z czytelnią oraz biurowe dzielone z biurem archiwisty), pomieszczenie archiwum, magazyn książek, magazynek środków czystości;

POZIOM PIĘTRA – pracownia konserwatorska, pracownia fotograficzna, pomieszczenia biurowe DKP, magazyn materiałów podręcznych.

ZABEZPIECZENIE BUDYNKU – BEZPIECZEŃSTWO ZBIORÓW

Budynek jest wyposażony w odpowiedni system zabezpieczeń:

- antywłamaniowych (drzwi zewnętrzne o klasie odporności na włamanie RC4, kraty stalowe, system alarmowy podłączony do zewnętrznej firmy ochroniarskiej),
- przeciwpożarowych (system czujek dymowych połączonych z alarmem sygnalizacji pożaru, hydrant centralny, gaśnice).

Dostęp do magazynów mają tylko osoby upoważnione na podstawie:

- odpowiedzialności za zbiory,
- stanowiska bądź pełnionej funkcji.

Magazyny są zabezpieczone potrójnym systemem:

- zabezpieczenie kluczy w depozytariuszu chronionym zamkiem kodowanym,
- zabezpieczenie wejścia głównego oraz wejść do poszczególnych pomieszczeń systemem alarmu antywłamaniowego z deszyfratorem,
- zabezpieczenie wejść do pomieszczeń systemem tradycyjnych plomb.

Budynek jest pod stałym nadzorem firmy ochroniarskiej.

Każdorazowe wejście do magazynów odnotowywane jest w „Zeszycie użytkownika magazynu” oraz na „Kartach wejść” do poszczególnych magazynów. Magazyny są plombowane za pomocą tradycyjnego systemu (kapsle wypełnione plasteliną, w którą zanurzony jest sznurek; osoba plombująca odbija w masie symbol swojej referentki).

STAN MAGAZYNÓW W ROKU 2020

Na koniec roku 2020 muzeum dysponuje czterema pomieszczeniami magazynowymi: jednym na poziomie „+1”, dwoma na poziomie „0” i jednym na poziomie „-1”. Wszystkie pomieszczenia są zlokalizowane na planie ogólnym budynku i odpowiednio opisane.

W magazynach przechowywane są zbiory obu działów: Działu Historii i Kultury Regionu (DHR) oraz Działu Kultur Pozaeuropejskich (DKP). Zbiory są rozdzielone pomiędzy magazyny i odpowiednio opisane.

SYSTEM PRZECHOWYWANIA:

- 1) Magazyn 1: obiekty DKP wrażliwe na warunki mikroklimatu (skóra, metal, tkanina),
- 2) Magazyn 2: obiekty wielkogabarytowe DHR, kolekcja „kolejowa”, kolekcja medali,
- 3) Magazyn 3: obiekty DKP – Afryka, obiekty DHR – maszyny rolnicze, meble,
- 4) Magazyn 4: obiekty DKP – Azja, najnowsze nabytki.

Powierzchnia magazynowa ogólna (docelowa) wynosi 490,24 m², w tym:

- 1) magazyn 1 (0): 63,86 m²,
- 2) magazyn 2 (0): 24,04 m²,
- 3) pomieszczenie kwarantanny (0): 7,60 m²,
- 4) magazyn 3 (-1): 197,44 m²,
- 5) magazyn (+1): 98,65 m²,
- 6) pomieszczenia (+1) na etapie remontu:
 - pracownia konserwatorska: 75,10 m²,
 - pracownia brudna: 18,50 m²,
 - aneks pracowni: 5,05 m².

Magazyn DKP/DHR, poziom „-1”

Magazyn DHR, poziom „0”

Magazyn DKP, poziom „0”

Magazyn DKP, poziom „+1”

Magazyny techniczne, poziom „-1”

W roku 2020 zorganizowano na poziomie „+1” nowy magazyn (nr 4) dedykowany zbiorom Działu Kultur Pozaeuropejskich. Przeniesiono do niego plecionki i kosze oraz wszystkie obiekty zaewidencjonowane w inwentarzu azjatyckim.

Przeprowadzono porządki we wszystkich pomieszczeniach.

- W magazynie nr 1 zmieniono układ regałów.
- Z magazynu nr 3 przeniesiono do magazynu nr 1 broń, ze względu na ryzyko korozji z racji niestabilnych warunków mikroklimatycznych, które – jak zaobserwowano w latach ubiegłych – zmieniają się wraz z porą roku.

Latem poziom wilgotności w magazynie nr 3 sięga 85% – wówczas uruchamiane są osuszacze. W pozostałych porach roku nie zaobserwowano znacznych skoków wilgotności. W magazynie nr 1 skoki wilgotności nie występują. W przypadku wilgotności poniżej 45% uruchomiane są nawilżacze.

MAGAZYN EKSPOZYCYJNY

Lokalizacja: siedziba Muzeum, ul. Muzealna 1/2,

Specjalnym typem pomieszczenia jest kapliczka w Równiu, ul. Rybnicka 224A, która jest jednocześnie aktywnym miejscem kultu i magazynem ekspozycyjnym.

Magazyn ekspozycyjny jest przestrzenią łączącą strefę wystawienniczą ze strefą magazynową. Łączna powierzchnia obu magazynów ekspozycyjnych wynosi: 126,12 m². W magazynach ekspozycyjnych są zbiory, które z uwagi na swój charakter są ciekawe, a nie zostały wykorzystane na wystawach, wyjątkowe nabytki, dary i interesujące przekazy.

Magazyn ekspozycyjny stanowi rozwiązanie umożliwiające zaprezentowanie elementów pracy muzealnika na co dzień niewidocznych. Tutaj prezentowane są metody, w jaki sposób obiekty są zabezpieczane, jak są one przechowywane, oznaczane i klasyfikowane. Czasowo aktywowane jest stanowisko do opracowywania i konserwacji zbiorów.

Magazyn ekspozycyjny jest odpowiednio opisany i nadzorowany przez pracowników odpowiedzialnych za zbiory.

W magazynach obowiązują wszystkie przepisy stosowane w odniesieniu do magazynów właściwych.

Dostęp do magazynów jest ograniczony (zgodny z wykazem osób uprawnionych sporządzonym przez pełnomocnika ds. zabezpieczenia muzeum i zbiorów). Magazyny są w sposób ciągły monitorowane i zabezpieczone dodatkowym alarmem. W przypadku kapliczki w Rowniu, nadzór bezpośredni pełni opiekun społeczny, współpracujący z muzeum na mocy porozumienia. Opiekun ma uprawnienia dostępu, każde wejście odnotowuje w „Zeszycie użytkowania magazynu”.

Analiza warunków klimatycznych panujących w magazynach w siedzibie muzeum (magazyn ekspozycyjny, magazyn akcesji czasowych) dokonywana jest zgodnie z wytycznymi konserwatora. Wydruki pomiarów rocznych przechowywane są w teczkach oraz w formie plików elektronicznych. W 2020 r. odnotowano jeden incydent zagrażający bezpieczeństwu zbiorów w magazynie ekspozycyjnym i akcesji czasowych, związany z dużym opadem deszczu i wdarciem się wody do magazynów przez podłogę od strony osiedla, gdzie teren nieco się podnosi, do budynku. Zniszczeniu nie uległ żaden obiekt, dzięki podestom, które zdołały uchronić muzealia przed nasiąknięciem wodą.

W roku 2020 do magazynu ekspozycyjnego przeniesiono dwie szafy szufladowe z zaplecza technicznego. Dokonano również zmian w zakresie aranżacji i wykorzystania części półek Działu Kultur Pozaeuropejskich. Półki przeznaczone na obiekty z magazynu akcesji czasowych zostały wykorzystane do magazynowania zakupionej w roku 2020 kolekcji masek (zgodnie z wnioskiem o dofinansowanie NIMOZ).

Magazyn ekspozycyjny

MAGAZYN AKCESJI CZASOWYCH

Lokalizacja: siedziba Muzeum, ul. Muzealna 1/2

Magazyn akcesji czasowych to wydzielona przestrzeń w obrębie magazynu ekspozycyjnego i magazynu podręcznego. W magazynie przechowywane są oferty i nowe nabytki na etapie akcesji, zanim zostaną przekazane do magazynu właściwego. Na potrzeby opracowania wstępnego dużych akcesji rozkładane są stoły. Półki i stoły wyłożone są filcem, co pozwala chronić obiekty przed zawilgoceniem i uszkodzeniami mechanicznymi.

W magazynie obowiązują zabezpieczenia magazynu ekspozycyjnego.

Dostęp do półek ma główny inwentaryzator, który odpowiada za wstępny etap akcesji. Obiekty zdeponowane w magazynie akcesji czasowych oznaczone są fiszkami „Informacja o przyjętych obiektach” oraz znakowane numerami inwentarza tymczasowego.

W 2020 r. rozpoczęto prace adaptacyjne w części technicznej magazynu (wywóz elementów ekspozycyjnych i technicznych oraz szaf na medale do magazynu głównego AZE) w celu powiększenia miejsca dla akcesji czasowych i urządzenia minustudia na potrzeby wykonywania dokumentacji fotograficznej nabytków. Prace będą kontynuowane w pierwszym kwartale 2021 r.

MAGAZYN PODRĘCZNY

Lokalizacja: magazyn AZE, al. Zjednoczonej Europy 45a, poziom „-1”

Na potrzeby przechowywania obiektów, które nie mają statusu muzealium wydzielone zostały dwie przestrzenie magazynowe, odpowiednio dla obu działów gromadzących muzealia. Łączna powierzchnia użytkowa wynosi: 30 m².

Konserwacja zbiorów

Opieka konserwatorska realizowana jest w muzeum poprzez:

1. umowy długoterminowe, w ramach których:
 - prowadzony jest stały nadzór konserwatorski nad obiektami muzealnymi,
 - udzielane są konsultacje konserwatorskie związane ze stanem obiektów muzealnych, ich zabezpieczeniem oraz przechowywaniem,
 - odbywają się regularne wizytacje magazynów muzealnych i ekspozycji z częstotliwością raz w miesiącu,
 - opracowywany jest miesięczny „Raport stanu zachowania muzealiów wraz z oceną warunków przechowywania i ekspozycji”,
2. umowy o dzieło na konserwację obiektów,
3. umowy zlecenia na fumigację obiektów,
4. szkolenia pracowników pracujących przy zbiorach w zakresie postępowania i konserwacji prewencyjnej.

Opieka konserwatorska w zakresie punktów 1 i 2 realizowana jest przez jednego konserwatora. Jest to rozwiązanie, które pozwala na bezproblemową ocenę stanu zachowania, a zwłaszcza zmian, jakie zachodzą w obiektach. Konserwator posiada również doświadczenie w konserwacji specyficznych obiektów pochodzenia pozaeuropejskiego.

Bieżące prace konserwatorskie prowadzone są na stanowiskach konserwatorskich zainstalowanych w magazynie ekspozycyjnym i magazynie nr 3 AZE.

Z uwagi na charakter gromadzonych zbiorów, zwłaszcza pochodzenia pozaeuropejskiego, opieka nad kolekcją wymaga szczególnej czujności ze względu na zagrożenie migracji biologicznej i zakażenie pozostałych zbiorów przechowywanych w magazynach. Z tego też powodu, muzealia objęte są stałym nadzorem konserwatorskim. Nadzór ten polega zarówno na działaniach prewencyjnych, jak i konserwacji zachowawczej.

Działania prewencyjne obejmują szeroki wachlarz czynności polegających na:

- kontroli mikroklimatu w pomieszczeniach, w których przechowywane są zbiory,
- mechanicznemu przeciwdziałaniu zmianom wilgotności i temperatury powietrza,
- zabezpieczeniu obiektów na wypadek wystąpienia szkodliwych poziomów wilgotności i ich wahań,
- zabezpieczeniu obiektów przed uszkodzeniem mechanicznym oraz zakurzeniem.

W roku 2020 **weryfikacji pod kątem stanu zachowania poddano 296 obiektów**, które użyczone były innym instytucjom muzealnym w kraju. Wszystkie zmiany odnotowane zostały w systemie ewidencji MONA i wydrukowane w postaci raportów o stanie zachowania.

W roku 2020 **przeprowadzono pełną konserwację 20 obiektów** Działu Kultur Pozaeuropejskich. Obiekty przechowywane w magazynie AZE były przez konserwatora losowo kontrolowane pod względem stanu zachowania.

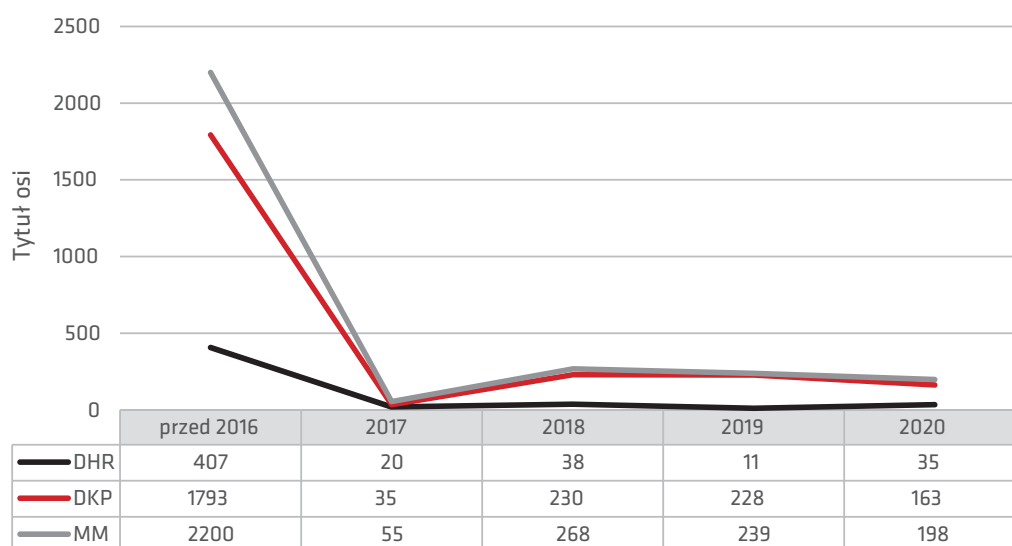

MŻo/A/2861 Naczynie

Digitalizacja zbiorów

Zakres prowadzonych prac digitalizacyjnych objął przede wszystkim metadane obiektów. Wykonanie fotografii uzależnione było od środków finansowych, co znacznie spowolniło proces kompletowania danych digitalizacyjnych.

Dynamika procesu digitalizacyjnego

Łącznie w bazie systemu muzealnego MONA opracowano 2 960 obiektów uwzględniających metadane (rozumiane jako dane wymagane Rozporządzeniem Ministra Kultury z dnia 30 sierpnia 2004 r. w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach). Poziom ich opracowania (dokładność zapisów) wynosi 98,56%.

Braki odnotowano:

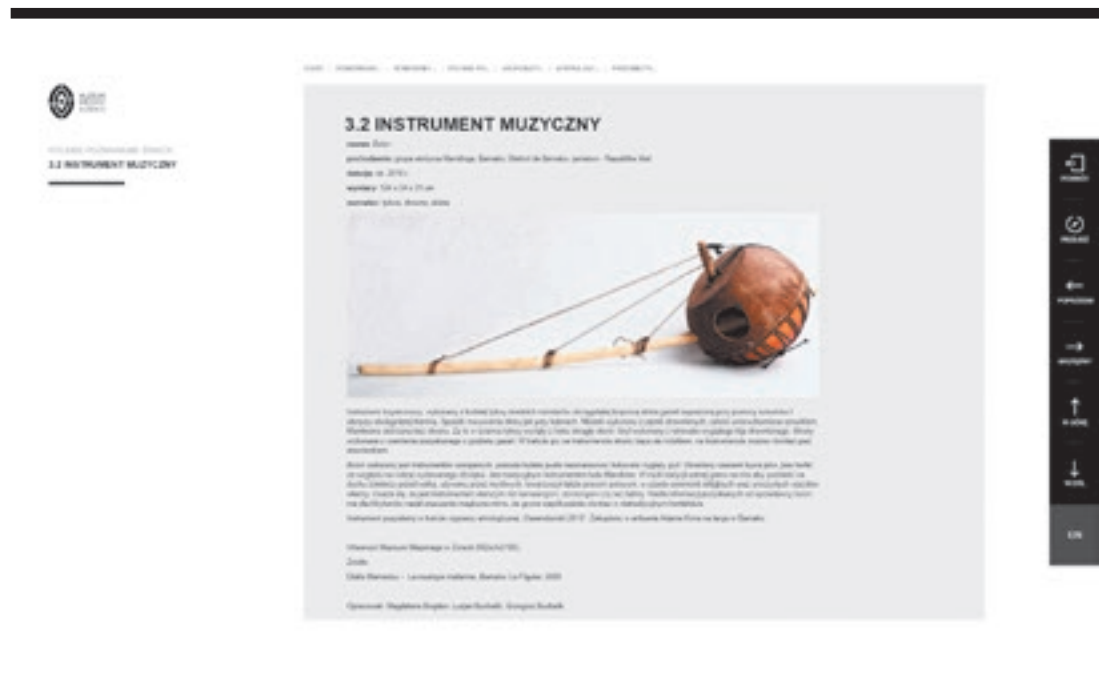
- a) DHR – w przypadku dwóch kryteriów (1 obiekt w zakresie wymiarów, 2 obiekty w zakresie oznakowania);

- b) DKP – w przypadku ośmiu kryteriów (2 obiekty w zakresie twórcy, 10 obiektów w zakresie datowania, 15 obiektów w zakresie wymiarów, 2 obiekty w zakresie techniki, 34 w zakresie rodzaju, 433 w zakresie oznakowania, 1 w zakresie wizerunku, 225 w zakresie stanu zachowania).

Braki wymagają jak najszybszego uzupełnienia.

Digitalizacja pomocnicza prowadzona była w latach 2015–2017 i polegała na pełnej digitalizacji zasobów wskazanych do prezentacji w ramach internetowych wystaw stałych „Polskie poznanie świata” i „Nasza tożsamość”. W ramach etapu **udostępniono na obu stronach 760 obiektów.**

www.polskiepoznawaniewiata.pl

8

Zarządzanie infrastrukturą

SIEDZIBA MUZEUM „WILLA HAERINGA”

lokalizacja:	ul. Muzealna 1/2, Żory
powierzchnia:	1 098,99 m ² (w części zabytkowej willi 243,79 m ² – wynajem, w części dobudowanej 855,20 m ²)
podstawa prawna:	Akt notarialny Repertorium A nr 3027/2014; oświadczenie o ustanowieniu odrębnej własności lokalu oraz umowa ustanowienia odrębnej własności lokalu i sprzedaży
własność:	współwłasność z Katowicką Specjalną Strefą Ekonomiczną
wartość nieruchomości:	4 907 088,50 zł

Budynkiem zarządza Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna (w porozumieniu z muzeum).

- Muzeum partycypuje w kosztach przeglądów technicznych.
- Nieruchomość objęta jest gwarancją do roku 2023.

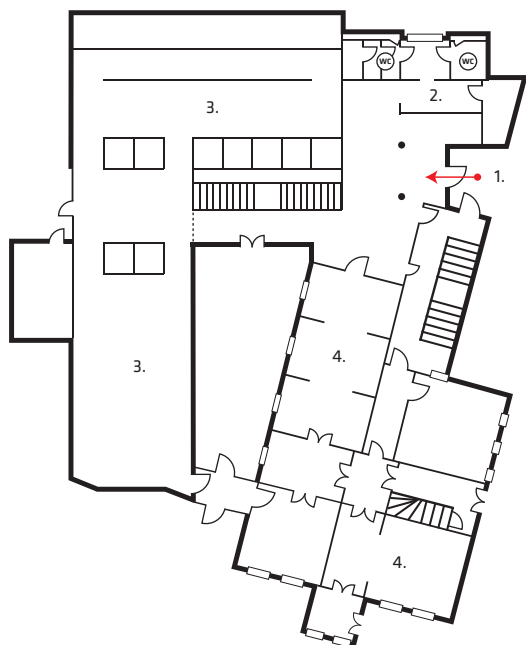
Wydatki związane z utrzymaniem siedziby:

- czynsz – 355 909,51 zł
- media – 153 990,60 zł

Stan budynku (na koniec 2020 r., prace realizowane w ramach gwarancji):

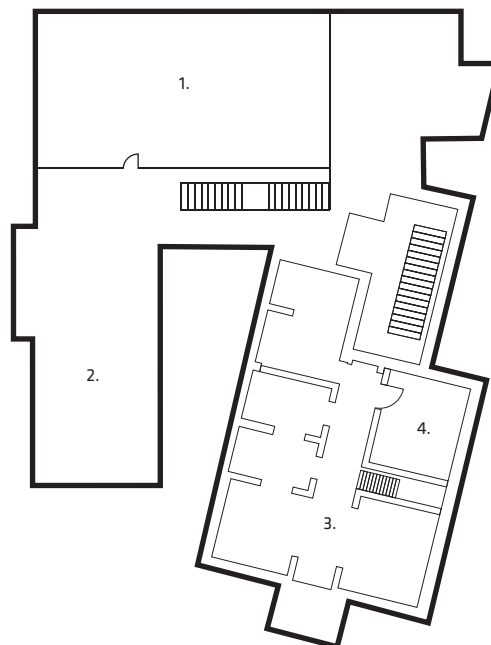
- usuwanie nieszczelności zielonego dachu
- udrożnienie systemu kanalizacyjnego
- prace malarskie związane z likwidacją skutków przecieków
- usuwanie awarii systemu wentylacyjnego

Poziom „0”

1. Wejście
2. Recepcja
3. Wystawa stała „Polskie Poznawanie Świata”
4. Wystawa stała „Nasza Tożsamość”

Poziom „-1”

1. Magazyn ekspozycyjny
2. Sala konferencyjna
3. Galeria wystaw czasowych „-1”
4. Archiwum merytoryczne

Stan 11.03.2021

Stan 11.03.2021

GARNIZON

lokalizacja:	ul. Męczenników Oświęcimskich 28, Żory (naprzeciwko siedziby)
powierzchnia:	0,1193 ha, powierzchnia użytkowa budynku 308 m ²
podstawa prawna:	Akt notarialny Repertorium A nr 9331/2013
własność:	Muzeum Miejskie w Żorach
wartość nieruchomości:	1148 000,00 zł
wpis do rejestru:	Rejestr zabytków nieruchomości województwa śląskiego, numer A/510/2019

Zabudowania Garnizonu (część zabudowy dawnego garnizonu wojskowego: dawne ujeżdżalnie i dwie części dawnych stajni po obu jej stronach) zostały wykupione przez muzeum, po uzyskaniu zgody organizatora, a w roku 2015 zakończył się okres spłaty. Celem działania była konieczność zabezpieczenia spuścizny historycznej miasta przed zniszczeniem.

Opracowania przygotowane na potrzeby projektu:

- projekt architektoniczny „Przebudowa budynku Garnizonu dla potrzeb wystawienniczych”, lipiec 2012
- projekt rewitalizacji „Projekt budowlany przebudowy (rewitalizacji) budynku Garnizonu dla potrzeb wystawienniczych i edukacyjnych Muzeum Miejskiego w Żorach. Budowa przyłączy wody, kanalizacji sanitarnej i deszczowej, sierpień 2017

Celem inwestycji jest przebudowa budynku Garnizonu dla potrzeb wystawienniczych. Obiekt będzie spełniał funkcję pawilonu służącego do prowadzenia zajęć edukacyjnych.

Zarządzanie budynkiem objęło działania zabezpieczające:

2018 remont: 15 752,53 zł

- naprawa dachu
- wyburzenie ścianek działowych
- usunięcie podwieszanych sufitów
- wybicie otworów w ścianach

2019 wartość nakładów: 2 952,00 zł

- uporządkowanie terenu wokół budynku

Wydatki poniesione na nieruchomości: 18 704,53 zł

Wydatki związane z utrzymaniem nieruchomości:

- media – 1 083,05 zł

Stan budynku (na koniec 2020 r.) bez zmian.

- nie prowadzono żadnych prac budowlanych
- regularnie wentylowano pomieszczenia

Stan 11.03.2021

W roku 2020 opracowano koncepcję projektu „Manewry garnizonowe” w związku ze staraniami o uzyskanie pożyczki rewitalizacyjnej w Banku Gospodarstwa Krajowego.

Projekt „Manewry garnizonowe” to zespół działań polegających na rewitalizacji i odtworzeniu charakteru zabudowy historycznej znajdującej się w obrębie zabytkowej starówki miasta, jej integracji z otoczeniem oraz aktywizacją działań ekologicznych powiązanych z etapami realizacji i eksploatacji.

Cele bezpośrednie projektu:

1. rewitalizacja terenów byłego garnizonu żorskiego
2. stworzenie zielonej przestrzeni dla wypoczynku i nauki
3. budowa open-air museum

Cele pośrednie projektu:

1. aranżacja terenów o znaczeniu historycznym – włączenie w historyczną zabudowę śródmieścia i dostosowanie do nowoczesnego otoczenia
2. budowa marki muzeum (Muze.ON | Muzeum Miejskie w Żorach) – realizacja kolejnych etapów rozwoju
3. otworzenie zabudowań na Park Miejski (integracja przestrzeni)
4. budowa „żywego herbarium śląskiego”

ETAP I

Opis: rewitalizacja zabudowań garnizonowych w zakresie własności Muzeum Miejskiego w Żorach

Stan prawny

1. umowa sprzedaży nieruchomości pomiędzy Bankiem Spółdzielczym w Żorach a Muzeum Miejskim w Żorach (akt notarialny nr 9331/2013 z 31.10.2013 r.)
2. wpis do Rejestru zabytków nieruchomych woj. śląskiego nr A/510/2019 z dnia 4.01.2019 r.

Przeznaczenie:

- wystawa o charakterze historyczno-edukacyjnym
- tematyka odwołująca się do problemu „obronności Żor” i zaangażowania mieszkańców

w obronę miasta – tożsamość miejsca i ludzi; zawiera elementy nie tylko historii militarnej, ale również historii zagrożeń związanych z pożarami, chorobami itp.

Proponowane tytuły:

- Nasze miejsce. Historia miasta w czasach zagrożenia
- Zagrożenie dla miasta. Czas mobilizacji dla mieszkańców
- Mieszkańcy miastu. Miasto mieszkańcom
- Miasto – tożsamość miejsca i ludzi w czasach zagrożenia

Koncepcja:

- stworzenie nowoczesnej ekspozycji, wpisującej się we współczesne tendencje wystawiennicze (wystawa problemowa)
- kreacja ekspozycji lokalnej, ale o znamionach uniwersalności
- spójność koncepcyjna z programem wystawienniczo-naukowym „Nasza tożsamość”
- budowa wystawy edukacyjnej, przystosowanej do samodzielnej pracy i zabawy zwiedzającego oraz zajęć grupowych
- oparcie o możliwości łatwych zmian aranżacyjnych bez dużych nakładów kosztów (zabudowy modułowe)

Stan przygotowań:

- projekt architektoniczno-budowlany
- pozwolenie na budowę

Realizacja:

1. pozyskanie środków – pożyczka rewitalizacyjna
2. realizacja projektu budowlanego
3. budowa ekspozycji

Uwaga:

Pożyczka powinna pokryć realizację projektu architektoniczno-budowlanego oraz projekt i realizację ekspozycji.

Wartość szacunkowa I etapu: 7 000 000 brutto

ETAP II

Opis: rewitalizacja terenów GS

Stan prany:

1. wpis do Rejestru zabytków nieruchomości woj. Śląskiego nr A/510/2019 z dnia 4.01.2019 r. (dwa środkowe budynki nakryte odrębnymi dachami)
2. brak prawa własności

Przeznaczenie:

- budowa „Parku Poznania” wpisującego się w nowoczesną koncepcję open-air museum
- rewitalizacja zabudowań

Koncepcja parku:

- budowa strefy wypoczynku, zabawy i nauki – oferta dla mieszkańców osiedla i apartamentowców (rozwiązanie stosowane w urbanistyce światowej)
- rozbudowa terenów zielonych parku miejskiego – stworzenie wewnętrznej strefy zielonej (działanie ekologiczne)
- budowa parku w oparciu o aspekt połączenia nowego ze starym (działanie podobne jak willa Haeringa, uzasadnione otoczeniem):
 - odtworzenie parku z początków XX wieku (ekologia historyczna)
 - stworzenie przestrzeni nowoczesnej z wykorzystaniem koncepcji museo-cube
- spójność koncepcyjna z programem wystawienniczo-naukowym „Polskie poznawanie świata”
- koncepcja parku oparta o system ścieżek poznania i wyspy wiedzy (implementacja rozwiązań zastosowanych w „Muzeoraju”)
- system wystaw czasowych (kopie eksponatów prezentowane w specjalnych kostkach wystawienniczych)
- zastosowanie rozwiązań pozwalających na funkcjonowanie również w okresie jesienno-zimowym (np. aranżacja ślizgawki)
- wprowadzenie elementów edukacji ekologicznej (śląskie herbarium, okresowe wyspy egzotyczne)

Koncepcja zabudowań:

- stworzenie przestrzeni pod wystawy czasowe
- budowa strefy edukacyjnej
- realizacja ogrodu zimowego
- budowa zaplecza technicznego

PROJEKT „MANEWRY GARNIZONOWE”

LEGENDA

Zabudowania

- 1-2 ETAP 1
- 3-5 ETAP 2

Przestrzeń otwarta parku

- PARK MIEJSKI
- PARK POZNANIA

Infrastruktura parkowa

- WYSPI WIEDZY
- ŚCIEŻKI POZNANIA
- ŚLĄSKIE HERBARIUM
- ALTANKA HERBACIARNIA
- OGRÓD LETNI I ZIMOWY
- NOWOCZESNA CZĘŚĆ PARKU (MUSEO-CUBE)
- EKSPOZYTORY
- ŁAWECZKI „WIELKICH POLSKIEGO POZNAWANIA”

MAGAZYN AZE

lokalizacja:	al. Zjednoczonej Europy 45a, Żory
powierzchnia oddana do użytkowania:	772,08 m ²
podstawa prawna:	Akt notarialny Repertorium A nr 8592/2014 z dnia 03.11.2014 r.
własność:	Muzeum Miejskie w Żorach
wartość nieruchomości:	1 957 687,85 zł

Zarządzanie budynkiem objęło remonty w zakresie:

2018 wartość nakładów: 40 281,60 zł

- wymiana okien i drzwi na poziomie „+1”
- roboty wykończeniowe

2019 wartość nakładów: 159 094,68 zł (modernizacja)

- projekt konstrukcji wspornej dla sufitu podwieszanego
- wykonanie konstrukcji
- wymiana instalacji elektrycznej
- remont pomieszczeń

Wydatki poniesione na nieruchomości: 199 376,28 zł

Wydatki związane z utrzymaniem nieruchomości:

- media – 16 195,17 zł

Stan budynku (na koniec 2020 r.):

- w użytkowaniu poziom „-1”, „0” i część poziomu „+1”

Stan 11.03.2021

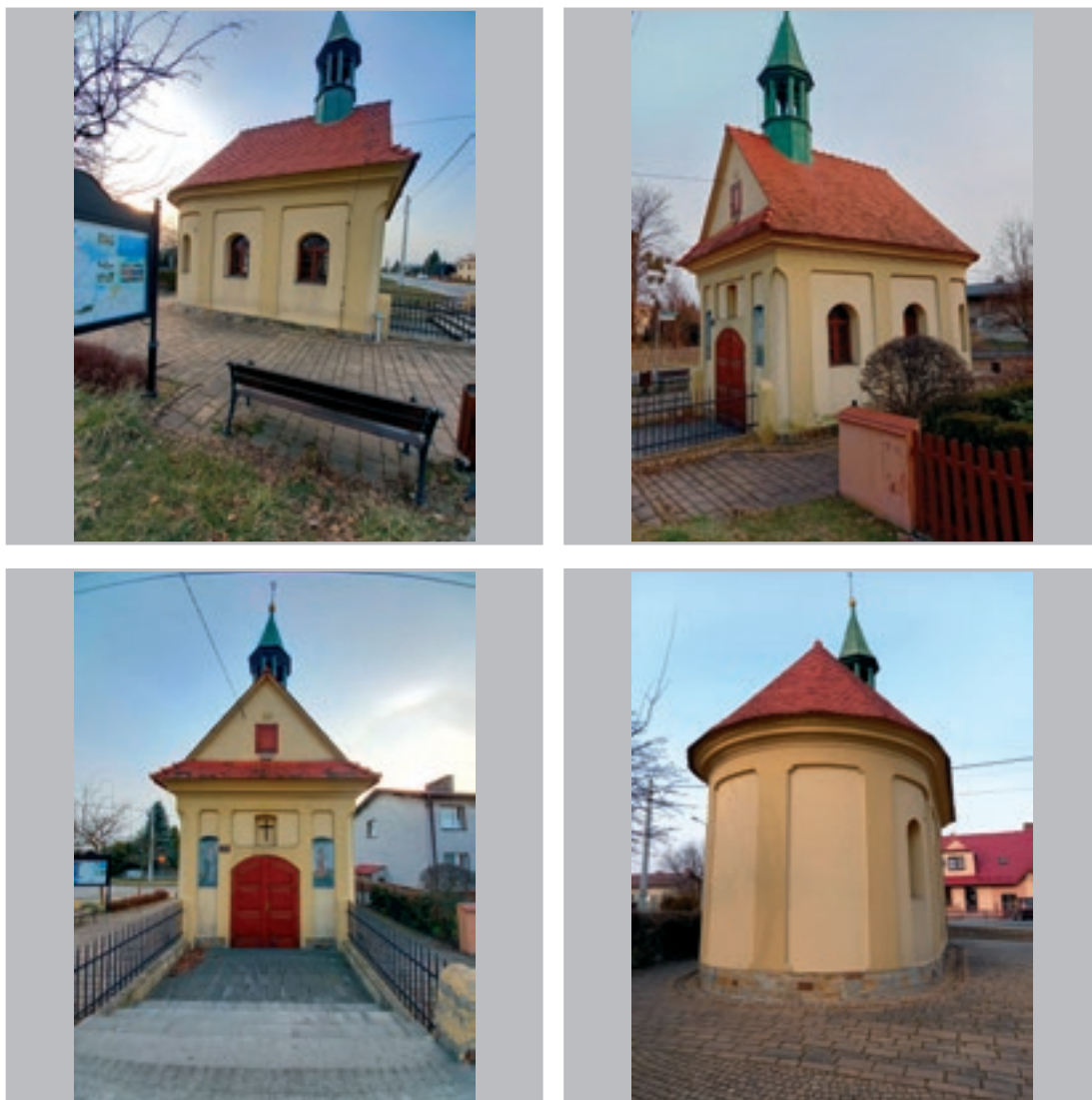
KAPLICZKA W ROWNIU

lokalizacja:	ul. Rybnicka 224a, Żory
powierzchnia:	0,0219 ha (działka), zabudowa 42 m ²
podstawa prawna:	umowa darowizny, akt notarialny Repertorium A nr 10119/2011
własność:	Muzeum Miejskie w Żorach
wartość nieruchomości:	172 900,63 zł
wpis do rejestru:	Decyzja wojewódzkiego konserwatora zabytków z dnia 17.03.1966 r., numer A/601/66

Budynek jest pod stałym nadzorem konserwatora muzeum (umowa zlecenie na opiekę konserwatorską).

Budynek jest monitorowany w zakresie parametrów panującego mikroklimatu.

W okresie 2011–2020 nie prowadzono żadnych prac remontowych i naprawczych w kapliczce i jej otoczeniu.

Stan 11.03.2021

9.

Zarządzanie zasobami ludzkimi

Zmiany organizacyjne

W roku 2020 wdrożono zmiany wynikające z analizy dotychczasowej pracy zespołów muzealnych (w rozumieniu działów i samodzielnych stanowisk pracy).

Zmodyfikowano przede wszystkim te obszary, które są strategiczne z punktu widzenia funkcjonowania muzeum rejestrowego, podlegając polityce zarządzania zbiorami.

Zakres zmian objął:

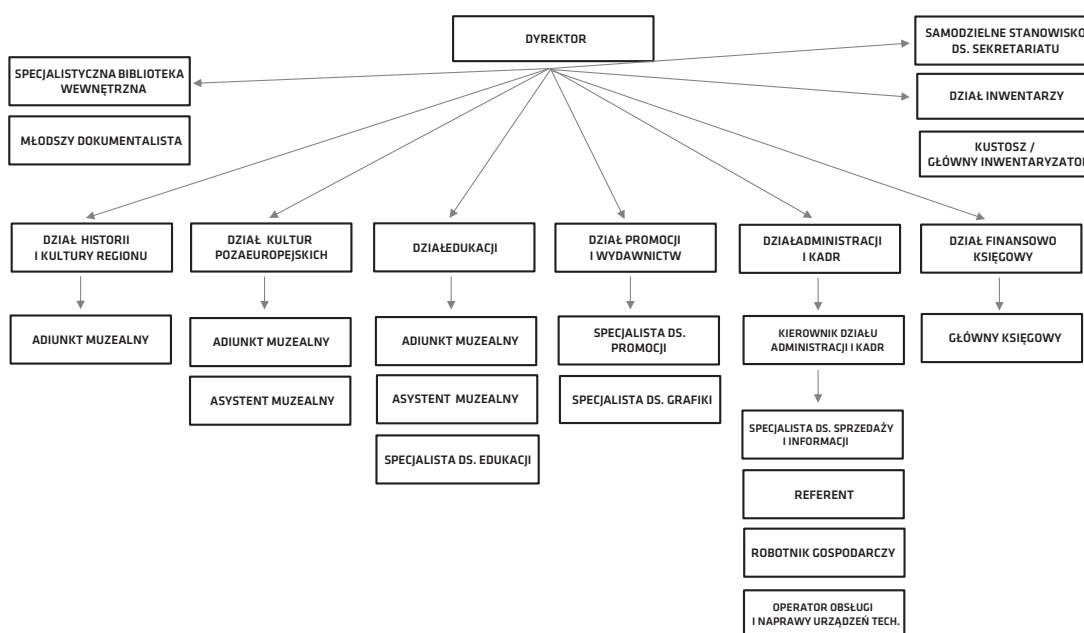
- a) rozdzielenie stanowiska zastępcy dyrektora i funkcji głównego inwentaryzatora; skumulowanie zadań właściwych dla dwóch odrębnych zakresów czynności powodowało rozliczne problemy natury organizacyjnej;
- b) wydzielenie Działu Inwentarzy; działanie było bezpośrednim rezultatem ilości zbiorów i dynamiki ich rozbudowy;

- c) zrównoważenie obsady działów gromadzących zbiory; do roku 2020 w Dziale Kultur Pozaeuropejskich pracowały 2 osoby, a w Dziale Historii i Kultury Regionu – 1, dysproporcja została zniesiona poprzez przeniesienie 1 pracownika o właściwych kompetencjach z Działu Edukacji, który liczył 3 osoby.

Wdrożone zmiany miały na celu usprawnienie procesów związanych z akcesją, opracowywaniem, przechowywaniem oraz udostępnianiem zbiorów.

SCHEMAT ORGANIZACYJNY MUZEUM MIEJSKIEGO W ŻORACH (STANOWISKOWY)

ANEKS NR 1
DO REGULAMINU ORGANIZACYJNEGO

Zmiany organizacyjne zostały podzielone na dwa etapy:

- 1) etap reorganizacji działów (2020) – weryfikacja struktur i wydzielenie nowych zespołów;
- 2) etap reorganizacji stanowisk (2020–2021) – ustalenie kierowników i uwzględnienie awansów zawodowych.

Awanse zawodowe i zmiany stanowiskowe

Awanse

- 1.03.2020 r. Małgorzata Dec awans na adiunkta (Dział Kultur Pozaeuropejskich)
- 1.08.2020 r. Joanna Cyganek awans na adiunkta (Dział Edukacji)
- 1.08.2020 r. Marietta-Kalinowska-Bujak awans na adiunkta (Dział Edukacji)
- 1.08.2020 r. Tomasz Górecki awans na adiunkta (Dział Edukacji)
- 1.11.2020 r. Alicja Maciejewska awans na adiunkta (Dział Kultur Pozaeuropejskich)

Zmiany stanowiska bądź działu

- 1.01.2020 r. Marietta Kalinowska-Bujak pełnienie funkcji kierownika Działu Edukacji
- 1.03.2020 r. Katarzyna Podyma pełnienie funkcji głównego inwentaryzatora w Dziale Inwentarzy
- 1.08.2020 r. Tomasz Górecki pełnienie funkcji adiunkta w Dziale Historii i Kultury Regionu

W styczniu 2020 r. dyplomy ukończenia podyplomowych studiów muzealnych otrzymały 3 osoby. Biorąc pod uwagę awanse zawodowe, struktura zatrudnienia na dzień 31.12.2020 r. przedstawia się następująco:

Muzealnicy zatrudnieni w muzeum:	2019	2020
1) kustosze dyplomowani	[0]	[0]
2) kustosze	[2]	[2]
3) adiunkci	[1]	[6]
4) asystenci	[5]	[0]

Reorganizacja struktury muzeum – Centrum Edukacji Regionalnej

Centrum Edukacji Regionalnej (CER) zostało włączone w struktury Muzeum Miejskiego w Żorach w roku 2010, na zasadzie „wtopienia” w Dział Edukacji muzeum. Takie rozwiązanie spowodowało brak konieczności dokonywania zmian w Statucie muzeum.

CER nie było zatem statutowo wyodrębnioną jednostką organizacyjną w muzeum, zaś wskazane w Statucie zadania w zakresie edukacji realizowane były przez muzeum niezależnie od działalności w edukacyjnej CER. Umieszczenie CER w strukturze muzeum nie uległo w żadnym momencie zmianie. Co istotne, realizowany przez CER program edukacji regionalnej nie był weryfikowany pod kątem naukowym, został uzgodniony jedynie z **Ministerstwem Edukacji**.

Zatrudnieni w muzeum pracownicy, wykonujący zadania w zakresie edukacji regionalnej, **nie są pracownikami z tzw. zawodowej grupy muzealników**, o których mowa w art. 32 i nast. Ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 902 z późn. zm.). W roku 2016 zostało powołane samodzielne stanowisko pełnomocnika dyrektora ds. organizacji CER, co jednak wynikało z chęci usankcjonowania dotychczasowej praktyki – pełnomocnik reprezentował muzeum na spotkaniach roboczych związanych z planami budowy siedziby CER (wskazane stanowisko również nie mieściło się w zakresie podstawowej grupy zawodowej muzealników).

Pozostanie CER w strukturach muzeum, w szczególności w kontekście planów uzyskania przez muzeum statusu jednostki rejestrowanej i naukowo-badawczej, przy założeniu samodzielności i niezależności CER, mogło rodzić **następujące problemy**:

- a) **konieczność zmiany Statutu**, co wynika z założenia usamodzielnienia CER – konieczność utworzenia oddziału muzeum (co z kolei rodziłoby problem natury lokalowej – miejsce wykonywania zadań przez CER jest własnością MOK-u);
- b) wydzielenie edukacji regionalnej w ramach muzeum zwracałoby uwagę na **dysproporcję pomiędzy pracownikami podstawowej grupy zawodowej** (kustosze, adiunkci, asystenci) a pracownikami grupy pomocniczej (edukatorzy) – w kontekście podjęcia starań o współprowadzenie muzeum przez Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu (MKDNIŚ) w zakresie organizacji i finansowania, stanowiłoby to poważny problem; problemem mógłby być wówczas również program edukacji regionalnej, który **powinien zostać zweryfikowany pod kątem naukowym** – do tej pory nie podnoszono tej kwestii

jako wiążącej, ponieważ nie było takiej potrzeby, a CER realizował program edukacyjny uzgodniony jedynie z Ministerstwem Edukacji;

- c) **konieczność unaukowania programu realizowanego przez CER**, wobec założeń uzyskania przez muzeum statusu jednostki naukowo-badawczej.

W ocenie muzeum, uwzględniając założenie zapewnienia swobody działania i samodzielności CER, a także biorąc pod uwagę zamierzenia dotyczące statusu jednostki naukowo-badawczej zasadne było, aby realizacja przedmiotowego założenia co do samodzielności CER odbyła się poza strukturą muzeum.

Muzeum zaproponowało organizatorowi ścieżkę, polegającą na:

- **włączeniu pracowników CER w struktury Miejskiego Ośrodka Kultury (MOK)** poprzez rozwiązanie z nimi w pierwszej kolejności zawartych z muzeum umów o pracę za porozumieniem stron, a następnie nawiązanie stosunków pracy z MOK (ewentualnie – w razie zaistnienia ku temu przesłanek – zastosowanie art. 231 Kodeksu pracy i przejście tychże pracowników do MOK jako nowego pracodawcy, co wymaga jednakże zachowania stosownych procedur przewidzianych tym przepisem, w szczególności z uwzględnieniem konieczności informacyjnych na co najmniej 30 dni przed planowanym przejściem pracowników na nowego pracodawcę),
- **udostępnienie przez muzeum Miejskiemu Ośrodkowi Kultury** – w oparciu o umowę użyczenia na czas nieokreślony jako porozumienia pomiędzy instytucjami w sprawie wzajemnego wspierania działań przez instytucje kultury – **środków (przedmiotów) służących do realizacji zadań CER** – a zatem przyjęcie rozwiązania, w którym nie dojdzie do wydzielenia z majątku muzeum jakiegokolwiek części. Należy przy tym wskazać, iż wartość stanowiących majątek muzeum środków trwałych/przedmiotów, jakie w swojej działalności wykorzystuje CER wynosi 57 434,85 zł, w tym 21 825,84 zł stanowią środki trwałe, 35 609,01 zł stroje oraz inne pomoce dydaktyczne. Środki te zostały zakupione z części budżetu wskazanej na realizację działalności CER, stroje i pomoce dydaktyczne nie stanowią muzealiów i nie zostały wpisane na stan ewidencji muzealnej MONA.
- na poziomie dotacji podmiotowej – **przypisanie części dotacji, jaka przekazywana była muzeum w związku z działalnością CER, Miejskiemu Ośrodkowi Kultury**.

Powyższe rozwiązanie nie wiązało się z koniecznością dokonywania **jakichkolwiek zmian statutowych** po stronie muzeum. Ewentualna zaś konieczność zmian statutowych po stronie MOK nie wiązała się z obowiązkiem dokonywania uzgodnień z MKDniS (co byłoby obligatoryjne, gdyby samodzielność organizacyjna CER miała być zapewniona w ramach muzeum).

Funkcjonowanie CER w ramach MOK, przy pozostawieniu dotychczasowego miejsca działalności (stanowiącego własność MOK) powodowałoby również, że CER nie ponosiłoby kosztów wynajmu pomieszczeń.

W ocenie muzeum przeprowadzenie powyższej operacji nie miało negatywnych skutków w kontekście posiadania przez muzeum statusu muzeum rejestrowanego w rozumieniu art. 13 i następnym Ustawy o muzeach.

**DZIAŁALNOŚĆ
OPERACYJNA**

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA

1. Programy naukowe i naukowo- muzeologiczne

OBIEKT MUZEALNY W PROCESIE GLOBOKULTURALIZACJI

O autorze

Lucjan Buchalik, doktor etnologii, muzeolog, dyrektor Muzeum Miejskiego w Żorach. Autor książek poświęconych kulturom Afryki Zachodniej oraz licznych artykułów z zakresu nauk etnologicznych i muzeologii. Prowadzi badania naukowe w Afryce i Azji rejestrujące zmiany kulturowe zachodzące pod wpływem współczesnych zjawisk społecznych i technologicznych.

Cel badań

Od końca XX w. obserwuje się bardzo dynamiczny rozwój afrykańskiego rynku turystycznego. W ofercie europejskich i afrykańskich biur podróży oraz w przewodnikach dla osób indywidualnych znajdują się pozycje umożliwiające poznanie najciekawszych terenów i miejsc. Stworzona na tej podstawie mapa dynamiki tego zjawiska wykazuje jednoznacznie, iż są obszary, na których ruch ten rozwija się w sposób wysoce dynamiczny, a ilość turystów wzrasta, są jednak również obszary pozbawione ruchu turystycznego. Postawienie pytania o przyczynę tak nierównomiernego rozwoju wydaje się

być tym bardziej zasadne, iż kultura ludów będących przedmiotem badań jest porównywalna pod względem atrakcyjności z punktu widzenia archaiczności kultury, egzotycznej przyrody i pejzaży.

Zakres badawczy

Badania nad procesem przemian, który stanowi część szeroko pojętej globalizacji rozpoczęto na przykładzie tradycyjnych kultur Afryki Zachodniej poddanych wpływom masowej turystyki. W trakcie prowadzonych badań zauważono nieadekwatność terminu globalizacja do zmian zachodzących w małych tradycyjnych społecznościach i zawężono zakres analizowanego zjawiska. Do badanych zjawisk zastosowano nowy termin globokulturalizacja, rozumiany jako zespół zjawisk związanych ze zmianami zachodzącymi w tradycyjnych społecznościach pod wpływem kontaktów z silniejszymi (ekonomicznie, kulturowo, organizacyjnie) organizmami (etnosami, kulturami, zjawiskami ekonomicznymi, państwami). Efektem tego procesu jest obumieranie części tradycyjnych kultur, dostosowywanie, modyfikacja innych oraz petryfikacja najistotniejszych jej elementów.

Czas realizacji

Program jest w trakcie realizacji.

Stan badań

W światowej nauce od drugiej połowy XX wieku prowadzone są badania nad globalizacją, rozumianą jako zespół procesów prowadzących do wzajemnej współzależności i integracji społeczeństw, kultur, gospodarek i państw. Zmiany zachodzące w kulturach, także tych tradycyjnych, są widoczne w tworzonych współcześnie kolekcjach muzealnych.

Zjawiska globalizacyjne są obecnie jednym z najciekawszych, ale i najtrudniejszych tematów badawczych, wymagających szybkich i przemyślanych badań terenowych z uwagi na tempo obserwowanych zmian. Procesy zachodzące pod ich wpływem są ważnym i istotnym elementem życia codziennego. Prześledzenie omawianych problemów na przykładzie wybranych ludów pozwoli na zrozumienie zmian w szerszym kontekście całego kontynentu afrykańskiego. Zgodnie z założeniami projektu, badanie tak dynamicznych struktur i powiązań odbywa się za pomocą narzędzi właściwych nie tylko nauce etnologicznej, ale znajduje również odzwierciedlenie w doświadczeniach zebranych za pomocą innych nauk, ze szczególnym uwzględnieniem historii sztuki, które stanowią aparat pomocniczy.

Badania terenowe prowadzone początkowo tylko w Afryce Zachodniej, później także w Ugandzie i na Hokkaido (Jakucja) oraz literatura przedmiotu dostarczyły materiałów do publikacji zamieszczanych w literaturze fachowej i popularnej. Opublikowane artykuły można podzielić na cztery grupy: polityka, sztuka, muzeologia, etnologia (ze szczególnym uwzględnieniem dynamiki zachodzących zmian).

JAK FENIKS Z POPIOŁÓW. SPOŁECZNY KONTEKST ODRODZENIA TRADYCYJNEJ SZTUKI KURUMBÓW Z BURKINY FASO

O autorze

Katarzyna Podyma, magister historii, historii sztuki, muzeolog, główny inwentaryzator Muzeum Miejskiego w Żorach. Autorka wystaw i projektów kulturoznawczo-edukacyjnych związanych z kulturami pozaeuropejskimi. Uczestniczka wypraw naukowo-badawczych do krajów Afryki Zachodniej. Prowadzi badania z zakresu tradycyjnej sztuki afrykańskiej.

Cel badań

Program koncentruje się na wskazaniu oraz opisie zmian zachodzących w rozumieniu funkcji i znaczenia sztuki tradycyjnej Kurumbów (Burkina Faso), przejawiających się zarówno w sposobie traktowania artefaktów kulturowych, jak i w nowych możliwościach artystycznych w kontekście życia codziennego. Jest również próbą egzemplifikacji nowych potrzeb – dookreślenia własnej tożsamości etnicznej z jednej strony oraz uniwersalizacji artystycznej z drugiej.

Zakres badawczy

Program obejmuje badania nad tradycyjną sztuką Kurumbów na przełomie XX i XXI wieku z uwzględnieniem porównania ze stanem sztuki ludów sąsiadujących (Dogonowie, Somba).

Ważnym elementem pracy będzie próba redefinicji sztuki tradycyjnej, opis afrykańskiego rynku antykwarecznego oraz opis zmian, jakie zachodzą w podejściu do artefaktów kulturowych i praktycznego zastosowania muzeologii w terenie.

Program realizowany jest w oparciu o własne badania terenowe prowadzone na terytorium Kurumbów w latach 2008–2012. Metodologia pracy zakłada wykorzystanie doświadczeń zarówno warsztatu historyka sztuki, jak i etnologa.

Czas realizacji

Program jest w trakcie realizacji.

Stan badań

Procesy współcześnie zachodzące na gruncie lokalnych społeczności Afryki Zachodniej pod wpływem intensyfikacji kontaktów zewnętrznych odciskają piętno na wszystkich formach życia

Zbiory prywatne Almisi Sawadogo

społecznego. Dynamika tych procesów jest na tyle duża, że nie omija tak spetryfikowanych elementów, jak sztuka tradycyjna. Poddając analizie zmiany, jakie zachodzą na poziomie funkcji i formy obiektów sztuki tradycyjnej, w powiązaniu z charakterystyką zainteresowań rynku turystycznego, nie można nie zauważyć pewnych prawidłowości. Zamykają się one w nowym podejściu do określonych, najbardziej reprezentatywnych elementów tradycji, która staje się w ten sposób przedmiotem ekonomicznych spekulacji. To dopiero przemiany zachodzące pod wpływem rozwoju lokalnego rynku sztuki, w sposób zasadniczy powiązanego z rozwojem ruchu turystycznego, powodują w następstwie istotne zmiany w świadomości lokalnych wytwórców oraz w sposobie podejścia do przedmiotów stanowiących do tej pory fragment religijnej sfery życia.

Sztuka Kurumbów, stanowiąc zwarty i zamknięty system, uzyskała pod wpływem islamizacji życia codziennego status jednej z historycznych deskrypcji kulturowych. Jej przejawy zachowały się jedynie w formie szczątkowej, pod postacią nagrobnych stel, słupów podtrzymujących wiaty czy nielicznych przykładów rzeźby figuralnej. Doskonałe pod względem warsztatowym opracowanie tradycyjnej sztuki Kurumbów przez badaczy Annemarie Schweeger-Hefel i Wilhelma Staudego zdawało się potwierdzać, że wszystko zostało już zanalizowane i opisane. Rzeczywiście, stan wiedzy zaewidencjonowany i opisany przez Austriaków stanowił bez wątpienia systematyczne, ale zamknięte studium wiedzy o tradycyjnej sztuce Kurumbów.

Tymczasem badania prowadzone współcześnie zdają się różnić od tak kategorycznie postawionej tezy. Proces rezygnacji z tradycyjnych form ekspresji religijnej, związany bezpośrednio z przemianami w świadomości lokalnych społeczności, przebiegał od lat trzydziestych XX w.

Rozwój rynku turystycznego po II wojnie światowej proces ten jedynie zintensyfikował, mimo że najczęściej wykorzystywane szlaki i odwiedzane miejsca turystyczne ominęły region kraju Kurumbów. Intensywny rozwój rynku antykwarycznego nie tylko w Ouagadougou, lecz także poza Afryką, w Europie i Ameryce, spowodował oczyszczenie również tych terenów z większości obiektów sztuki tradycyjnej. Zainteresowanie europejskiego rynku antykwarycznego sztuką Kurumbów spowodowało także poważne zmiany w formie i technice wytwarzania artefaktów. Zmiany te jednak nie zawsze musiały znajdować bezpośrednie uzasadnienie w dyktacie rynku antykwarycznego. Zróżnicowanie form mogło być spowodowane czynnikami związanymi z lokalnymi preferencjami warsztatowymi oraz określonymi impulsami zewnętrznymi. Efektem takich zmian było wytworzenie się lokalnych rynków sztuki tradycyjnej w sposób zupełnie naturalny. Najcenniejsze, z punktu widzenia tradycji, artefakty chronione są do dzisiaj przez właścicieli w zagrodach, przede wszystkim ze względu na szacunek dla odchodzącego świata i być może wiarę w siłę przodków, pomimo wpływu islamu.

SPRYTNIKRAJOWCYKAJZERA.NIEMIECKIEPOSIADŁOŚCI KOLONIALNE W ŚWIADOMOŚCI CZYTELNIKÓW PRASY ILUSTROWANEJNAGÓRNYMŚLĄSKUNAPRZEŁOMIEXIX I XX WIEKU NA PODSTAWIE ROCZNIKÓW CZASOPISMA ILLUSTRIERTE SONTAGSBLATT

O autorze

Tomasz Górecki, magister politologii, pracownik Muzeum Miejskiego w Żorach. Współautor publikacji „Księżęta Górnego Śląska. Wybór postaci”, „Insygnia miasta Żory”, współredaktor publikacji „Leksykon Żorski”, autor wielu artykułów na temat historii miasta Żory i regionu.

Cel badań

Program zakłada wykazanie potencjalnego stanu wiedzy przeciętnego mieszkańca Górnego Śląska w czasach Cesarstwa, na temat niemieckich kolonii. Wiedza ta była dostępna dzięki publikacjom ukazującym się w dodatku ilustrowanym do szeregu gazet lokalnych. Z racji sporego zasięgu tych gazet w poszczególnych miastach i rozpowszechnionego nawyku czytelnictwa, można się spodziewać, że świadomość ta będzie wśród czytelników znaczna, uzależniona jedynie od częstotliwości ukazywania się informacji na temat posiadłości zamorskich Cesarstwa Niemiec.

Zakres badawczy

Projekt zakłada przeanalizowanie roczników „Illustrierte Sontagsblatt” od początku lat 90. XIX wieku po rok 1918.

Czas realizacji

Program jest w trakcie realizacji.

Stan badań

Przeprowadzono kwerendę w rocznikach (1908–1918), będących w posiadaniu Muzeum Miejskiego w Żorach, trwa kwerenda pozostałych roczników dostępnych w zasobach cyfrowych bibliotek polskich i niemieckich.

POCZTÓWKA ŻORSKA W KOLEKCJI MUZEALNEJ

O autorze

Jacek Struczyk, magister etnologii, pracownik Muzeum Miejskiego w Żorach. Autor kilkunastu wystaw z pogranicza etnologii, antropologii kultury i fotografii; pomysłodawca i kurator plenerowej „Galerii Pod Chmurką” (2005–2010) oraz współredaktor albumu fotograficznego „Żory. Moje-Twoje-Nasze”.

Cel

Program zakłada całościowe opracowanie naukowe kolekcji oraz publikację efektów pracy w postaci wydawnictwa katalogowego.

Zakres badawczy

- wydawcy żorskich pocztówek
- architektura i przestrzeń miasta (style, motywy, zmiany architektoniczne i urbanistyczne)
- treści historyczne (np. szyldy, reklamy, manufaktury, własności, obiekty strategiczne, wydarzenia itp.)
- treści etnograficzne – życie codzienne miasta; stroje, zwyczaje doroczne i ludyczne
- charakterystyka treści; pozdrowienia, powinszowania, informacje itp.

Czas realizacji

Program jest w trakcie realizacji.

Stan badań

Początki kolekcji pocztówek miejskich w muzeum sięgają końca roku 2001 (14 grudnia), kiedy dokonano pierwszego zakupu 2 pocztówek ze sklepu kolekcjonerskiego z Poznania. Były to pocztówki z początku XX wieku (ok. 1903 r.) przedstawiające północną i wschodnią pierzeję rynku, które po latach okazały się być jednymi z najstarszych w kolekcji. Wówczas podjęto decyzję o sukcesywnym powiększaniu kolekcji w oparciu o oferty ze sklepów kolekcjonerskich, a także osób od prywatnych. Dzięki nawiązaniu współpracy ze sklepem Filatelia z Poznania, kolekcja bardzo szybko, bo już 2 stycznia roku 2002 roku, powiększyła się o 4, a pod jego koniec o kolejnych 11 sztuk.

Rok 2002 zakończono zakupem 3 pocztówek od prywatnego kolekcjonera z Katowic. W ten sposób, w niespełna rok po sfinalizowaniu zakupu pierwszych 2 pocztówek, kolekcja rozrosła się do 20 sztuk, z których każda była unikalna i niepowtarzalna.

Kolejne lata (2003–2006) to dalsze powiększanie i uzupełnianie kolekcji w oparciu o wypracowane kontakty ze sklepami kolekcjonerskimi i osobami prywatnymi. Ceny pocztówek w tamtym okresie nie były wygórowane i wahały się od 50 do 100 zł za sztukę.

Rok 2005 był przełomowy, jeśli chodzi o postrzeganie muzealnej kolekcji i możliwości jej dalszego rozwoju. W tym roku staraniem drukarni Oldprint w Żorach, Towarzystwa Miłośników Miasta Żory oraz muzeum ukazał się album „Żory światłem malowane. Historia miasta na kartach pocztowych z lat 1896–1945”. Stanowił on pierwsze syntetyczne wydawnictwo, w którym opublikowano wszystkie znane dotąd na rynku żorskie pocztówki. Znalazło się w nim około 100 pocztówek, z których ponad jedna trzecia pochodziła z kolekcji muzeum.

Wydanie albumu zmieniło dotychczasowy sposób myślenia o kolekcji oraz podejście do jej dalszego tworzenia. Dotychczas zakładano, że musi się ona zamknąć maksymalnie na kilkudziesięciu pocztówkach, w wersji optymistycznej na około stu. Skąd takie założenia? Żory na początku XX wieku były małym miasteczkiem o zwartej, ograniczonej zabudowie, bez wyszukanych kamienic i uznanych zabytków (najbardziej rozpoznawalny był kościół farny, co zresztą znalazło odzwierciedlenie w ilości wydanych pocztówek). Jedynym punktem odniesienia były sąsiednie miasta – Rybnik, Wodzisław Śląski czy Mikołów. Przeprowadzone w innych muzeach kwerendy potwierdziły przypuszczenia, że ich zbiory są bardziej ubogie od żorskich.

W międzyczasie zmienił się sam rynek i sposób pozyskiwania pocztówek. Do tej pory bazowano na współpracy z antykwariuszami i wąskim gronem kolekcjonerów pasjonatów. Otworzył się jednak bogaty rynek aukcji internetowych, z których najważniejsze były dwa znane portale aukcyjne. Pierwszy ograniczał się do terenów Polski, drugi natomiast stwarzał możliwość przeszukiwania zasobów globalnych i zakupu z niemal każdego zakątka świata.

Wydanie albumu spowodowało znaczne zainteresowanie pocztówkami wśród mieszkańców miasta, z których kilkoro zostało zapalonymi kolekcjonerami, co niestety wiązało się ze znacznym wzrostem cen pocztówek na portalach aukcyjnych.

Na koniec 2020 roku w zbiorach skatalogowanych było 188 pocztówek, 128 wydanych do roku 1945 i 60 wydanych po roku 1945.

WIĘZIENIE ŻYCIA – ARTYSTA UWIKŁANY W DRAMATURGIĘ HISTORII

O autorze

Anna Flaga, magister sztuki, doktorantka w dziedzinie sztuk plastycznych Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Członkini Związku Polskich Artystów Plastyków. Kuratorka wystaw sztuki i specjalistka ds. promocji i wydawnictw w Muzeum Miejskim w Żorach. Laureatka nagród w dziedzinie sztuki i muzealnictwa. Uczestniczka wielu wystaw i plenerów w kraju i za granicą.

Cel badań

Realizacja wystawy wraz z pracą pisemną w celu uzyskania stopnia naukowego doktora w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie artystycznej – sztuki piękne na Wydziale Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie.

Zakres badawczy

Projekt obejmuje realizację wystawy malarstwa wraz z pracą pisemną.

Przedmiotem rozważań malarskich i teoretycznych będzie poszukiwanie odpowiedzi na pytania o to kim jest człowiek i jakie „owoce” wydaje.

W pracy teoretycznej poddane analizie zostaną pojęcie dobra i zła. Ciąg myślowy od św. Augustyna, poprzez Kanta, Levinasa po Tischnera, pozwoli uzasadnić postawę jednostki uwikłanej w rzeczywistość. Rozważania pojęcia zła i jego wszechobecności prowadzić będą do tęsknoty za dobrem. Czy zło mogłoby nie istnieć? Dlaczego zaistniało i krąży wokół nas, zdobywając nasze „otwarte” wnętrza? Jaki jest jego początek i w jaki sposób nami manipuluje? Próba odpowiedzi na te i inne pytania doprowadzi do kluczowych kwestii dotyczących drogi twórczej artysty uwikłanego w sprawy świata.

Głównym przedmiotem rozważań będzie artysta zaangażowany społecznie. Zakres badań zostanie zawężony do analizy twórczości wybranych artystów powojennej Polski oraz kilku współczesnych. Kluczem do ich wyboru będzie działalność artystyczna nawiązująca do holokaustu, zniewolenia w systemie totalitarnym oraz do „nadmiaru wolności” w systemie demokratycznym.

Analizie poddane zostaną dzieła powstałe po II wojnie światowej, wśród nich prace Jana Lebensteina, Andrzeja Wróblewskiego, Aliny Szapocznikow, Magdaleny Abakanowicz, Tadeusza Kantora i Józefa Szajny, Zbigniewa Libery, działania grupy Wprost (Zbylut Grzywacz).

Prace malarskie będą realizowane w technice mieszanej (cyfrowo-olejnej) na płótnie. Podstawę realizacji stanowić będzie siedem odmiennych kompozycji przestrzennych, omawiających siedem grzechów głównych. Każda z nich będzie zawierać wątki skupione wokół jednego z grzechów i konfrontować je ze współczesną „historią występku”. W sposób subiektywny i symboliczny za pomocą symplifikacji prześledzony zostanie motyw złej woli i występków ludzkich.

Czas realizacji

Program jest w trakcie realizacji.

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA

2. Stan badań naukowych i naukowo-muzeologicznych w roku 2020

W wyprawie etnologicznej „Korom-Wonde 2020” (21.01.–05.02.2020) uczestniczył **Lucjan Buchalik**. Głównym celem wyjazdu do Burkiny Faso była pomoc w ewakuacji zaprzyjaźnionego z Muzeum w Żorach – Muzeum w Pobe Mengao, w zbiorach którego znajdują się cenne dla Kurumbów ślady ich historii i pamiątki kultury. W trakcie wyprawy prowadzono obserwacje etnologiczne sytuacji związanej z nasilającymi się w północnej i wschodniej części kraju atakami dżihadystów. Podczas pobytu w Pobe Mengao zrealizowano zadania związane z pomocą humanitarną wśród członków pozbawionej wszelkich środków do życia społeczności przesiedleńców. Pozyskano również 74 obiekty do afrykańskiej kolekcji muzeum.

Jan Delowicz kontynuował pracę nad publikacją „Zespół pałacowo-parkowy w Baranowicach i jego właściciele”. Planuje się, że data wydania książki zbiegnie się z oddaniem do użytku popularnego wśród mieszkańców Żor „pałacyku w Baranowicach” wraz z okalającym go parkiem po trwającej rewitalizacji.

Katarzyna Podyma w ramach pracy doktorskiej „Jak Feniks z popiołów? Społeczny kontekst odrodzenia tradycyjnej sztuki Kurumbów z Burkiny Faso” (tytuł roboczy) opracowała rozdział poświęcony metodologii badań (metod i technik badawczych). Pozostałe rozdziały pracy są na etapie pisania i uzupełnień. Na ukończeniu jest rozdział teoretyczny poświęcony rozważaniom dotyczącym pojęcia sztuki w kontekście przedmiotów afrykańskich. Rozpoczęto prace nad katalogiem sztuki Kurumbów, w ramach których przeprowadzono kwerendę zasobów własnych muzeum.

Tomasz Górecki rozpoczął projekt badawczy, którego efektem będzie monografia żorskiego garnizonu Wojska Polskiego (II dywizjonu 23 pułku artylerii lekkiej) w okresie międzywojennym. Przeprowadził kwerendę w Centralnym Archiwum Wojskowym w Rembertowie. Kolejne działania – kwerenda w Archiwum Państwowym w Raciborzu, Muzeum w Będzinie (siedzibie dowództwa jednostki) i w Bolesławcu (obecnej siedzibie 23 Śląskiego Pułku Artylerii) zostały uniemożliwione przez wybuch pandemii. Trwa opracowywanie zebranych dotąd danych i dokumentów.

Jacek Struczyk kontynuował prace nad wieloletnim programem badawczym „Pocztówka żorska w kolekcji muzealnej”, którego zakres obejmuje architekturę i przestrzeń miasta (style, motywy, zmiany architektoniczne i urbanistyczne), treści historyczne (np. szyldy, reklamy, manufaktury, własności, obiekty strategiczne, wydarzenia itp.), treści etnograficzne (życie codzienne miasta; stroje, zwyczaje doroczne i ludyczne) oraz charakterystykę treści tj. pozdrowienia, powinszowania, informacje itp.

Anna Flaga zakończyła prace nad projektem naukowym w ramach doktoratu na Wydziale Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie „Więzień życia – artysta uwikłany w dramaturgię historii”.

Otrzymała półroczne Stypendium twórcze Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w zakresie sztuk wizualnych. Inspiracją projektu, w tym wystawy „Naznaczeni”, były aktualne wydarzenia związane z pandemią wirusa – jej wpływ na życie codzienne ludzi i ich zachowania, ale przede wszystkim ograniczenia, jakie ze sobą niosła. Projekt był osobistym manifestem obecności i współczucia oraz komentarzem świadka wydarzeń. Wystawa sztuki „Naznaczeni” zaprezentowana została podczas obchodów Święta Niepodległości.

Wzięła udział w wystawach indywidualnych, współorganizowanych przez muzeum: „My-Wy-Oni” 26.02.–19.04.2020, Muzeum Historii Katowic; „Flaga Nadziei” 2.05.2020, Muzeum Miejskie w Żorach, „Naznaczeni” 15.11.2020, park „Cegielnia” Żory oraz wystawie zbiorowej „VI Bożonarodzeniowy Salon ZPAP OK 2020”, 23.12.2020–23.03.2021, wystawa on-line.

Anna Flaga, happening „Naznaczeni”, 2020

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA

3. Publikacje naukowe i popularno-naukowe

Lucjan Buchalik:

- *Trudne dziedzictwo, czy dziedzictwo trudne do zaakceptowania. Analiza braku świadomości odmiennych dziejów Górnego Śląska i zakorzenionych wśród publiczności muzealnej stereotypów na ten temat. Działania edukacyjne Muzeum Miejskiego w Żorach mające zmienić ten stan rzeczy. Abstrakt (wspólnie z Tomaszem Góreckim), [w:] *Trudne Dziedzictwo. II Doroczna Konferencja Muzealna Stowarzyszenia Muzealników Polskich*, Białystok, s. 10.*
- *Zanim przybyli Europejczycy. Pejzaż etniczno-kulturowy Afryki w okresie przedkolonialnym, Polityka. Pomocnik historyczny Dzieje Afryki*, nr 8, s. 32–40.
- *Powstania Śląskie – dziedzictwo trudne czy niewygodne*, [w:] L. Buchalik (red.) *Kalendarz Żorski 2021*, Żory: Muzeum Miejskie w Żorach, s. 31–38 (wspólnie z Tomaszem Góreckim).
- *Ślązacy wobec powstań śląskich*, [w:] L. Buchalik (red.) *Kalendarz Żorski 2021*, Żory: Muzeum Miejskie w Żorach, s. 38–55.
- *Pandemia strachu i chaosu. COVID-19 w praktyce*, [w:] L. Buchalik (red.) *Kalendarz Żorski 2021*, Żory: Muzeum Miejskie w Żorach, s. 63–88.
- *Publikacje żorskich afrykanistów*, [w:] L. Buchalik (red.) *Kalendarz Żorski 2021*, Żory: Muzeum Miejskie w Żorach, s. 134–138 (wspólnie z Katarzyną Podymą).

- *Vodun – Fon. Kolekcja Birgit Schlothauer i Gustawa Wilhelma*, [w:] L. Buchalik (red.) *Kalendarz Żorski 2021*, Żory: Muzeum Miejskie w Żorach, s. 252–253.
- *Ex Africa. Sztuka i antropologia rzeczy* (t. 5), [w:] L. Buchalik (red.) *Kalendarz Żorski 2021*, Żory: Muzeum Miejskie w Żorach, s. 253–254 (wspólnie z Jarosławem Róžańskim).
- *Tamberma z Doliny Koutamakou wobec turystyki*, [w:] *Ex Africa*, t. 5., Żory: Muzeum Miejskie w Żorach, s. 204–230.
- *Birgit i Gustav, kolekcjonerzy w galerii i terenie, Birgit and Gustav, gallery and field collectors*, [w:] L. Buchalik (red.) *Vodun Fon. Kolekcja Birgit Schlothauer i Gustava Wilhelma, Collection Birgit Schlothauer and Gustav Wilhelm*, Żory: Muzeum Miejskie w Żorach, s. 39–58, 101–120.
- *Katalog zbiorów Gustava Wilhelma i Birgit Schlothauer, Collection catalogue of Gustav Wilhelm and Birgit Schlothauer*, [w:] Lucjan Buchalik (red.) *Vodun Fon kolekcja Birgit Schlothauer i Gustava Wilhelma, Collection Birgit Schlothauer and Gustav Wilhelm*, Żory: Muzeum Miejskie w Żorach, s. 133–309.
- *Przedmiot jako świadek zmian w kulturze/Exhibit as a witness to cultural changes*, [w:] Anna Król, Wioletta Laskowska-Smoczyńska (red.) *Bronisław Piłsudski w stulecie śmierci. W stronę niepodległej. Materiały pokonferencyjne/ Bronisław Piłsudski. On the Centennial of his Death. Towards an Independent Homeland. Proceedings of the Conference*, Kraków: Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha, s. 78–95.

Marietta Kalinowska-Bujak:

- *Muzeoraj. O genezie wysp wiedzy w żorskim Muzeum*, [w:] M. Szeląg (red.), *Edukacja w muzeach i instytucjach kultury – aktualnie. Publikacja pokonferencyjna*, Poznań-Warszawa: Centrum Turystyki Kulturowej TRAKT – operator Bramy Poznania i Traktu Królewsko-Cesarskiego w Poznaniu, Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, s. 146–157.
- *Raport z epidemii tyfusu na Górnym Śląsku 1848 (tłumaczenie)*, [w:] L. Buchalik (red.), *Kalendarz Żorski 2021*, Żory: Muzeum Miejskie w Żorach, s. 88–101.

Katarzyna Podyma:

- *Badania terenowe – elementem warsztatu historyka sztuki*, [w:] L. Buchalik, J. Róžański (red.), *Ex Africa semper aliquid novi*, t. 5, Żory: Muzeum Miejskie w Żorach, s. 124–135.
- *O miejscach i przedmiotach innych... Afrykańskie „sacrum w zbiorach muzealnych”*, [w:] L. Buchalik (red.), *Vodun Fon. Kolekcja Birgit Schlothauer i Gustava Wilhelma*, Żory: Muzeum Miejskie w Żorach, s. 59–70.
- *Publikacje żorskich afrykanistów*, [w:] L. Buchalik (red.), *Kalendarz Żorski 2021*, Żory: Muzeum Miejskie w Żorach, s. 134–138 (wspólnie z Lucjanem Buchalikiem).

Jan Delowicz:

- *III powstanie śląskie w Żorach*, [w:] L. Buchalik (red.), *Kalendarz Żorski 2021*, Żory: Muzeum Miejskie w Żorach, s. 17–23.
- *Powstańcze życiorysy*, [w:] L. Buchalik (red.), *Kalendarz Żorski 2021*, Żory: Muzeum Miejskie w Żorach, s. 24–28.
- *Stanisław Sadowski – dowódca żorskiego pułku powstańczego*, [w:] L. Buchalik (red.), *Kalendarz Żorski 2021*, Żory: Muzeum Miejskie w Żorach, s. 28–31.
- *Aleksander Filak (1943–2019)*, [w:] Lucjan Buchalik (red.), *Kalendarz Żorski 2021*, Żory: Muzeum Miejskie w Żorach, s. 180–181.
- *Autor o swojej książce Zarys dziejów lecznictwa w Żorach*, [w:] L. Buchalik (red.), *Kalendarz Żorski 2021*, Żory: Muzeum Miejskie w Żorach, s. 247–249.
- Jan Ślusarek, Jan Delowicz, *Dzieje gospodarcze Żor pod koniec XVIII i w pierwszej połowie XIX wieku*, [w:] T. Kargol, B. Pietryszak, K. Ślusarek (red.), *Miasta i miasteczka wschodniej części Galicji pod koniec XVIII wieku*, Kraków-Lwów: Historia Iagellonica, s. 93–109.
- *Z dziejów rzemiosła w Żorach*, Żory: Żorskie Stowarzyszenie Edukacyjno-Kulturalne, t. 3.

Tomasz Górecki:

- *Trudne dziedzictwo, czy dziedzictwo trudne do zaakceptowania. Analiza braku świadomości odmiennych dziejów Górnego Śląska i zakorzenionych wśród publiczności muzealnej stereotypów na ten temat. Działania edukacyjne Muzeum Miejskiego w Żorach mające zmienić ten stan rzeczy. Abstrakt*, [w:] *Trudne Dziedzictwo. II Doroczna Konferencja Muzealna Stowarzyszenia Muzealników Polskich, Białystok*, s. 10 (wspólnie z Lucjanem Buchalikiem).
- *Powstania Śląskie – dziedzictwo trudne czy niewygodne*, [w:] L. Buchalik (red.), *Kalendarz Żorski 2021*, Żory: Muzeum Miejskie w Żorach, s. 31–38, (wspólnie z Lucjanem Buchalikiem).

Jacek Struczyk:

- *Wystawa czasowa. Praca – Pasja – Przyjaźń. Historia kopalni ZMP – Żory*, [w:] L. Buchalik (red.), *Tożsamość*, t. 3: *Ocalić od zapomnienia. Monografia kopalni „ZMP” – „Żory” z okazji 40. rocznicy jej uruchomienia*, Żory: Muzeum Miejskie w Żorach, s. 315–319.

Alicja Maciejewska:

- *Naznaczeni, Śląsk. Miesięcznik społeczno – kulturalny*, Górnośląskie Towarzystwo Literackie w Katowicach, nr 12 (303) 2020, s. 34–35.

DZIAŁALNOŚĆ WYSTAWIENNICZA

1. Programy wystawienniczo-naukowe

PROGRAM WYSTAWIENNICZO-NAUKOWY **NASZA TOŻSAMOŚĆ**

Autorzy koncepcji: dr Lucjan Buchalik, Jacek Struczyk

Kurator wystawy stałej: Jacek Struczyk

Autor wystawy wirtualnej: Katarzyna Podyma

Realizacja programu „Nasza Tożsamość” w roku 2020 przebiegała dwutorowo, a jego najważniejszym elementem była realizacja wystawy czasowej „Praca-pasja-przyjaźń. Historia kopalni ZMP-Żory” oraz związane z nią działania popularyzatorsko-naukowe, wydawnicze i edukacyjne.

Wystawa tematycznie wpisywała się w narrację wystawy stałej rozbudowując m.in. wątki związane ze zmianami demograficzno-kulturowymi miasta na przełomie lat 70/80. XX wieku, które zostały jedynie zaakcentowane w pomieszczeniu „Nasze M4”. Dodatkowym, i z perspektywy

czasu najważniejszym czynnikiem, który nadał całemu przedsięwzięciu energii i autentyczności było zaangażowanie byłych górników KWK ZMP – Żory, którzy od początku partycypowali w jego realizacji biorąc udział w tworzeniu koncepcji wystawy, zbieraniu eksponatów oraz przy jej montażu. Całością działań zarządzał pan Jan Zimonczyk, który został kuratorem społecznym wystawy, współautorem okolicznościowej publikacji o historii kopalni i wiodącą postacią projektu, koordynując spotkania w ramach „Żorskich wspominek” i prowadząc liczne oprowadzania kuratorskie.

Pokłosiem projektu, oprócz wydawnictwa, będzie pozyskanie w formie daru wytypowanych obiektów prezentowanych na wystawie, które uzupełnią kolekcję budowaną wokół „Naszej tożsamości”. Nastąpi to w drugiej połowie 2021 r., po zakończeniu wystawy, której finisaż zaplanowany został na Noc Muzeów.

Drugim działaniem, które zostało rozłożone w czasie, była praca koncepcyjna nad przyszłymi zmianami w narracji wystawy stałej. Analizie poddane zostały zachowania i zainteresowania zwiedzających poszczególnymi wątkami wystawy (głównie w „Zwierciadle czasu”). Działania te umożliwią w najbliższym czasie (2022–2023) opracowanie korekt w scenariuszu i uatrakcyjnienie ścieżki zwiedzania bez wprowadzania większych zmian w narracji wystawy i jej głównych założeniach.

Działania wystawiennicze w ramach programu Wystawa stała „Nasza tożsamość”

Eksploatacja wystawy polegała na udostępnieniu jej zwiedzającym indywidualnym i w grupach zorganizowanych, na zajęcia muzealne dla grup szkolnych i przedszkolnych, a także spotkania w ramach cykli: „Żorskie wspominki” i „Śladami żorskich zabytków”.

Nadzór techniczny nad wystawą sprawował pracownik recepcji, który za pomocą odpowiedniego oprogramowania zdalnie zarządzał uruchamianiem wystawy, okazjonalnie kurator wystawy i osoby oprowadzające. Wszelkie nieprawidłowości zapisywane były w rejestrze zdarzeń.

W 2020 r. nie odnotowano poważnych problemów. Najwięcej kłopotu, podobnie jak w latach ubiegłych, sprawiały chwilowe braki w dostawie prądu, po których niektóre urządzenia na wystawie wymagały włączenia ręcznego lub restartu.

PROGRAM WYSTAWIENNICZO-NAUKOWY POLSKIE POZNAWANIE ŚWIATA

Autorzy koncepcji: dr Lucjan Buchalik, Katarzyna Podyma

Kurator wystawy stałej: dr Lucjan Buchalik

Autor wystawy wirtualnej: Katarzyna Podyma

W ramach programu Wielcy polskiego poznawania świata planowano zrealizować projekt naukowo-wystawienniczy „Opowieść drzewa. W świecie wyobraźni i nauki – Jakucja a Polska” (październik 2020 – marzec 2021), który wiąże się z postacią Edwarda Piekarskiego, działacza niepodległościowego, zesłańca, badacza Syberii, lingwisty, twórcy „Słownika języka jakuckiego oraz Wypisów z narodowej literatury Jakutów”. Projekt, którego realizację wymagającą współpracy z zagranicznymi partnerami, spowolniły obostrzenia epidemiczne, obejmuje: wystawę czasową według scenariusza Ekateriny Nazarovny Romanovey i Leny Borisovny Stepanovey (Instytut Badań Humanitarnych i Problemów Małych Ludów Północnego Oddziału Syberyjskiego Akademii Nauk Federacji Rosyjskiej), działania edukacyjne, katalog wystawy i posadowienie posągu E. Piekarskiego w bezpośrednim sąsiedztwie muzeum, według projektu Nikolay`a Chochchasov`a – artysty-rzeźbiarza z Jakucka.

Podstawą realizacji wystawy czasowej i wypełnienia ekspozytora poświęconego E. Piekarskiemu jest stworzenie jakuckiej kolekcji tematycznej. Muzeum, tworząc kolekcje związane z polskimi naukowcami prowadzącymi badania w różnych regionach świata, skupia się głównie na procesach zmian. Od czasów naukowej aktywności bohaterów projektu „Wielcy polskiego poznawania świata” minęło kilkadziesiąt lat i kultura opisywanych przez nich ludów uległa zmianom. Kolekcja powinna odzwierciedlać ten proces. Pozyskanie obiektów powstałych, gdy prowadzili oni badania (XIX, początek XX w.) jest trudne – rzadko pojawiają się na rynku antykwarycznym, są bardzo drogie, trudno jest uzyskać pozwolenie na ich wywóz z kraju pochodzenia. „Stare” obiekty stanowią zwykle niewielką część kolekcji, będąc w niej punktem odniesienia dla pozostałych eksponatów. Zdecydowano, że zabytkowe obiekty będą nabywane, o ile pojawią się w ofercie sprzedażowej i w zasięgu możliwości finansowych muzeum, bez przeszkód formalno-prawnych. Zasadniczą część naszej kolekcji jakuckiej stanowią będą obiekty współczesne (połowa XX, początek XXI w.), które pozyskać jest znacznie łatwiej.

Projektowe działania edukacyjne prowadzone będą według założeń E. Nazarovny Romanovey i L. Borisovny Stepanovey.

Na towarzyszącą projektowi publikację pod redakcją Lucjana Buchalika (w tłumaczeniu na rosyjski i angielski) złożą się:

- część teoretyczna (artykuły o polskich naukowcach w Jakucji, opisujące tradycyjną kulturę Jakutów (gospodarkę, organizację społeczną, religię itp.), procesy zmian, współczesne oblicze
- oraz część katalogowa (bogato ilustrowany opis eksponatów, kompletny wykaz jakuckich muzealiów).

Działania wystawiennicze w ramach programu

Wystawa stała „Polskie poznawanie świata”

Wystawa udostępniana była zwiedzającym indywidualnym i w grupach zorganizowanych, a także na potrzeby działań edukacyjnych.

Nadzór techniczny nad wystawą sprawował pracownik recepcji, który za pomocą odpowiedniego oprogramowania zdalnie zarządzał uruchamianiem wystawy, okazjonalnie kurator wystawy i osoby oprowadzające. Wszelkie nieprawidłowości zapisywane były w rejestrze zdarzeń.

W 2020 r. nie odnotowano poważnych problemów. Najwięcej kłopotu, podobnie jak w latach ubiegłych, sprawiały chwilowe braki w dostawie prądu, po których niektóre urządzenia na wystawie wymagały włączenia ręcznego lub restartu.

Jesienią 2020 r. dokonano zwrotu Muzeum Etnograficznemu w Krakowie wszystkich wypożyczonych stamtąd obiektów. W miejsce ekspozycji ilustrującej „Daleki Wschód” zaaranżowano wystawę ze zbiorów własnych muzeum zatytułowaną „Jakucja”. Ekspozytory poddawane były pracom porządkowym co półtorej miesiąca. Na bieżąco monitorowano też stan techniczny multimedialnych.

DZIAŁALNOŚĆ WYSTAWIENNICZA

2. Wystawy

WYSTAWY W SIEDZIBIE

PRACA – PASJA – PRZYJAŹŃ. HISTORIA KOPALNI ZMP – ŻORY

charakter wystawy: społeczno-historyczna

czas ekspozycji: 3.12.2019–31.05.2021

autor scenariusza: Jacek Struczyk, Jan Zimonczyk

kurator: Jacek Struczyk, Jan Zimonczyk (kurator społeczny)

scenografia: HoHo Design Joanna Sowa

projekty graficzne: Anna Flaga

Cykl wystawienniczy „PRACA – PASJA – PRZYJAŹŃ. Historia kopalni ZMP – ŻORY” został zorganizowany w ramach programu „Nasza tożsamość” i składał się z dwóch samodzielnych wystaw czasowych.

Pierwsza część cyklu – „40 lat minęło...” – została otwarta w sali konferencyjnej 3.12.2019 roku w dniu rozpoczęcia projektu poświęconego 40. rocznicy oddania do eksploatacji ówczesnej KWK ZMP. Druga z wystaw prezentowana była w galerii wystaw czasowych, a jej wernisaż miał miejsce 28.02.2020 roku z okazji urodzin miasta Żory.

Ekspozycja miała charakter pamiątkarski. Składały się na nią obiekty pozyskane przede wszystkim od byłych pracowników kopalni, instytucji branżowych i miejskich oraz mieszkańców Żor.

Ze względu na zróżnicowany charakter i formę obiektów, zaprezentowana została w trzech blokach tematycznych: praca – pasja – przyjaźń, które przenikają się wzajemnie, układając w opowieść ludziach i ich grubie.

Wśród pamiątek znalazły przede wszystkim się archiwalia, sporo fotografii, ale też medale, proporzycyki, znaczki, breloki oraz duży zespół okolicznościowych kufli ze spotkań barbórkowych. Całość uzupełniały obiekty związane bezpośrednio z pracą – od narzędzi i ubrania roboczego hajera przodowego po mundur galowy i insygnia pierwszego dyrektora Leona Guzego.

WYSTAWY ON LINE

PORZĄDKI W BETONOWEJ SYPIALNI

charakter wystawy: społeczno-historyczna

czas ekspozycji: aktualna

adres [www: muzeum.zory.pl/wystawy-wirtualne/wybory90/](http://www.muzeum.zory.pl/wystawy-wirtualne/wybory90/)

autor scenariusza: Tomasz Górecki

realizacja: Tatiana Hojczyk

Wystawa poświęcona jest 30-leciu odrodzenia samorządu w Polsce. Na wystawie zobaczyć można nie tylko materiały wyborcze, programy i ulotki startujących w wyborach ugrupowań, ale także w pewien sposób cofnąć się w czasie.

Wirtualna ekspozycja pokazuje Żory na fotografiach, materiałach filmowych i w artykułach prasowych z tamtego czasu, ponadto autor zamieścił informacje o codziennym życiu mieszkańców w tamtym czasie.

ŻORSKA DROGA DO NIEPODLEGŁEJ

charakter wystawy: historyczno-edukacyjna

czas ekspozycji: aktualna

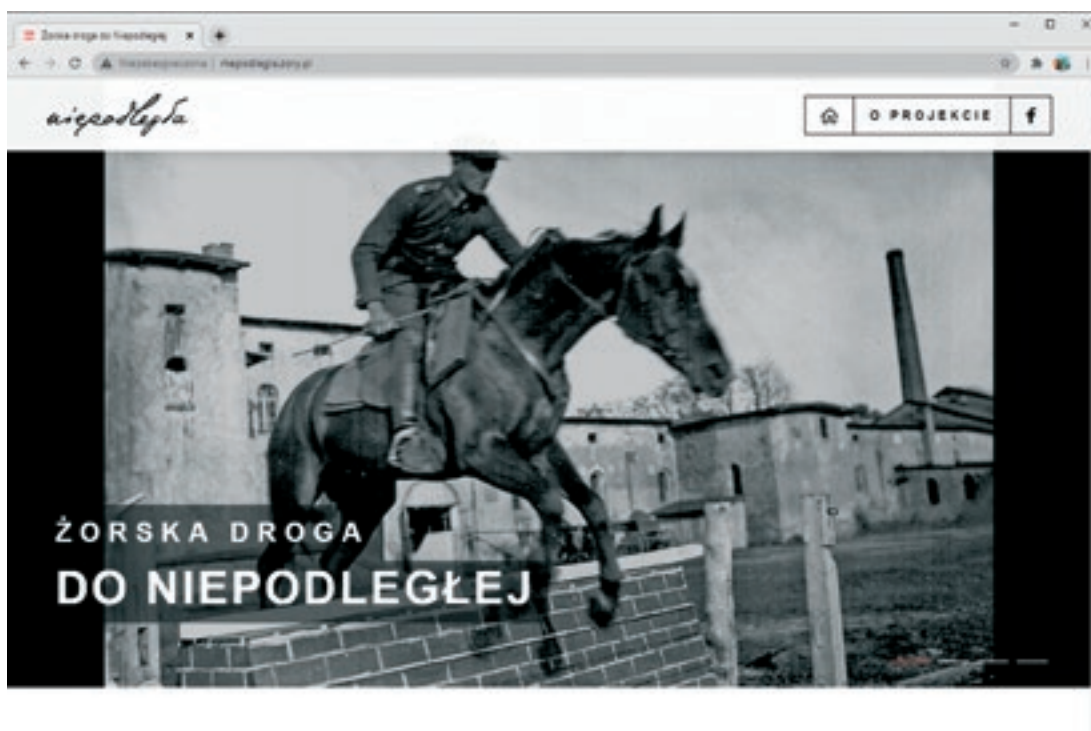
adres www: niepodlegla.zory.pl

autor scenariusza: Tomasz Górecki

realizacja: Fundacja Sztuka

Wystawa internetowa „Żorska droga do Niepodległej” jest częścią większego projektu historyczno-edukacyjnego „Boso ale w ostrogach – jak Żory do niepodległej Polski zmierzały”, który Muzeum przygotowało wraz z Fundacją Sztuka.

Wystawa opowiada o procesie przyłączenia Śląska do Polski z perspektywy „cichego, spokojnego miasteczka”. Prezentacja przybliży uczestnikom projektu nie tylko historię, ale także społeczny i kulturalny koloryt tamtych czasów, w tym przywołuje nazwiska ludzi, którzy odegrali istotną rolę w tamtych wydarzeniach, przybliży sylwetki śląskich liderów lokalnej społeczności w Żorach, wskazuje miejsca i zabytki związane z historią Żor tego okresu.

NIE/TOLERANCJA

charakter wystawy: pokonkursowa

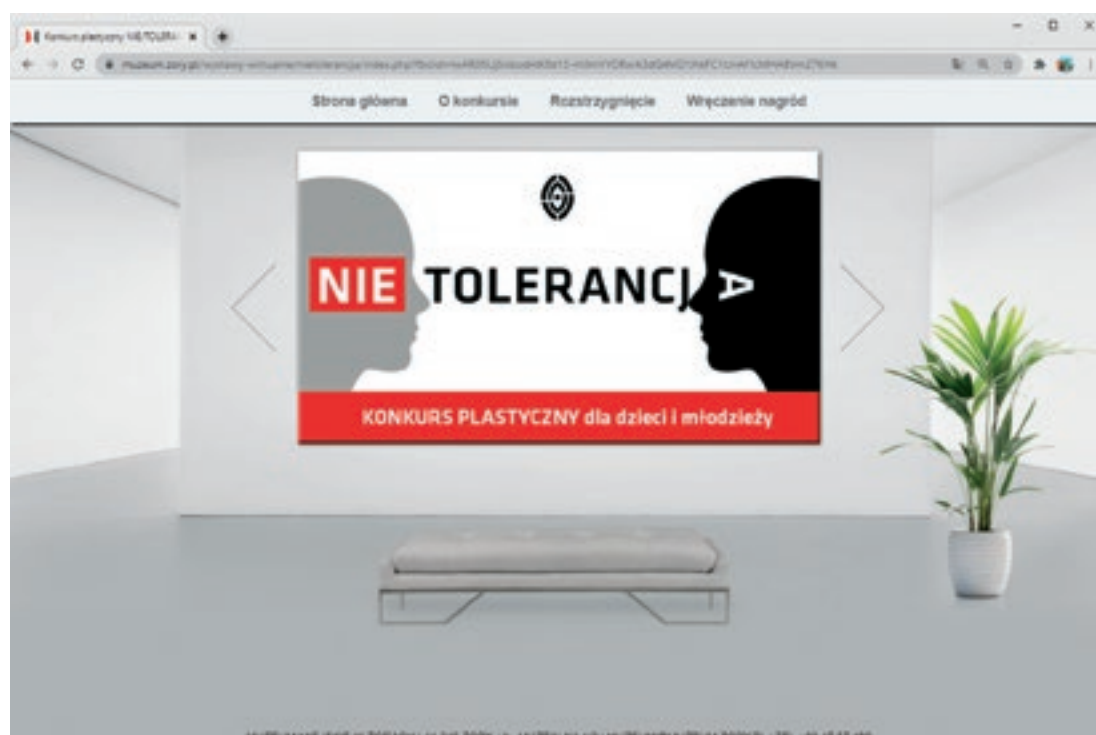
czas ekspozycji: aktualna

adres www: [www: muzeum.zory.pl/wystawy-wirtualne/nietolerancja/index.php](http://muzeum.zory.pl/wystawy-wirtualne/nietolerancja/index.php)

autor koncepcji: Anna Flaga

realizacja: Tatiana Hojczyk

Wystawa prezentuje prace uczestników konkursu plastycznego dla dzieci i młodzieży zorganizowanego w ramach projektu „Konfrontacje” (edycja 2020), której tematem był szeroko rozumiany temat tolerancji bądź nietolerancji.

WYSTAWY OBJAZDOWE

ŚWIAT AJNÓW. OD BRONISŁAWA PIŁSUDSKIEGO DO SHIGERU KAYANO

charakter wystawy: etnologiczna

autor scenariusza: Lucjan Buchalik

kurator ze strony Muzeum: Małgorzata Dec we współpracy z Alicją Maciejewską

miejsce ekspozycji: Muzeum im. Jana Dzierżona w Kluczborku

czas ekspozycji: 26.02.–13.10.2020

miejsce ekspozycji: Muzeum w Praszce

czas ekspozycji: 13.10.2020–28.02.2021

Wystawa etnograficzna „Świat Ajnów. Od Bronisława Piłsudskiego do Shigeru Kayano” przedstawia życie codzienne i kulturę Ajnów w procesie zachodzących przemian. Punktem wyjścia był przełom XIX i XX w. kiedy to B. Piłsudski prowadził wśród nich badania. Punktem zwrotnym w dziejach Ajnów jest działalność Shigeru Kayano, ajnuskiego działacza społecznego, polityka. Dzięki jego działalności Ajnowie zostali uznani za mniejszość etniczną w Japonii a ich kultura nobilitowana. Można nawet mówić o renesansie kultury ajnuskiej.

Celem wystawy jest pokazanie tradycji i kultury Ajnów zwracając uwagę na społeczne i historyczne aspekty, a ponadto promocja i rozpowszechnienie wiedzy na ich temat, spopularyzowanie postaci B. Piłsudskiego, jego działalności niepodległościowej oraz osiągnięć badawczych. Niniejsza wystawa przedstawia proces zmian zachodzących w kulturze Ajnów na przestrzeni ostatnich 150 lat, poczynając od epoki Meiji aż po pierwsze dekady XXI wieku.

SZTUKA AFRYKI – FORMA I KOLOR

charakter wystawy: etnologiczna

autor scenariusza: Katarzyna Podyma

kurator ze strony muzeum: Małgorzata Dec we współpracy z Alicją Maciejewską

miejsce ekspozycji: Powiatowe Centrum Kultury w Strzelcach Opolskich

czas ekspozycji: 3.03.–31.08.2020

Wystawa „Sztuka afrykańska – forma i kolor” jest próbą pokazania i poznania sztuki zachodnioafrykańskiej poprzez jej najbardziej twórcze i najbardziej oczywiste elementy – zachwycające prostotą, a tym samym najtrudniejsze w odbiorze przez przyzwyczajonego do naśladowczej natury sztuki europejskiej odbiorcę. Podstawa rozważań została zamknięta pomiędzy formą i kolorem, przy czym forma stanowi desygnat oglądu całości.

Ekspozycja traktuje temat z punktu widzenia estetyki europejskiej, z zaznaczeniem jedynie kontekstu terenowego. Takie ustawienie problematyki pozwala na ograniczoną poprawność kontekstu kulturowego, co daje jednocześnie swobodę recepcji odbiorcy europejskiemu, który przyzwyczajony jest do określonych reguł jeżeli chodzi o prezentacje sztuki.

Wystawa pokazuje to, co „ładne” i czytelne dla nieprzyzwyczajonego oka, nie unikając jednak obiektów zaskakujących często swym kontekstem. „Sztuka formy”, jako zespół wprowadzający w charakter wystawy zawiera obiekty, które najczęściej prezentowane są w kontekście życia codziennego. Wykorzystanie ich w charakterze obiektów sztuki powoduje jednoznaczne określenie przedmiotu zainteresowania. Niektóre obiekty prezentowane w tej sekwencji cieszą się niesłabnącym zainteresowaniem w galeriach europejskich i amerykańskich na równi z maskami i rzeźbami afrykańskimi. Afrykańskie schody stają się więc w tym kontekście przedmiotem sztuki – artefaktem, desygnując jednocześnie inne obiekty o podobnej charakterystyce do tej samej rangi.

Wystawa pokazuje również kontrasty i napięcia powstające na linii sztuka – etnografia, z których każda, posiadając odrębny warsztat, zdaje się oferować w przypadku sztuki afrykańskiej jedyną, właściwą metodę badawczą i sposób muzealnego postrzegania. W tym względzie ekspozycja stanowi element żywej dyskusji, która toczy się od wielu już lat próbując znaleźć odpowiedź na pytanie, czym jest „sztuka afrykańska” w kontekście zbiorów etnograficznych.

WPŁYW EPIDEMII NA DZIAŁANIA WYSTAWIENNICZE

W związku z ograniczeniami w funkcjonowaniu muzeum poprzez czasowe jego zamykanie (marzec-maj, październik-grudzień) oraz obostrzenia w funkcjonowaniu (reżim sanitarny, ilość zwiedzających powiązana z powierzchnią ekspozycyjną) nie odbyły się zaplanowane wcześniej działania, projekty i wystawy:

- Festiwal Fotografii „Plener”
- wystawa sztuki „Face” w ramach projektu wystawienniczo-edukacyjnego „Konfrontacje” (maj-czerwiec)
- wystawa sztuki Henryka Michalika (lipiec-sierpień)
- wystawa sztuki „Artyści Burgundii” (wrzesień)
- wystawa „Opowieść drzewa. W świecie wyobraźni i nauki – Jakucja a Polska” (październik 2020 – maj 2021)

DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNO- EDUKACYJNA I PROMOCYJNO- WYDAWNICZA

1. Projekty wystawienniczo- edukacyjne

PROJEKTY REALIZOWANE

PRACA – PASJA – PRZYJAŹŃ. OCALIĆ OD ZAPOMNIENIA

czas realizacji: 3.12.2019–31.05.2021

autor koncepcji: Jacek Struczyk

realizacja: Dział Historii i Kultury Regionu

Projekt został zainaugurowany 3 grudnia 2019 roku otwarciem wystawy faktograficznej, przedstawiającej budowę, uroczyste oddanie do eksploatacji i pierwsze lata działalności zakładu, w oparciu o archiwalne fotografie, artykuły prasowe i felietony.

Podstawę działań projektowych stanowiły spotkania w ramach stałego cyklu „Żorskie wspominki”, w trakcie których wracano pamięcią do pierwszych dni pracy, wydarzeń związanych z wprowadzeniem stanu wojennego czy relacji kopalni z miastem. Pierwsze spotkanie w ramach cyklu odbyło się w dniu inauguracji projektu i dotyczyło 3 grudnia 1979 r., czyli dnia oddania kopani do eksploatacji. Następne, zorganizowano już 12 grudnia 2019 r. i poświęcono wprowadzeniu stanu wojennego i tego, co działo się w kopalni im. ZMP, w mieście i okolicy przez kolejne dwa lata, aż do zniesienia stanu wojennego. Na spotkaniu zaprezentowane zostały fragmenty nieupublicznianych dotąd archiwalnych nagrań z przebiegu narady górników dotyczącej strajku okupacyjnego.

Trzecie spotkanie zatytułowane „Żory” Żorom. Kopalnia miastu, a miasto kopalni odbyło się 16 stycznia 2020 r. i dotyczyło relacji kopalni z miastem. Wspominano żorskie kluby sportowe, które zostały objęte „opieką” kopalni, klub motorowy, PTTK „Turysta”, seanse filmowe oraz kopalniane zabawy, festyny, zawody sportowe, wycieczki i wczasy.

Zaplanowane na marzec, kwiecień i maj spotkania niestety nie doszły do skutku ze względu na pandemię wirusa SARS-CoV-2 i wprowadzone restrykcje w funkcjonowaniu placówek kulturalnych. Jednocześnie zapadła decyzja o przedłużeniu eksploatacji wystawy najpierw do 3 grudnia, a następnie do 31 maja 2021 r.

Kobiet Poznanie Świata

czas realizacji: rozpoczęty we wrześniu 2020

autor koncepcji: Marietta Kalinowska-Bujak

realizacja: Marietta Kalinowska-Bujak

projekty graficzne: Tatiana Hojczyk

Projekt przedstawia sylwetki podróżniczek, których historie i osiągnięcia często pomijane są w powszechnie przyjętej narracji. A warto o nich pamiętać, bo kobiety – podróżniczki, szczególnie te sprzed lat, to postaci niezwykle inspirujące nawet obecnie.

Czasy, w których żyły nasteręczały mnóstwa przeciwności w podjęciu jakiegokolwiek podróży, a odległy świat stanowił niezapisaną księgę czekającą na dzielnych odkrywców. W przypadku kobiet sytuacja była tym trudniejsza, że na co dzień zmagają się z wieloma przeciwnościami w zdobywaniu wiedzy i rozwijaniu pasji. niesprawiedliwe osądy, brak wsparcia dla ambicji i rozwoju oraz niezliczone konwenanse utrudniały codzienną egzystencję. Jednak czasem wbrew licznym ograniczeniom kształtującym ich życie ruszały na poszukiwanie wielkiej przygody.

Czy kobiecie podróżowanie różniło się od męskiego? Jak damy w krynolinach zaznaczyły swe miejsce w historii okrywania i poznawania świata? Co myślały na temat miejsc i ludzi, które miały okazję poznać? Zobaczmy na przykładzie wypraw kilku z nich, odważnych kobiet, które pokazały, że potrafią coś więcej niż tylko pięknie haftować.

Projekt ma na celu rozwinięcie u uczestników wrażliwości na problemy społeczne i prawa człowieka oraz umiejętności rozpoznawania mechanizmów rządzących zmianami kulturowymi.

POGRANICZE ŚLĄSKO-MORAWSKIE

czas realizacji: rozpoczęty we wrześniu 2020

autor koncepcji: Marietta Kalinowska-Bujak

realizacja: Marietta Kalinowska-Bujak, Joanna Cyganek, Olha Hrytsaienko, Tomasz Górecki

Muzeum Miejskie w Żorach zakwalifikowało się do udziału w projekcie „Pogranicze Śląsko-Morawskie” (w kategorii „Architektura i tradycja”), który nawiązuje do realizacji wspólnych przedsięwzięć z zakresu aktywnego propagowania turystyki przygranicznego regionu Śląska Cieszyńskiego oraz Krainy Górnej Odry, opierając się o dotychczasowe doświadczenia we wspólnym wdrażaniu transgranicznych projektów, stymulujących rozwój polsko-czeskiego pogranicza.

Doświadczeni partnerzy przystąpili do opracowywania wspólnych działań, których efektem finalnym będzie promocja marek terytorialnych i transgranicznej oferty turystycznej.

Głównym celem projektu jest zwiększenie liczby odwiedzających proponowane miejsca atrakcyjne turystycznie, które zlokalizowane są na pograniczu polsko-czeskim oraz wydłużenie czasu pobytu turystów po obu stronach granicy.

Działania projektowe mają również za zadanie poprawę jakości świadczonych usług dla turystów, rozszerzenie kręgu potencjalnych odwiedzających atrakcje turystyczne oraz rozbudowanie oferty turystycznej obszaru przygranicznego.

PROJEKTY W PRZYGOTOWANIU

OPOWIEŚĆ DRZEWA. W ŚWIECIE WYOBRAŹNI I NAUKI – JAKUCJA A POLSKA

autor koncepcji: Lucjan Buchalik

autor opisu: Katarzyna Podyma

Projekt „Opowieść drzewa...” w spójny i logiczny sposób łączy realne cele z naukowymi postmodernistycznymi rozważaniami o kulturze i tożsamości. Takie ujęcie pozwala na stworzenie ciekawej i nowoczesnej oferty, dostosowanej do wymagań każdego odbiorcy, niekoniecznie zainteresowanego klasycznymi realizacjami muzealnymi.

Konstrukcja projektu oparta o zaplanowaną strategię zapewnia jednocześnie skuteczny content marketing. Projekt realizowany będzie zarówno za pomocą klasycznych środków muzealnych, ale również niestandardowych działań artystycznych.

Celem projektu jest:

- zaprezentowanie wkładu polskich naukowców w proces poznawania i rozumienia kultur pozaeuropejskich na przykładzie prac polskich badaczy Jakucji;
- podkreślenie znaczenia polskich badań naukowych w kontekście rozwoju nauki globalnej;
- pokazanie roli Polaków w historii ludów pozaeuropejskich oraz ich znaczenie dla współczesnych społeczeństw;
- zwrócenie uwagi na „patriotyzm pióra” umacniający poczucie tożsamości narodowej i zapewniający otwartość kulturową w celu podjęcia dialogu;
- aktywizacja Polonii jakuckiej oraz intensyfikacja kontaktów z krajem;
- korelacja tradycji z wyobraźnią współczesnych artystów;
- umożliwienie recepcji treści kulturowych z wykorzystaniem zmysłów;
- uwrażliwienie na problemy ekologii w kontekście rozwiązań stosowanych przez kultury tradycyjne;
- budowa współczesnej kolekcji muzealnej opisującej zmiany, jakie zachodzą w świecie przedmiotów pod wpływem globokulturalizacji.

Oś małej i dużej narracji projektowej (indywidualnej i społecznej, lokalnej i międzynarodowej) stanowić będzie symbol drzewa, rozumianego jako wzorzec kulturowy, który spajać będzie wszystkie elementy projektu, takie jak wystawy, spotkania, pokazy, panele dyskusyjne i zajęcia edukacyjne.

Narracjami projektu będą wybrane idee, nie tylko naukowe, pokazujące bogactwo kultury, jej jedność w wielości i różnorodność w jedności. Opowieść traktowana będzie przede wszystkim jako funkcja odwołująca się do słowa – badań nad językiem i jego rolą w życiu codziennym. Ten element spajać będzie poetycką wizję eposów/u „Ołoncho” (wpisanego na listę niematerialnego dziedzictwa UNESCO w zakresie roli opowieści-eposu, funkcji opowiadaczy) z naukową kodyfikacją słownikową (prace E. Piekarskiego nad „Słownikiem języka jakuckiego”).

Odwołanie do słowa połączone zostanie z jego materialnym zapisem za pomocą przedmiotów prezentowanych na wystawie. Takie uwzględnienie roli narracji w projekcie pozwoli na rozważania nad kluczowym dla naszej epoki słowem – tożsamość.

Projekt „Opowieść drzewa...” stanowi więc współczesną, transgraniczną i naukową opowieścią o kulturze i tożsamości.

Historia polskich badań naukowych w Jakucji sięga XIX w. Wśród badaczy wymienić należy przede wszystkim dwóch polskich zesłańców – Wacława Sieroszewskiego (1859–1945) i Edwarda Piekarskiego (1858–1934), którzy zasłużyli się w budowaniu naukowych podstaw i fundamentalnych opisów kultury tego regionu.

W ramach projektu zaprezentowana zostanie przede wszystkim postać Edwarda Piekarskiego działacza niepodległościowego, badacza Syberii, lingwisty, którego największymi dziełami były „Słownik języka Jakuckiego” oraz „Wypisy z narodowej literatury Jakutów”.

W ramach działań projektowych zorganizowane zostaną między innymi:

1. wystawa czasowa prezentująca kulturę Jakucji i dokonania E. Piekarskiego w Muze.ON,
2. wystawa czasowa poświęcona E. Piekarskiemu w siedzibie partnera w Jakucku,
3. wystawa sztuki w ramach „Konfrontacji”,
4. pokazy slow art day,
5. pokazy filmów,
6. spotkania z opowiadaczami,
7. działania edukacyjno-kulturoznawcze obejmujące ofertę lekcji i warsztatów dla dzieci, cykl spotkań i wykładów dla odbiorcy dorosłego,
8. spotkania z Polonią w Jakucji,
9. wydawnictwo katalogowe,
10. odsłonięcie posągu E. Piekarskiego połączone z prezentacją eposu „Ołoncho”.

Projekt „Opowieść drzewa...” wpisuje się we współczesną międzynarodową dyskusję o tożsamości, współpracy, wymianie myśli i pomysłów. Stanowi ciekawą i intrygującą propozycję dla szerokiego grona odbiorców, przekraczającą granice fizyczne państw i bariery kulturowe. Pozwala na aktywizację kontaktów Polonii z ojczyzną, podkreśla rolę Polaków w historii odkryć i badań naukowych. Umożliwia zgromadzenie wiedzy i szerszą jej prezentację w Internecie oraz relację ważnych momentów projektu w celu zachowania pamięci o ludziach, którzy „budowali i budują” Polskę na obczyźnie.

Celem i dobrze pojętą ambicją muzeum jest stworzenie ośrodka polskiej, etnograficznej myśli naukowej, zilustrowanej muzealiami. Pod pojęciem ośrodka rozumiana jest nie tylko infrastruktura muzeum, ale również przestrzeń wirtualna. Koncepcja ta jest ważna z uwagi na aspekt zachowania ciągłości chronologicznej – uwzględniającej poza XIX-wieczną perspektywą naukową, również współczesne badania polskich naukowców.

W świetle inicjatywy ustanowienia „Święta Nauki Polskiej”, cele muzeum wydają się być tym bardziej znaczące.

Projekt jest ciekawy również z uwagi na paralele kulturowe, które pojawiły się w przestrzeni medialnej i wskazywały na zbieżność opowieści mitologicznych Jakutów z narracją filmu Jamesa Camerona „Avatar”. Taka konstatacja wskazuje na aktualność i wręcz konieczność dyskursu, przede wszystkim w sposób zrozumiały i czytelny dla przeciętnego odbiorcy. Projekt mówił będzie o wspólnocie myślenia, ponad granicami kulturowymi i światopoglądowymi, a przez to podkreślał rolę i znaczenie polskiej myśli naukowej.

WPŁYW EPIDEMII NA DZIAŁANIA PROJEKTOWE

W związku z ograniczeniami w funkcjonowaniu muzeum poprzez czasowe jego zamykanie (marzec-maj, październik-grudzień) oraz obostrzenia w funkcjonowaniu (reżim sanitarny, ilość zwiedzających powiązana z powierzchnią ekspozycyjną) nie odbył się zaplanowany projekt wystawieniczo-edukacyjny „Konfrontacje”.

KONFRONTACJE

autor koncepcji: Anna Flaga

Projekt narodził się z potrzeby propagowania wiedzy o sztuce i chęci promocji twórczości artystów, rozpoczął się w 2019 roku. „Konfrontacje” są projektem cyklicznym realizowanym w systemie rocznym. Projekt rozpoczyna wystawa zbiorowa, która nadaje ton analizom i rozważaniom na temat sztuki współczesnej.

Tematem wystawy zbiorowej „Twarzą w twarz/Face to face” miało być słowo „tożsamość” i „tolerancja/rasizm” – temat bardzo aktualny dotyczący każdego z nas. Ponadto zakres rozważań projektowych dotyczył problemu „inności” i akceptacji oraz odpowiedzi na kluczowe pytania: Kim jesteśmy?

Do udziału w wystawie zostali zaproszeni artyści, którzy badają powyższe tematy. Spotkania i warsztaty oraz konkurs plastyczny dla dzieci i młodzieży dopełniają wartość edukacyjną projektu i mają na celu rozwijać kreatywność i wyobraźnię, zachęcić do pracy twórczej i doskonalić warsztat plastyczny.

W ramach projektu zrealizowano konkurs plastyczny dla dzieci oraz wystawę pokonkursową on line.

DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNO- EDUKACYJNA I PROMOCYJNO- WYDAWNICZA

2.

Edukacja. Przegląd działań

- Rok 2020 Dział Edukacji rozpoczął kontynuacją zainicjowanego we wrześniu 2019 projektu „Kolekcjomania”.
- Przez pierwsze trzy miesiące roku zajęcia ze stałej oferty edukacyjnej muzeum, nawiązujące do tematyki wystaw („Historia Żor w pigułce”, „Wyprawa do Afryki” i in.), w tym w czasie ferii, odbywały się bez przeszkód.
- Edukacyjną ofertę muzeum wzbogaciły dwie nowe propozycje: „Lekcji rysunku” – prowadzone przez Annę Flagę i spotkania w ramach cyklu z zakresu historii sztuki „Skip Art” prowadzone przez Alicję Maciejewską.
- Nowością w edukacyjnej ofercie muzeum był projekt Marietty Kalinowskiej-Bujak „Kobiet poznawanie świata” w ramach programu wystawienniczo-naukowego „Polskie poznawania świata”, który po zamknięciu muzeum dla zwiedzających przeniesiony został do Internetu.

- Przestrzeń wirtualna stała się także miejscem działań o charakterze edukacyjnym dotyczących dorocznej obrzędowości – były to filmowe prezentacje związane z obchodami świąt Bożego Narodzenia na Śląsku i w Afryce.
- W związku z rocznicą wybuchu I Powstania Śląskiego, w marcu odbyło się w muzeum spotkanie połączone z wykładem i otwarciem wystawy fotografii nawiązujących do tematyki powstań, wykonanych przez uczniów Zespołu Szkół nr 2 w Żorach.
- Rytm spotkań muzealnych zaburzony został przez wybuch pandemii. Mimo to, w momencie warunkowego czasowego otwarcia muzeum dla zwiedzających w maju udało się zorganizować Noc Muzeów.
- Wakacyjny cykl spotkań dla rodzin z dziećmi „Baloniku nasz malutki” ze względu na reżim sanitarny realizowany był w formie warsztatów w niewielkich grupach na wolnym powietrzu. Tematycznie odwoływał się do roli przyrody w indywidualnym i zbiorowym – społecznym i kulturowym aspekcie życia człowieka (symbolika, obrzędowe znaczenie roślin i zwierząt).
- W sierpniu muzeum przystąpiło do programu Kraina Górnej Odry, promującego atrakcje turystyczne regionu. Zorganizowano „dzień otwarty” ze specjalnym programem zwiedzania z przewodnikiem po muzeum i śródmieściu, a także spotkań i warsztatów dla uczestników w różnym wieku. Nawiązano w ten sposób współpracę z Subregionem Zachodnim Województwa Śląskiego, która zaowocowała włączeniem muzeum do projektu promującego walory turystyczne pogranicza śląsko-morawskiego.
- We wrześniu muzeum włączyło się w obchody Europejskich Dni Dziedzictwa. Zorganizowano trzy spotkania tematycznie oparte o życiorysy i naukowy dorobek bohaterów wystawy „Polskie poznawanie świata” (B. Piłsudski w kontekście powieści Akan P. Goźlińskiego, syberyjska ekspedycja M. Czaplickiej i losy polskich podróżników: P. Strzeleckiego, H. Arctowskiego, W. Sieroszewskiego, A. Fidlera).
- W październiku, we współpracy ze Stowarzyszeniem na Marginesie, muzeum zrealizowało edycję „Żywej Biblioteki” – inicjatywy o zasięgu europejskim, ważnej ze względu na jej społeczny wymiar walki ze stereotypizacją mniejszości o różnym podłożu.

WPŁYW EPIDEMII NA DZIAŁANIA EDUKACYJNE

W związku z ograniczeniami w funkcjonowaniu muzeum poprzez czasowe jego zamykanie (marzec-maj, październik-grudzień) oraz obostrzenia w funkcjonowaniu (reżim sanitarny, ilość zwiedzających powiązana z powierzchnią ekspozycyjną) nie odbyły się zaplanowane spotkania z pisarzem P. Goźlińskim i Navalem – autorem książek o tematyce wojskowej.

DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNO- EDUKACYJNA I PROMOCYJNO- WYDAWNICZA

3. Promocja

Działalność promocyjna i informacyjna prowadzona była w czterech obszarach strategicznych: wystawienniczym, naukowym, edukacyjnym i wydawniczym.

Zakres działań bezpośrednich, realizowanych przez Dział Promocji i Wydawnictw, objął:

- a) projekty wizerunkowe wydarzeń muzealnych w formie druków, w tym druk plakatów, folde-rów, ulotek i zaproszeń oraz realizacje cyfrowe na potrzeby Internetu;
- b) działania informacyjne, koncentrujące się wokół bieżącej pracy muzeum, na które składały się wielokrotne zapowiedzi, relacje, fotorelacje i nawiązania – na stronie głównej muzeum, profilu FB, prasie i radio;
- c) wydawnictwa promocyjne dedykowane 20-leciu muzeum;
- d) wydawnictwa informacyjne.

Działania promocyjne objęły ponadto:

- a) wykłady i prelekcje pracowników popularyzujące naukę i prowadzone prace badawczo-naukowe:
 - wykład w trakcie spotkania w Wodzisławiu Śl. Komisji ds. Ochrony Miejsc Pamięci Narodowej przy IPN o/Katowice nt. „marszu śmierci” więźniów KL Auschwitz, 24.01.2020;

- wykład w trakcie wernisażu wystawy (prac laureatów Międzynarodowego Konkursu Plastycznego „Ludzie ludziom gotowali ten los” im. Augusta Kowalczyka w 75. rocznicę wyzwolenia KL Auschwitz) w Katowicach nt. „marszu śmierci” więźniów KL Auschwitz przez Górny Śląsk, 4.02.2020;
 - wykład w Cechu Rzemiosł Różnych nt. historii rzemiosła w Żorach, 29.08.2020;
 - wykład w muzeum nt. dziejów lecznictwa w Żorach, 13.02.2020;
- b) wystąpienia w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa:
- Syberiada Marii Czaplickiej,
 - Drogi i bezdroża tożsamości. „Akan”, wokół powieści o Bronisławie Piłsudskim,
 - Wielcy polskiego poznawania świata: Sieroszewski, Arctowski, Strzelecki i Fidler;
- c) udział w konferencjach naukowych i prezentację stanu badań, w tym w ramach:
- II Dorocznej Konferencji Stowarzyszenia Muzealników Polskich „Trudne Dziedzictwo”; referat „Trudne dziedzictwo, czy dziedzictwo trudne do zaakceptowania. Analiza braku świadomości odmiennych dziejów Górnego Śląska i zakorzenionych wśród publiczności muzealnej stereotypów na ten temat. Działania edukacyjne Muzeum Miejskiego w Żorach mające zmienić ten stan rzeczy”; Białystok, 11–13.03.2020;
 - Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Wacław Sieroszewski oraz polscy badacze Syberii”; referat „Między nauką a biznesem – Wacław Sieroszewski w Żorach”; organizator: Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego, Oddział Polski „The Explorers Club”, Muzeum Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa-Jakuck, 20.10.2020;
 - Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Decolonizing Museum Cultures and Collection: Mapping Theory and Practice in East-Central Europe”; panel dyskusyjny; organizator: Centrum Badań nad Pamięcią Wydziału Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego, Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie i Laboratorium Muzeum, Warszawa, 21.10.2020.
- d) udział oraz współorganizację wydarzeń:
- w ramach Festiwalu Nauki i Techniki organizowany przez Fundację Teano; 22–27.05.2020;
 - happening „Flaga nadziei” w ramach projektu „Flagi Pani Flagi”; 2.05.2020;
 - happening Anny Flagi „Naznaczeni”, realizowany wspólnie ze Stowarzyszeniem Artystycznym E-artis w Parku Cegielnia, 15.11.2020.

W roku 2020 realizowano stałe działania promocyjne, których zakres został zminimalizowany przez obostrzenia epidemiczne i decyzje finansowe organizatora.

W związku z utrudnieniami w funkcjonowaniu muzeum nie zrealizowano żadnej kampanii promocyjnej, poprzestając jedynie na opracowaniu wizerunkowym realizowanych projektów.

Udostępniono:

- a) 4 wydania informatorów Ekspiercja i Riposta,
- b) foldery wystaw: „PRACA – PASJA – PRZYJAŹŃ. Historia kopalni ZMP – ŻORY” i „Porządki w betonowej sypialni” (540 szt.),
- c) oraz plakaty promujące wydarzenia muzealne (10 pozycji, 129 szt.).

**Ri
PO
STA**

październik 2020

MUZEALNY INFORMATOR RODZINNY

POZNAWANIE ŚWIATA ZACZYNA SIĘ W MUZEUM

1 października (czwartek), godz. 11.30
Stadium protest. Rybnik obywateli

Scenariusz: Dariusz Nowakowski, reżyseria: Rafał Szymanski – produkcja przy współpracy z Muzeum. Scenariusz: Dariusz Nowakowski, reżyseria: Rafał Szymanski – produkcja przy współpracy z Muzeum. Scenariusz: Dariusz Nowakowski, reżyseria: Rafał Szymanski – produkcja przy współpracy z Muzeum.

8 października (czwartek), godz. 11.30
Dzień dla. Człowiek na ławie

30 października (sobota), godz. 10.30
Opowieść o cieniu babubu. Nowy cykl promocyjny dla dzieci 6-12 lat, tematyka: rodzina i miłość

Muzeum Między w Żorach
adres: ul. Muzeum 1/2, 44-242 Żory
tel.: 22 43 43 794
e-mail: muzeum@muzeum.zory.pl
www.muzeum.zory.pl

MUZEON

Muzealny informator dla starszych

luty 2020

Praca - pasja - przyjaźń. Ocalić od zapomnienia

W 2019 roku minęły 40 lat od daty uruchomienia kopalni węgla kamiennego, której nadano imię „Jędrzejko Młodzicy Polscy”, późniejszą „Żory”.

3 grudnia w Muzeum Między odbyła się uroczystość. Zonka Barbara 2019. W programie udział wzięli przedstawiciele władz państwowych, gmin, Praca - pasja - przyjaźń. Ocalić od zapomnienia, podjętych inicjatyw, są budowniczymi i pracownikami poprzedzających kopalni na Żorach: Jędrzejko, Borynia i Jędrzejko. W programie udział wzięli przedstawiciele władz państwowych, gmin, Praca - pasja - przyjaźń. Ocalić od zapomnienia, podjętych inicjatyw, są budowniczymi i pracownikami poprzedzających kopalni na Żorach: Jędrzejko, Borynia i Jędrzejko.

Muzeum Między w Żorach
adres: ul. Muzeum 1/2, 44-242 Żory
tel.: 22 43 43 794
e-mail: muzeum@muzeum.zory.pl
www.muzeum.zory.pl

Ekspiercja

Muzealny informator dla starszych

luty 2020

POZNAWANIE ŚWIATA ZACZYNA SIĘ W MUZEUM

OPOWIEŚCI W CIENIU

**BAO
BA
BU**

Zajęcia przeznaczone dla dzieci w wieku przedszkolnym i uczniom klas I-III szkoły podstawowej

MUZEON

OPowieść pierwsza: O HENIE I MALPIE

OPowieść druga: JAK ZWIERZĘTA STUJĄC BUDOWAŁY

OPowieść trzecia: ŻÓŁW I LAMPART

OPowieść czwarta: TRÓSKLIWA PASTERKA

Muzeum Między w Żorach
adres: ul. Muzeum 1/2, 44-242 Żory
tel.: 22 43 43 794
e-mail: muzeum@muzeum.zory.pl
www.muzeum.zory.pl

DOOKOŁA ŚWIATA

Zajęcia przeznaczone dla dzieci w wieku przedszkolnym i uczniom klas I-III szkoły podstawowej

MUZEON

INFORMATOR PROJEKTU

OD CZYM?

PODROŻ Z NELY

REJS Z KRYSIĄ

W DRÓCZĘ Z IDĄ

Muzeum Między w Żorach
adres: ul. Muzeum 1/2, 44-242 Żory
tel.: 22 43 43 794
e-mail: muzeum@muzeum.zory.pl
www.muzeum.zory.pl

PRACA PASJA PRZYJAŹŃ

Ocalić od zapomnienia

MUZEON

INFORMATOR PROJEKTU

marzec-grudzień 2020

PRACA – PASJA – PRZYJAŹŃ
propozycja zajęć edukacyjnych

KLASY 1-6 GRUPY PRZEDSZKOLNE

Spotkanie w świątecznej kuchni.

Dawne życie rodzinne na Śląsku zaczęło się głowie w kuchni. Zajrzyjmy tam! Spójrzmy jakże starożytną wyprawę na wydobycie igraszkę świątecznej kuchni, jakie dawno tam kucharzyły? Zajrzyjmy do biblii, by odkryć jakie świąteczne i jadalniczne nawiązania na przykład: dlaczego to właśnie z kuchni było ciepło na cały świąteczny dom?

* W okresie przedświątecznym rozwinęliśmy temat wielkanocnych tradycji kulinarnych.

Poca jako wartość.

Diaczość Św. Barbara została patronką górników i co wspaniałego ma z głębinym muzeum? Cóża górnik może zrobić, kto skacze przez śnieg i co pod śniegiem się dzieje? Poznajmy medycynę górniczą i historię z głębinnego świata – tego pod i nad ziemią. Wspaniale zastanowimy się czym jest świąteczny poczętek.

KLASY 7-8 I SZKOŁY PONADPODSTAWOWE

Świąteczne na stylu swojej okolicy.

Świąteczne to nie tylko przytulność do okolonego terytorium. Świąteczne to tradycja, tożsamość i dąga zmiana. Z czym wiążą się byćce okazem dawności i jak wygląda zmiana? Jak na przykład świąteczne nęły na rozwój górnictwa w regionie? Jak świąteczna kultura oddziałuje na projekt?

Tędyż wiemy na Śląsku.

Opakujmy się z dziełami przemysłu, kominami i gęstą miazgą słońca. Ale Śląsk to także wieki i kupa przyrody. Jazdźcie nie tak daleko, przyroda ma głębinny cywilizacji kucharzy i ludzi żyje jak rytmy natury oddziałują na nas aktywności oddziałują i świątecznej ludzi mieszkających na Śląsku? Z wieloletnią wypracowaną produkcją i robotniczymi przyrodą na wojnie – programy są wiosennym zwycięstwem osiągnięciem.

Czas: 120 min. od osoby.
Cena: 10 zł od osoby.

W ramach każdego spotkania przewidziane jest zwiedzanie wystawy czasowej „PRACA – PASJA – PRZYJAŹŃ”.

Muzeum Miejskie w Żorach
adres: ul. Muzealna 1/2, 44-240 Żory
e-mail: muzeum@muzeum.zory.pl
tel: 32 43 43 794, tel. 32 47 57 480
www.muzeum.zory.pl, www.kazimierzarnet.pl
muzeum.miejskie.zory | Dołączamy się do państwa

CODZIENNA OTWARCIA	
PN-WT 50-PT	9:00 - 15:30
CZW	9:00 - 15:30
SOBOTY	WOLNE
NIEDZIELE	14:00 - 16:00

KOBIET POZNAWANIE ŚWIATA

INFORMATOR PROJEKTU

MUZEON

Projekt edukacyjny KOBIET POZNAWANIE ŚWIATA

O CZYM?

Kobiety podróżniczki, szczególnie te sprzed lat, to postacie porażająco zaangażowane każdego. Czasy, w których żyły niosły im wiele problemów i podjęciem jakiegokolwiek podroży, a odległy świat nadal był niesamym kolebką czekającą na dzielnych odkrywców. W przypadku kobiet sytuacja była tym trudniejsza, że na co dzień zmagały się z wieloma przeciwnościami w zdobywaniu wiedzy i rozwijaniu gędy. Niewątpliwie osoby, bisk kwarcia dla ambicji i rozwoju oraz niezliczone konsekwencje utrudniały codzienność. Jednak odważne i konsekwentne ściganiu się na pozyskiwanie wielkiej przyrody. Czy kobiety podróżowanie różniło się od męskiego? Jak dąmy w krytycznych warunkach swoje miejsce w historii odkrywania i poznawania świata? Co miały na temat miejsc ludzi, które miały okazję poznać? Zobaczymy na przykładzie wypraw kilku z nich, odważnych kobiet, które pokazały, że potrzebą co więcej nie tylko pięknie kulturalne.

CELE

Projekt ma na celu rozwinięcie u uczestników świadomości na problemy społeczne i prawa człowieka, umiejętności dostrzeżenia mechanizmów społecznych zmianami społecznymi oraz zaangażowanie z takim zagadnieniem jak:

- Epoka wiktoriańska - 190 obyczajów XIX-wiecznej Europy
- Obszar sytuacji kobiet i systemu edukacji XIX-wiecznej
- Programy i realia XIX-wiecznych podróży, zmiany w postrzeganiu czasu i przestrzeni spowodowane osiągnięciami rewolucji przemysłowej
- Kobieta i odkrywanie świata nępadane imperialistycznym aspiracjami
- Postrzeganie „dzkiego” z perspektywy podróżujących Europejczyków i misyjny program badań antropologicznych.

DLA KOGO?

Zakres tematyczny uszeregowanej treści podstawy programowej uczniów klas IV-VIII szkoły podstawowej. Jest także doskonałym punktem wyjścia do wielu dyskusji i gę, wiodłi problematyki europejskich, normy społecznej, tolerancji i praw jednostki i dla szkół ponadpodstawowych.

FORMA SPOTKANIA

Prezentacja multimedialna, tektury robocze, kontakt z ekspozycjami muzealnymi, dyskusja, zrealizowane formy i realizacja artystycznej.

CENA: 10 zł od osoby.

Muzeum Miejskie w Żorach
adres: ul. Muzealna 1/2, 44-240 Żory
e-mail: muzeum@muzeum.zory.pl
tel: 32 43 43 794
www.muzeum.zory.pl, www.kazimierzarnet.pl
muzeum.miejskie.zory | Dołączamy się do państwa

PRACA PASJA PRZYJAŹŃ

Ocalić od zapomnienia

MUZEON

PRACA – PASJA – PRZYJAŹŃ
Ocalić od zapomnienia

HISTORIA KOPALNI ZMP – ŻORY

OTWARCIE WYSTAWY
28 lutego (piątek) godz. 18.00
Muzeum Miejskie w Żorach
ul. Muzealna 1/2

Wystawę można zobaczyć od 28 lutego do 20 maja 2020 roku.

PORZĄDKI

w betonowej sypialni

MUZEON

30. ROCZNICA PIERWSZYCH WYBORÓW DO SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W ŻORACH

WYSTAWA ONLINE:
WWW.MUZEUM.ZORY.PL

- Żory przed wyborami
- Życie codzienne mieszkańców
- Kampania wyborcza
- Wyniki głosowania

www.muzeum.zory.pl | facebook: muzeum.miejskie.zory

Ważnym elementem działań promocyjnych i informacyjnych było opracowanie 2 wydawnictw okolicznościowych z serii „Polityki Muzeum Miejskiego w Żorach”:

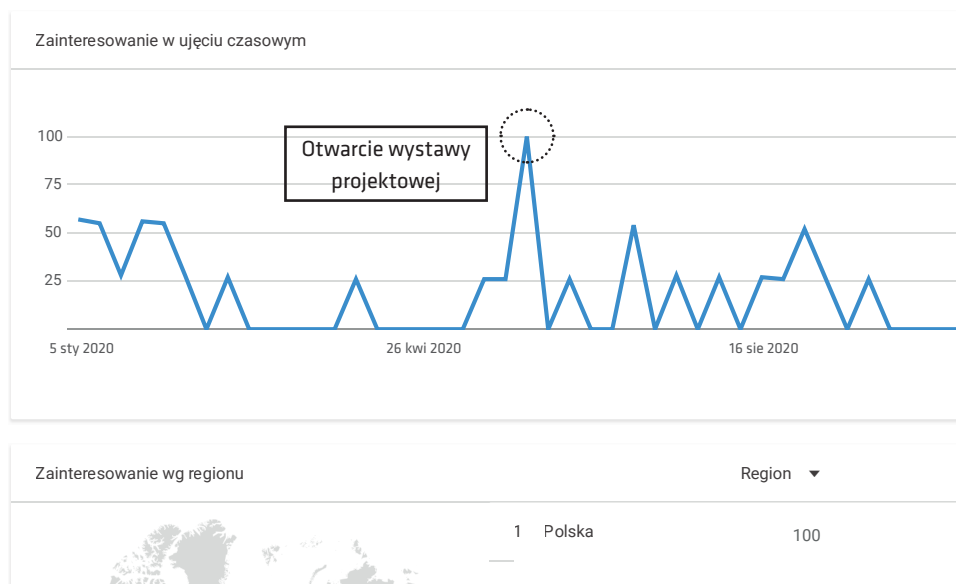
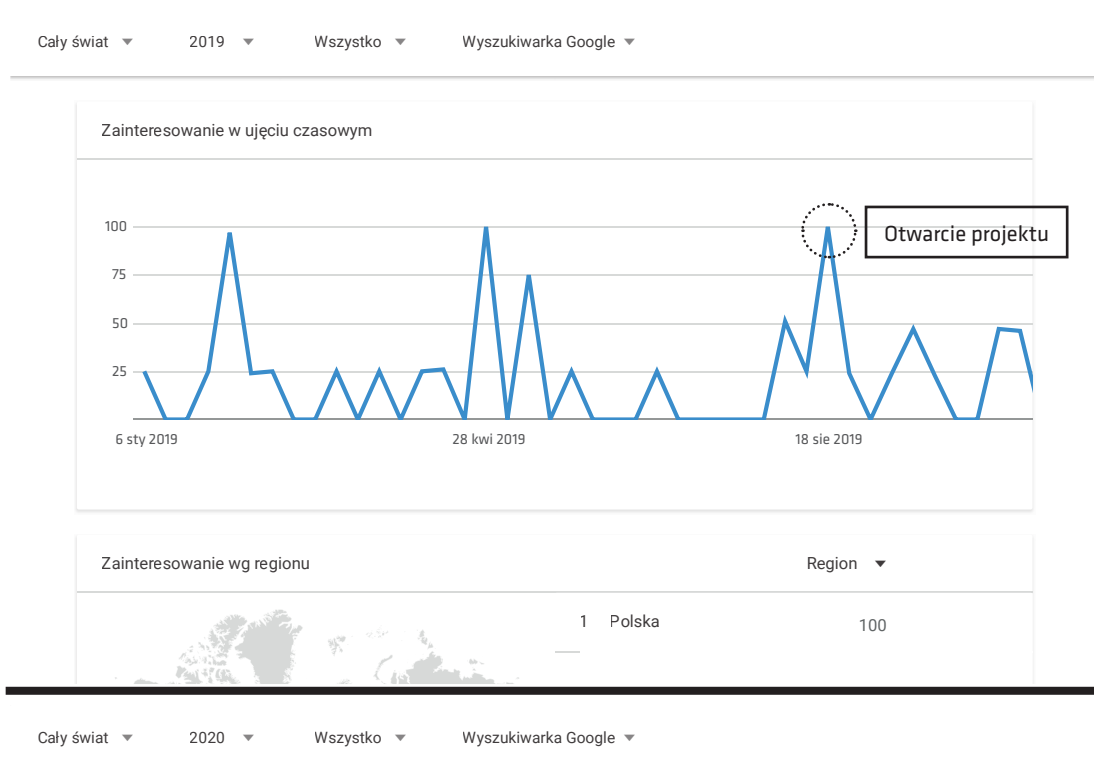
- Polityka naukowa Muzeum Miejskiego w Żorach 2000–2019,
- Polityka wydawnicza Muzeum Miejskiego w Żorach 2000–2019.

Zakończenie prac nad kolejnymi 3 tomami planuje się na rok 2021:

- Polityka wystawiennicza Muzeum Miejskiego w Żorach 2000–2019,
- Polityka edukacyjna Muzeum Miejskiego w Żorach 2000–2019,
- Polityka promocyjna Muzeum Miejskiego w Żorach 2000–2019.

Ograniczenie przez epidemię codziennej pracy muzeum spowodowało intensyfikację działań w Internecie. Rezultaty takiej polityki przełożyły się na statystyki odbioru (komentarz w rozdziale poświęconym analizie statystycznej). Najaktywniejszym obszarem działalności był portal społecznościowy FB, na którym muzeum realizowało koncepcję muzeum społecznego – muzeum III miejsca. Analiza statystyk Google Trends za lata 2019–2020 pokazuje, że strona www.muzeum.zory.pl ma charakter informacyjno-wizerunkowy, a jej eksploatacja wzrasta jedynie okresowo w momencie organizacji dużych projektów.

Ważnym elementem promocji działań muzealnych były filmy prezentowane na portalu FB realizowane w seriach:

- „Praca – Pasja – Przyjaźń. Historia kopalni ZMP-Żory”, film zrealizowany na potrzeby projektu społecznego Działu Historii i Kultury Regionu; najczęściej wyświetlany – 1297 razy;
- „Muzealni-paranienormalni”, filmy pokazujące „nienormalne” metafizyczne zjawiska z „przymrużeniem oka” w muzeum;
- „Dzień Wolnej Sztuki”, filmy prezentujące muzealia;
- „Szopki bożonarodzeniowe”, filmy prezentujące muzealia ze zbiorów Działu Kultur Pozaeuropejskich i Działu Historii i Kultury Regionu.

Kadr z filmu „Praca – Pasja – Przyjaźń. Historia kopalni ZMP – Żory”

Kadr z filmu „Szopki bożonarodzeniowe”

Kadr z filmu „Dzień Wolnej Sztuki”

DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNO- EDUKACYJNA I PROMOCYJNO- WYDAWNICZA

4. Prasa o muzeum

- 04.03.2020 **Nowiny (tygodnik regionalny)**
- 18.03.2020 **RADIO 90 FM**
- 22.05.2020 **Nowiny (tygodnik regionalny)**
- 05.2020 **Pole (periodyk Stowarzyszenia Kulturalnego „Hokkaido – Polska” z Japonii)**
Informacja o Józefie i Bronisławie Piłsudskich
- 05.2020 **Pole (periodyk Stowarzyszenia Kulturalnego „Hokkaido – Polska” z Japonii)**
Informacja o projekcie Danuty Onyszkiewicz
- 05.2020 **Pole (periodyk Stowarzyszenia Kulturalnego „Hokkaido – Polska” z Japonii)**
**Wręczenie katalogu „Polskie poznawanie świata” dyrektorowi muzeum
w Biratori Kenji Morioka**
- 10.11.2020 **Nowiny (tygodnik regionalny)**
- 18.11.2020 **Nowiny (tygodnik regionalny)**
- 12.2020 **Śląsk (miesięcznik społeczno-kulturalny)**

Kopalnia ocalona od zapomnienia

Na wernisżu projektu ocalała kopalnia z górnictwa

Zimny wspomnień

Wojciech Kasper był wiceburmistrzem

ZORY. Byli pracownicy z tereny, którzy wspomnieli swoją przedwczorajszą kopalnię. Mnie, właśnie 40 lat od otwarcia tego jedynego w Zorach i na swej czasy najnowocześniejszego zakładu w Polsce leżącego w górze.

Praca, Pań, Przemysł, Ocaliła od zapomnienia. Historia ZMP

Wygląd przemysłowa dolina

– To tutaj do dzisiaj możemy zobaczyć pracę w kopalni. Po wojnie w Zorach, w Zdobyciu Górnictwa. W kopalni Zory pracowało w latach 1961–1997 i to był naprawdę piękny czas – powiedział Marcin Kasper, były dyrektor Akademię Górniczą, a następnie wiceprezes Zarządu Spółki Ocalała Kopalnia. W tym czasie kopalnia była jedyną w Polsce, która miała własny zakład kopalny.

– To tutaj do dzisiaj możemy zobaczyć pracę w kopalni. Po wojnie w Zorach, w Zdobyciu Górnictwa. W kopalni Zory pracowało w latach 1961–1997 i to był naprawdę piękny czas – powiedział Marcin Kasper, były dyrektor Akademię Górniczą, a następnie wiceprezes Zarządu Spółki Ocalała Kopalnia. W tym czasie kopalnia była jedyną w Polsce, która miała własny zakład kopalny.

Zdobycie wydobycia

Jan Płaczek był wiceburmistrzem

zakład kopalny. Zdobycie wydobycia z kopalni. W tym czasie kopalnia była jedyną w Polsce, która miała własny zakład kopalny.

zakład kopalny. Zdobycie wydobycia z kopalni. W tym czasie kopalnia była jedyną w Polsce, która miała własny zakład kopalny.

Praca, pań, przemysł

Kopalnia Zory została otwarta 12 maja 1961 roku. W tym czasie kopalnia była jedyną w Polsce, która miała własny zakład kopalny. W tym czasie kopalnia była jedyną w Polsce, która miała własny zakład kopalny.

Wnętrze przetrwał Głazek

3 grudnia 1979 roku, w przeddzień 18. rocznicy otwarcia kopalni, w Zorach przetrwał Głazek. W tym czasie kopalnia była jedyną w Polsce, która miała własny zakład kopalny.

Prasa na szybach

Stanisław Kordecki przyjechał do Zor 12 maja 1961 roku. W tym czasie kopalnia była jedyną w Polsce, która miała własny zakład kopalny.

Sporkania wypędzonych

W tym czasie kopalnia była jedyną w Polsce, która miała własny zakład kopalny. W tym czasie kopalnia była jedyną w Polsce, która miała własny zakład kopalny.

Jan Zimowski był wiceburmistrzem

Praca, pań, przemysł

Kopalnia Zory została otwarta 12 maja 1961 roku. W tym czasie kopalnia była jedyną w Polsce, która miała własny zakład kopalny. W tym czasie kopalnia była jedyną w Polsce, która miała własny zakład kopalny.

Wnętrze przetrwał Głazek

3 grudnia 1979 roku, w przeddzień 18. rocznicy otwarcia kopalni, w Zorach przetrwał Głazek. W tym czasie kopalnia była jedyną w Polsce, która miała własny zakład kopalny.

Prasa na szybach

Stanisław Kordecki przyjechał do Zor 12 maja 1961 roku. W tym czasie kopalnia była jedyną w Polsce, która miała własny zakład kopalny.

Sporkania wypędzonych

W tym czasie kopalnia była jedyną w Polsce, która miała własny zakład kopalny. W tym czasie kopalnia była jedyną w Polsce, która miała własny zakład kopalny.

© Kopalnia ocalała kopalnia, Nowiny

18.03.2020, RADIO 90 FM

A page containing two main sections. On the left, a cultural notice for the 'MIEJSKI MUZEUM W ŻORACH' (Municipal Museum in Żorach). The notice mentions that the museum is open for visits and offers a virtual tour. On the right, a large job advertisement for 'JZR' (JZR - PWA) with the headline 'PEWNA I STABILNA PRACA Dołącz do nas!'. The advertisement lists benefits such as a stable job, a pension plan, and a company car. It also includes contact information for the company, including a website and phone number.

22.05.2020, Nowiny

POLE100 (2020.5)

親日国ポーランド

鈴木 彩男

毎月購読している『歴史街道』誌のなかに親日国について連載記事があり、親日国の多さに日本人として誇りと感動を覚えました。2014年3月号には(総力特集)「シベリアからの奇跡の救出劇〜ポーランド孤児を救え」がありました。それまでは偶然と、第二次世界大戦でのドイツ・ソ連の占領下、悲惨な状況におかれ「カティンの森」の悲劇があり、ソ連崩壊後、民主主義国家となり現在に至る程度の認識でしたが、特集を読むと、「ポーランド国民は日本に対し、最も深い尊敬、最も深い感謝、最も温かい友情と愛情を持っている。我々はいつまでも、日本の恩を忘れない」のだそうです。

児を保護し日本に送えた。その後の日本の対応が素晴らしい一歩を踏み出し、伝染病に罹患した子どもも多かったが、看護婦をはじめ当時の日本人は子供たちをわが子、我が親、我が家族として温かく接し、慈しみ、欣賞させ、孤児たちはその感謝を生感、忘れることはなかった。「善意の心」から生まれた知られざるポーランドとの友情と信頼がいま私たちに語りかける。

——およそ 90 年前、両国を結び付ける出来事がおこる。ロシア革命と内戦のなかポーランド人は「生き地獄」の苦境に陥る。シベリアでは 15 万人以上が飢餓や疾病、戦いに巻き込まれ虐殺された。わずかに残る食糧を全て子供に与えて息絶えた母親、母親を抱きついたまま凍死する幼児たち。そんな悲劇が船中の地の陸地で起きていた。

親日国となったもう一つの理由は…日露戦争から友情が始まる。日露戦争当時、ロシアからの独立運動を続けていたポーランド人は大國ロシアに抗む東洋の小國日本の姿に大いに勇気づけられた。日本が仇敵ロシアを破ったことにポーランド人は驚喜し、畏敬の念を抱いたのである。自由を重んじる民主主義国ポーランド、領土分割、亡国でもポーランド人は自由と誇りを捨てなかった。

外務省の要請を受けた日本赤十字社は即座に救済を決断、三度に渉る救済活動で 265 人の孤

日本とポーランドの国民はなぜ親しい気持ちを持ったのか…遠く離れた二つの国が互いに親近感を覚えたのは、民族の誇り、伝統の尊重、勇気などの価値観を理解しあえたからといわれる。

わが友、ポーランド人に乾杯！
(すずき・あきお、2019.11 入会)

【北海道】

もうひとりのピウスツキ

高 文彦

北海道に住む私たちにとって馴染みあるのは、本協会のイベントでなんだか取り上げられている兄のピウスツキ・ドモフスキ(1898)君ですが、今回は日本ではあまり知られていない、弟の政治家ユゼフ・ドモフスキについて書いてみます。彼は兄とともに 1887 年当時ポーランドを併合していたロシア帝国のアレクサンドル三世暗殺未遂事件に関与したとして、兄はシベリア流刑 15 年(のち 10 年に減刑)弟ユゼフはシベリア流刑 5 年に処せられました。彼はその後ポーランド社会党に入党し非合法活動に従事しますが、逮捕されフルシヤフ要塞に監禁されます。その後脱獄に成功し、日露戦争(1904-05)明治 37-38 年の暴乱のなか、ポーランドでの武装蜂起計画をたてます。そして日露開戦 6 月後の 7 月、日本に援助を求めて横濱から入国しますが、日本にとっては関東で直進しているロシアとの戦いが困難であり、遠いポーランドでの独立運動は関心外のことだったのです。

前にピウスツキへの協力はしないよう働きかけるため、ドモフスキという政治家が日本を訪れていました。彼はロシア軍内のポーランド人兵士に離脱・投降を呼びかける文書の作成で日本軍に協力し、ロシア人捕虜とポーランド人捕虜の分離収容を約束させ、日露戦争終結後アメリカ移民希望者にはそれを実現させる約束も取り付けました。

実は、ユゼフ来日の 2 か月前の 5 月に、日本政

ピウスツキとドモフスキは互いの来日を知らせていたのですが、あるとき偶然出会ってしまいます。二度目に会った時には、二人は長時間におよぶ議論をしたそうです。ドモフスキはポーランドの保守が第一でしたが、ピウスツキはもっと広く世界を見ていました。どうやら意見は一致せず、その年の 7 月、別々に帰国の途につきました。

1918 年、第一次世界大戦後ようやくポーランドは独立を果たし、ユゼフ・ピウスツキはポーランドの初代国家主席に任命されました。ただ、将来の敵はドイツになると考えていたドモフスキの「反旗」は当たっていました。ポーランドは大國に翻弄され続け、ロシアはソ連(ソビエト社会主義共和国連邦)になって独立国ポーランドを配下におさめ、その準備まで任政をおこなっていました。(だけ・ふみこ)

北海道ポーランド文化協会誌
2020.5.20

発行 北海道ポーランド文化協会

〒060-0018 札幌市中央区北 14 条西 15 丁目 3-29 文庫カ
電話・FAX 011-559-8934, hokkaidopoland@gmail.com
東京事務所 〒107-0052 東京都港区赤坂 9-9-209 日響ビル西側 階3号室
電話 03-6804-1158 FAX 03-6804-0058

北海道ポーランド文化協会 <http://hokkaido-poland.com/>

深遠な哲学的意味を、
あたかもわれらの視線
から透すかのような。
インナは民族的アイヌ
刺繍の技術を見事に掌
握している。彼女の先
祖には遊牧民のジュン
ガル人もシベリア・カザ
ークも、そしてむしろロ
シア人も見出されるとは

いえ、アイヌ文化への深大な興味は彼女の体内に、
どうやら遺伝子レベルで内蔵されているらしい。

インナ・シチュナーニナ・オニツキはベアトルブルク
芸術工芸カレッジを卒業後、技術デザイン研究所
で学び、世界を巡る中でモロッコ、スペイン、イ
タリア、フィンランド、スウェーデン、キルギスタン、フ
ランス、ウクライナ、ウズベキスタン、ウグイアを訪
れた。現在はカザフスタンに在住、まさにこの地で私
はこの芸術家と邂逅した。インナはアイヌの文化と
芸術に深い関心を抱き、華麗で色彩やかな刺繍文
様に採られたものの深奥を極めようとする。また
古代の文様を現代工芸品(例えば日用品の美しい小
物)に施している。かつてアジア最古の遊民族の一
つアイヌの古代芸術が蘇生し、第二の生命を獲得
しているから、この古代芸術は創造への新しい扉。
新たな美の扉を開きもたらすような、いまだ目には見
えぬ種子を数多孕みつつ生を謳歌している。

今回の企画はインナ・シチュナーニナによってサ
ハレンで初めての展覧会である。わが国ではアイ

ヌ・コレクションを自
備できるような博物
館が観る機会だから、
彼女の素晴らしい
アイヌ刺繍コレクション*をとおもてな
しで唯一の事例であろう。

特別展には北海道アイヌの木彫も、また考古学
調査中に発見された若干のアイヌ遺物も展示され
ている。われらは今や、アイヌ文化博物館にアイヌ
文化の研究と保存の礎石が置かれた、と宣言す
ることができる。

展示場にはインナ・
シチュナーニナが刺
繍を施したアイヌの旗
一面(アイヌの空を背
景に白雲の上を飛ぶ赤い矢)→右
の写真*が陳列されている。これは
決して死に絶えることのないアイヌ
の自意識と文化を象徴する。アイ
ヌ旗は次のような旗文も作っている。

心は神へ、命は故国へ(射す)、命を神に(射す)要る可

「主」がすべてのアイヌを護りくださるよう、そして
世界のすべての民族が常に「愛」「喜び」「美」の
中にあつますように… (西脇対馬夫・井上純一共訳)

(出典)サハレン州の地元紙「アイヌスクラン」
58巻通巻 880号(2019年12月20日発行)
* 文中の()は原注、[]は訳注。

ダヌタさん「プロニスワフの足跡を辿る」世界一周の旅を中断、帰国

「プロニスワフの足跡を辿って」世界一周旅行中のダヌタさんが日本に到着し、長崎、神戸を訪れた
あと、東京で講演を行い約 50 人が参加しました。○ダヌタさん、日本上陸へ井上純一、POLK99 (2020.1)

●講演会と交流会 in 東京「アイヌの王の足跡を辿って〜ループの発見と日本・ポーランド関係の強
さを日語して」ダヌタ・オニツキェヴィチ Spotkanie z Panią Danutą Onyżkiewiczą, ポーランド
大使館 2020.2.25
＝支那写真＝ポーランド広報文化センター @PLinst_Tokyo 2月25日 より

ダヌタさんは 3 月半ばに北を日語しましたが、母国と日本で新型コロナウイルス
感染が拡大したため旅を中断、3 月末に帰国しました(自己隔離 2 週間)、状況が
良くなったら(来年にも)改めて北海道を訪れたいそうです。

※札幌講演は中止になりました。特別講演「プロニスワフ・ピウスワフの足跡を
辿って〜ポーランド・日本・アイヌの絆を求めて世界一周の旅」ダヌタ・オニツキ
ェヴィチ、北大総合博物館 36000-4-005(ダヌタさんは、1918 年に独立を回復したポー
ランド「祖国の父」ユゼフ・ピウスワフの墓)のひ孫にあたる若い人類学者、探検
家、2019 年 1 月アイヌ研究者としても若いプロニスワフの足跡を辿る旅に出て、2020 年
2 月日本に上陸、日本への旅は彼女の世界一周プロジェクトのキーとなります。(文庫第 7

2018年展示会の開催に伴い、ジョルィ市博物館の前庭にB・ピウスツキとアイヌ女性の銅像が設置されることになった。関根真紀氏(アイヌ工芸家)によるデザインで、ジョルィ市と平取町の友好の証でもあるため、除幕式に出席しともに完成を祝った。

序幕日程：平成30年5月22日（火）

出席者：庄野 剛／平取町教育委員会教育長（写真②左から2人目）

森岡健治／文化財課長・博物館長・学芸員（写真②左端）

関根健司／文化財課文化財係主査・学芸員補

関根真紀／文化財課嘱託

写真① B・ピウスツキ銅像除幕式の様子

写真② 松本雄男氏(ポーランド在住ジャーナリスト；右端)、ルナアン・ブハリック、ジョルィ市博物館長(右から2人目)

日本美術技術博物館“マンガ”館（ポーランド共和国）への資料貸し出し

事業名称 2018年展示会「アイヌ、グラルそしてプロニスワフ・ピウスツキ」

展示日程 2018年10月18日～2019年1月20日

主催 日本美術技術博物館“マンガ”館（ポーランド共和国クラクフ市に所在）

※展示会場も同博物館

内容 ポーランドの独立回復100周年及びB・ピウスツキの没後100年を記念し、「独立の故国を目指して - ポーランドと日本の特別な物語 - 」と題するプロジェクトをマンガ館主催で行っている。その一環として、アイヌ民族とグラル族(ポーランド)の研究者であるB・ピウスツキに捧げる展示会を行う。

貸出資料 アイヌの民具（アットゥッアミス、マキリ、トゥキ、イクバスイ等） 43点(内2点は寄付)

対応職員 長田佳宏／文化財課主幹・学芸員

日本美術技術博物館“マンガ”館(ポーランド共和国クラクフ市)

2018年展示会の様子

Naznaczeni

ALICJA MACIEJEWSKA

Flagi powstają w odległych miejscach na świecie, a przez to wzbierają jak nowe symbole, niosąc ze sobą historię i kulturę. W tym roku w ramach projektu "Naznaczeni" powstało wiele takich flag, które mają być nie tylko wyrazem sztuki, ale także sposobem na wyrażenie siebie.

W tym roku w ramach projektu "Naznaczeni" powstało wiele takich flag, które mają być nie tylko wyrazem sztuki, ale także sposobem na wyrażenie siebie. W tym roku w ramach projektu "Naznaczeni" powstało wiele takich flag, które mają być nie tylko wyrazem sztuki, ale także sposobem na wyrażenie siebie.

W tym roku w ramach projektu "Naznaczeni" powstało wiele takich flag, które mają być nie tylko wyrazem sztuki, ale także sposobem na wyrażenie siebie. W tym roku w ramach projektu "Naznaczeni" powstało wiele takich flag, które mają być nie tylko wyrazem sztuki, ale także sposobem na wyrażenie siebie.

Fot. J. Kowalski

Fot. J. Kowalski

DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNO- EDUKACYJNA I PROMOCYJNO- WYDAWNICZA

5. Wydawnictwa

Henryk Buchalik, Jan Zimonczyk

TOŻSAMOŚĆ. OCALIĆ OD ZAPOMNIENIA. MONOGRAFIA KOPALNI „ZMP” - „ŻORY” Z OKAZJI 40. ROCZNICY JEJ URUCHOMIENIA

charakter wydawnictwa: monografia poświęcona historii kopalni wydana w ramach serii „Tożsamość”

wydawca: Muzeum Miejskie w Żorach

miejsce i rok wydania: Żory 2020

ilość stron: 342

język publikacji: polski

VODUN FON. KOLEKCJA BIRGIT SCHLOTHAUER I GUSTAVA WILHELMA

pod red. Lucjana Buchalika

charakter wydawnictwa: katalog w ramach serii wydawniczej „Kolekcje monograficzne”

wydawca: Muzeum Miejskie w Żorach

miejsce i rok wydania: Żory 2020

ilość stron: 312

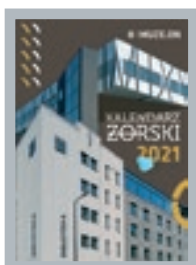
język publikacji: polski, angielski

EX AFRICA SEMPER ALIQUID NOVI

pod. red. Lucjana Buchalika, Jarosława Różańskiego
 charakter wydawnictwa: tom 5 wydawnictwa zbiorowego poświęconego
 przeglądowi polskich badań afrykanistycznych

wydawca: Muzeum Miejskie w Żorach
 miejsce i rok wydania: Żory 2020
 wydawnictwo periodyczne
 liczba stron: 264
 język publikacji: polski

KALENDARZ ŻORSKI 2021

pod red. Lucjana Buchalika i in.
 charakter wydawnictwa: materiały źródłowe do najnowszych dziejów Żor

wydawca: Muzeum Miejskie w Żorach
 miejsce wydania: Żory
 wydawnictwo periodyczne
 liczba stron: 274
 język publikacji: polski

DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNO- EDUKACYJNA I PROMOCYJNO- WYDAWNICZA

6.

Kalendarium 2020

09.01.2020

**Projekt Kolekcjomania: Lalki z całego świata.
Z kolekcji Ewy Liszki**

Prowadzenie: Marietta Kalinowska-Bujak

16.01.2020

**Źorskie wspominki:
„Źory” Źorom. Kopalnia miastu, a miastu kopalni.**

Spotkanie w ramach projektu Praca – pasja – przyjaźń.
Ocalić od zapomnienia

Prowadzenie: Jacek Struczyk, Jan Zimonczyk

31.01.2020

**Projekt Kolekcjomania:
Kolekcje wzbogacają nasze życie. Twórzmy kolekcje!**

Prowadzenie: Katarzyna Podyma, Marietta
Kalinowska-Bujak

04.02.2020

**Spotkania przy sztaludze:
Lekcja rysunku. Studium postaci**

Prowadzenie: Anna Flaga

13.02.2021

Promocja książki: Zarys dziejów lecznictwa w Żorach

Prowadzenie: Jan Delowicz

16.02.2020

Zabawkolandia: Kto widział bałwany?

Prowadzenie: Marietta Kalinowska-Bujak

20.02.2020

Śladami żorskich zabytków: Mapa za garść talarów

Prowadzenie: Tomasz Górecki

27.02.2020

Podróże z ciasteczkami: Kierunek północ. Śnieżna opowieść

Prowadzenie: Marietta Kalinowska-Bujak

28.02.2020

Wernisaż wystawy: PRACA - PASJA - PRZYJAŹŃ. Historia kopalni ZMP - ŻORY

Prowadzenie: Jacek Struczyk

05.03.2020

Spotkania przy sztaludze: Lekcja rysunku. Studium postaci

Prowadzenie: Anna Flaga

06.03.2020

Wystawa fotografii: Powstania śląskie okiem uczniów Tischnera

Prowadzenie: Tomasz Górecki

25.04.2020

Wydarzenie: Dzień Wolnej Sztuki

Prezentacja filmów.

Realizacja: Lucjan Buchalik, Joanna Cyganek, Anna Flaga, Jacek Struczyk

02.05.2020

Happening: Flaga nadziei

Realizacja: Anna Flaga

03.05.-31.05.2020

Projekt: Mapa pamięci

Muzeum w projekcie Hufca ZHP Żory
Odpowiedzialny: Tomasz Górecki

11.05.2020

Wydarzenie: Muze.ON - Ogień.ON

Akcja Muzeum Miejskiego w Żorach w Święto Ogniove, przy współpracy Hufca ZHP Żor
Realizacja: Joanna Cyganek, Tomasz Górecki

18.05.2020

Noc Muzeów

Oprowadzanie: Lucjan Buchalik, Joanna Cyganek,
Marietta Kalinowska-Bujak, Tomasz Górecki

27.05.2020

Wystawa on line:**Porządki w betonowej sypialni. W 30. rocznicę pierwszych wyborów do samorządu terytorialnego**

www.muzeum.zory.pl

Opracowanie: Tomasz Górecki, Tatiana Hojczyk

01.06.2020

Żorskie wspominki: Spotkanie na wystawie w ramach projektu Praca – pasja – przyjaźń.**Ocalić od zapomnienia**

Relacja byłego pracownika opalni KWK ZMP
Krzysztofa Kurka, rejestrowana przez Śląskie
Centrum Solidarności i Wolności

Koordinacja: Jacek Struczyk

04.06.2020

Wernisaż wystawy pokonkursowej: Nie/Tolerancja

Prowadzenie: Anna Flaga

08.06.2020

Wystawa on line: Żorska droga do Niepodległej

www.niepodlegla.zory.pl

Opracowanie: Tomasz Górecki, Marietta Kalinowska-
Bujak, Joanna Cyganek, Fundacja Sztuka

10.07.2020

Warsztaty letnie:**Baloniku nasz malutki**

Prowadzenie: Marietta Kalinowska-Bujak

07.08.2020

Warsztaty letnie: Baloniku nasz malutki

Prowadzenie: Marietta Kalinowska-Bujak

20.08.2020

Wydarzenie: Dzień otwarty w Muzeum Miejskim w Żorach dla Krainy Górnej Odry

Prowadzenie: Tomasz Górecki, Marietta
Kalinowska-Bujak, Anna Flaga, Jacek Struczyk

21.08.2020

Warsztaty letnie: Baloniku nasz malutki

Prowadzenie: Marietta Kalinowska-Bujak

25.08.2020

Wystawa on line: Nie/Tolerancja

[muzeum.zory.pl/wystawy-wirtualne/nietolerancja/
index.php](http://muzeum.zory.pl/wystawy-wirtualne/nietolerancja/index.php)

Opracowanie: Anna Flaga, Tatiana Hojczyk

28.08.2020

Warsztaty letnie: Baloniku nasz malutki

Prowadzenie: Marietta Kalinowska-Bujak

03.09.2020

Spotkania przy sztaludze: Lekcja rysunku.**Studium postaci**

Prowadzenie: Anna Flaga

12-13.09.2020

Wydarzenie: Europejskie Dni Dziedzictwa

Prowadzenie: Tomasz Górecki,
Marietta Kalinowska-Bujak, Joanna Cyganek

19.09.2020

Wydarzenie:

Europejskie Dni Dziedzictwa

Prowadzenie: Tomasz Górecki, Marietta Kalinowska-Bujak, Joanna Cyganek

22.09.2020

Projekt: Pogranicze śląsko-morawskie

Realizowany przy współpracy z Subregionem Zachodnim
W konferencji w Ostrawie uczestniczyli:
Marietta Kalinowska-Bujak, Joanna Cyganek,
Tomasz Górecki, Jacek Struczyk

25.09.2020

Warsztaty: Z Nelly Bly dookoła świata

Prowadzenie: Marietta Kalinowska-Bujak

01.10.2020

Spotkania przy sztaludze:

Lekcja rysunku. Studium postaci

Prowadzenie: Anna Flaga

08.10.2020

Skip Art.

O sztuce na luzie: Spotkanie 1

Prowadzenie: Alicja Maciejewska,
Olha Hrytsaienko

10.10.2020

Wydarzenie: Żywa biblioteka

Prowadzenie: Tomasz Górecki,
Marietta Kalinowska-Bujak

13.10.2020

Spotkanie z młodzieżą

Prowadzenie: Anna Flaga

22.10.2020

Promocja książki: Tożsamość.

Ocalić od zapomnienia.

**Monografia kopalni „ZMP” – „Żory”
z okazji 40. rocznicy jej uruchomienia**

Prowadzenie: Lucjan Buchalik

05.11.2020

Spotkania przy sztaludze:

Lekcja rysunku. Studium postaci

Prowadzenie: Anna Flaga

15.11.2020

Happening: Naznaczeni

Wystawa malarstwa Anny Flagi

Prowadzenie: Anna Flaga

Muzeum Miejskie w Żorach

ul. Muzealna 1/2

44-240 Żory

© Muzeum Miejskie w Żorach

Żory 2021

opracowanie

Katarzyna Podyma

projekt i skład

Anna Flaga

fotografia na okładce

Piotr Flaga

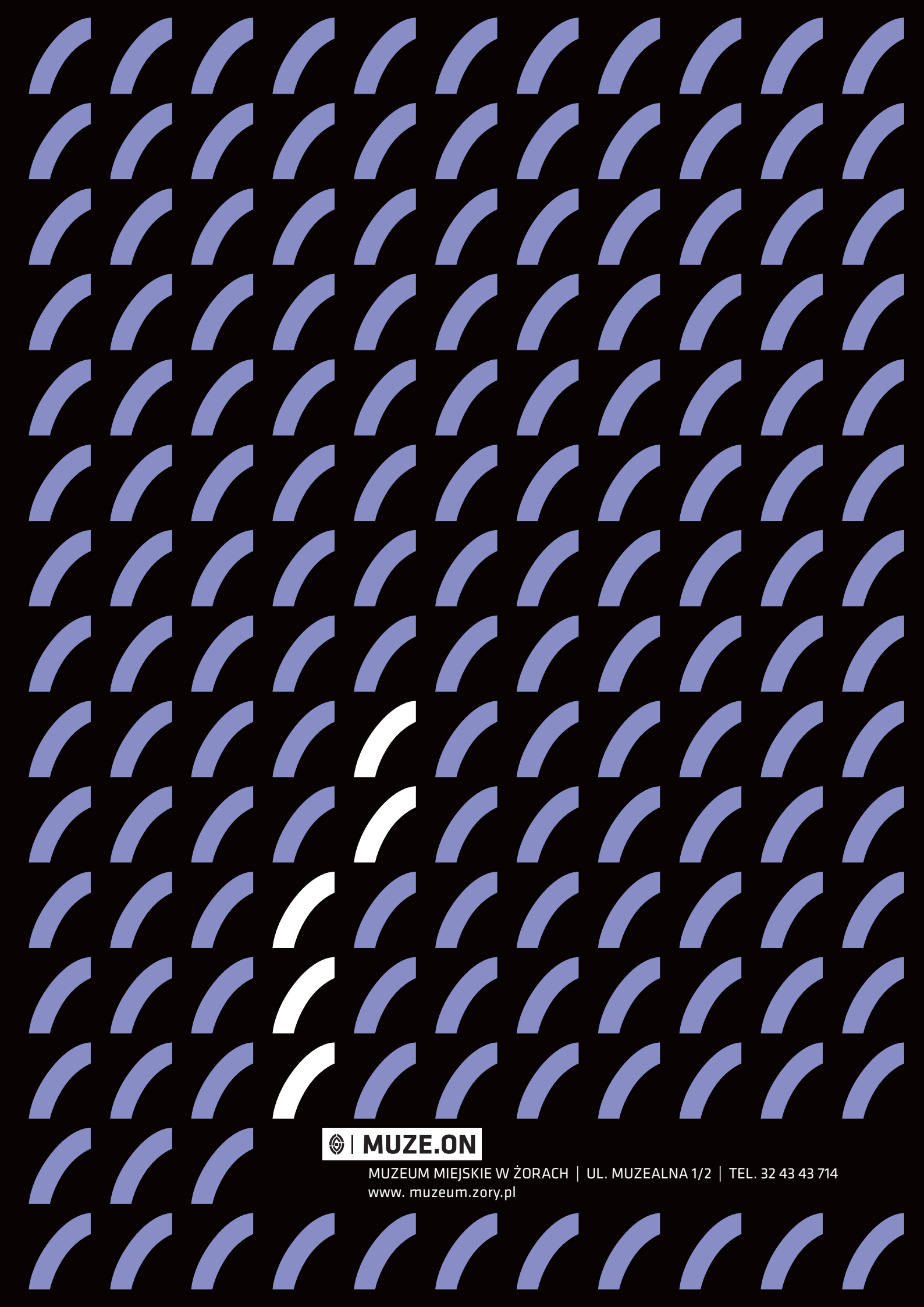
fotografie

Lucjan Buchalik

Joanna Cyganek

Jacek Struczyk

Archiwum Muzeum Miejskiego w Żorach

 | **MUZE.ON**

MUZEUM MIEJSKIE W ŻORACH | UL. MUZEALNA 1/2 | TEL. 32 43 43 714
www.muzeum.zory.pl